

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 04557

DI SHKHINE IN GOLES

I. B. Tsipor

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

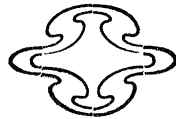
The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. ב. ג. פ. ז. ח.

די פֿשכֿינֿה אין גַלּוּת.

אַ מיכטעריע אין פֿינק מיילען.



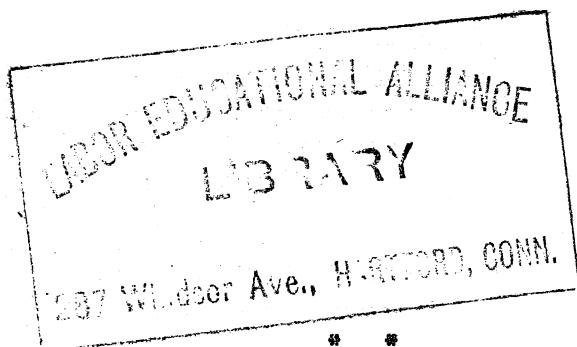
חארשא . תרע"ד .

דוק אוניווערסאל, לעשא 31

Ди шхино инъ голусь.

Соч. І. Б. Ципорь.

Тип. „Универсалъ“, Варшава, Лешно № 31.



* * *

צחישען שטורמען, ריעזענענאליעס,
אויף דעם ברייטען ים פון לעבען,
מוזטו תמיד, מענש מיין ברודער,
שווימען, שטרעבען.

ביוט צום לעבען פעסט געבונדען;
ליעבסטע עם און דו מוזט עם ליעבען—
ס'מוז פון טויט דער שווארצער אַטאַשען
דיך בעטרעבען.

אַייביג העט דיין האַרץ זיך צאפֿלען,
ציטערען העט יעדער אַבר
פֿרעגענדיג זיך: „האַס בעהאַלט אונז
דאָרט דער קבר'?"—

און הען זאָלסט אַפֿילו וויסען—
ס'איז דער טויט אַ גליק, אויף זיכער,
העסטו אַליין נישט העלען, שטאַרבֿען—
ליידען ניכער...!

ס'העל'סט נישט; ביוט אַזוי געשאפֿען...
ליעבסט—און דאַרפֿסט דעם שיקזאַל דאַנקען,
ווייל ס'האַט צוויי מתנות גרויסע
דיר געשאַנקען.

מיט די צוויי מתנות קאנסטו,
מעגש מיין ברודער, תמיד שטרעבען
און ערווערבען דיר דאָס בעסטע
פון דעם גלעבען.

צוויי מתנות: הייסען, גלויבען —
מעגש, פּעראַייניג זיי בעצייטען,
איז דיין שווערד דאָן גוט געשאַרמט און
בידע זייטען:...

גלויב נור פעסט אין דינע פחות,
לאָז פון צווייפעל דיר נישט ווינען?
מענסטו אַרײַ און שטאַלן דיר קעמפּען —
דו העסט זיענען:...



פרידמן, אברהם
1927
1111 Ave, 4 1111 1111

די שכינה אין גלות

נעווידמעם מיין זעליגער מוטער.

פערזאָנען:

די שְׂבִינָה.

א שטימע פון אויבען.

מענשען:

דוד — א יונגער לַמְדֵּוּאוּנִיק.

עזֶרְיָה — אַנְאֵלְטֵר לַמְדֵּוּאוּנִיק.

זיעבען אַנדערע לַמְדֵּוּאוּנִיקֵם.

לִמְךָ — א האַרְצֵהֶקֶר.

אַנְאֵלְטֵע פֿשוּפֿ'טֵע.

א יונגע פֿשוּפֿ'טֵע.

דריי גרעפער.

א מְשׁוּנְע'נער פֿאַעט.

א בלינדער בעמלער.

א קָרוֹת־יוד.

א חזן.

הַבְּרַה־שְׁמַיִם, מְלֵמוּד־הַזֶּה־קִינְדֵּר, מֵתִים, מענער, פרויען און אַנדערע.

מלאכים:

גַּבְרִיאֵל.

מִיכָאֵל

רַפָּאֵל.

אוריאל און א סך אַנדערע מלאכים, נשמות פון צדיקים א. א. ו. ו.

שדים:

אַשְׁמֹדַאי — דער קעניג פון די שדים.

שטין.

סמאל -- דער מלאך-המנות .

לילית
 אגרת
 בעמה
 מחלת

די פיער מאמעס פון די שדי

משחית - גייסט פון דער דושומא .

שברירי - גייסט פון בלינדקייט, מיט א סוויטע לויכטענדע גייסטער.

קצרות - גייסט פון קאשמארען .

צדא - גייסט פון קאפ-וועהמאג .

גייסט פון בענקעניש .

גייסט פון פיעבער .

גייסט פון קרעץ .

גייסט פון ליעבעס-וואהנזין אין א סך אנדערע, יעדער מיט זיין סוויטע .

דער פעלד-שטיין
 דער בארג-גייסט

שדים, וואס טהוען דעם צדיק קיין ביזו ניט .

נעפלאגמע נשמות, דורכגעהענדע שאטענס, ווידער-קולות א. א. וו .

נעשפענסמער :

א מלאך .

אדם .

תורה .

א וואסער-פרי .

באקבאנטקעס און נימפען .

א קעניג .

א קעניגין .

הארען, בעטלער, בעטלערינס און אנדערע .

ערשמער מייל.

א פיערעקיג צימער אין א הייזעל אויסען שטאָרט. דער סופֿיס אין בידע זימען שיעף ווי א בידעס. אין הינשערנרונד, פונקט אין מיטען צימער—א טהיר מיט פיער טרעפלעך אַרָאָבצוגעהן. א קליין פֿענ-סטער אין דער וואַנד רעכטס און א צווייטעס—לינקס, כמעט נעבען דעם סופֿיס. אויף דער ערד, נעבען יעדער וואַנד—א שטרוי-זאָק. ביים צוקאָ-פענס פֿון יעדען שטרוי-זאָק—א גענוג גרויסער קלוימיק מיט א לאַנגען שטעקען. ביי דער טהיר, רעכטס, עטליכע פּאַלעצקעלעך, וואו מען זעהט ספרים און טלית-און-תפילין. דאָ און דאָרט—עטליכע קלעצעלעך, גענוג ברייט, אז א מענטש זאָל קאָנען אויף יעדערען דיצען.

א יונגערמאן פֿון א יאהר עטליכע און דרייסיג, מיטעל-וואַקס, הויכער שטערן, לאַנגע שוואַרצע האָר און באָרד, חילד צושויבערט, ליענט אויפֿין שטרוי-זאָק, רעכטס, און זעהט-אויס צו דרעמלען. נעבען דער טהיר, אויף דער ערד, ויצט אַנאַלטיער שנעע-ווייסער מאַן, א זעקעלע אש אויף דעם קאָפּ. נעבען איהם שטעהט א קלעצעל און אויף דעם קלעצעל, אין אַ לעהמעל, ברענט אַ קליין שטיקעל ליכט, וואָס האַלט שוין אין צאָנ-קען, וואַרפֿענדיג אויף די ווענד פֿערשיעדענע שאַטענס. ס'איז ביינאָכט. אין דרויסען הערט זיך רעגענען, דונערען און פֿון צייט צו צייט זעהט מען דורך די פֿענסער ווי עס בליצט.

דער אַלמער (מיט אַ טרויעריגען גיגן).

די מַמְרוֹם יִשָּׂאָג וּמִמְעוֹן קָדִישׁ יְהִי קוֹלּוֹ — (ווייגט, זאָגט אַ מאַמענט שטיל און הויבט אָן העכער) עַל אֱלֹהֵי אֲנִי בּוֹכֶיָהּ. עֵינֵי עֵינֵי יוֹרְדָה מִיָּם, כִּי דָחַק מִמֶּנִּי מִנְחָם מְשִׁיב נִפְשֵׁי ...
(רער יונגערמאן זענט זיך גערועזן אויף, קוקט זיך אַרום אין צימער,

בעטראכט אַ מאַמענט דעם אַלטען, מאַכט אַ מינע פון פערצווייפלונג, לאַזט הערען
אַ טיעפען זיפן און וואַרפט זיך צוריק אויף זיין געלעגער. — דער אַלטער
זעצט-פאַר)

שכינה מה אומרת — קלני מראשי, הגדולה והגבורה והתפארת
עברו ראשי, והגצח וההוד אין דורש לגפשי, ותזנח משלום גפשי.

דער יונגערמאן (שפרינגט-אויף פון זיין געלעגער).

איך קאָן דאָס מעהר ניט איבערטראַגען! ... ניין ... (ער
דרעהט זיך אום געוועזן היין-און-הער איבער'ן צימש

דער אַלטער.

עד־מתי, ד', אַשכּבּה בין יְפֹתים וּבין תּנור וּבְרִים, יְקוּהוּ לִי
עֵינַיִם ... (ער וויינט ביטערליך)

דער יונגערמאן.

עד־מתי?.. עד־מתי?.. אַט אַ פֿראַגע, וואָס איך שטעל מיר
שזין יאָהרען-לאַנג און קיינער וויל מיר אַזיף איהר ניט ענטפערן...
בזו ווי לאַנג נאָך איז דער שיעור צו וואַרמען? — (שפּאַציערט
גערועט איבער'ן צימש) געהט תמיד מיט די פֿערשאַלטענע קעמען
אַזיף איהרע הענד און פֿיס; טראַגט איהר געזיכט אין אַ שוואַר-
צען שלייער פֿערבאַרגען. איהר קלאַגען, איהר וויינען מאַכט
ציטערן אַלע הימלען; וואַשט מיט איהרע ביטערע טרערען דעם
אַרימען בעטלער; וואַשט און וואַשט און קאָן איהם ניט אָבּוואַ-
שען פֿון זיין אומריינקייט ...

דער אַלטער (מיט אַדקוּח)

אַזוי איז עס, און אַזוי דאַרף עס דערווייל זיין... אונמעג-
ליך דאָס אומצוגעדערן ביז די ריכטיגע צייט וועט ניט קומען..

דער יונגערמאן.

און ווען וועט זי שזין אַמאָל קומען, די ריכטיגע צייט?
ווען?.. ווען?..

דער אַלמער.

דאָס ווייסט קיינער נישט, דאָס מוז בלייבען אַגעהיימניס.

דער יונגערמאַן.

איך קאָן שוין אָבער לענגער נישט הערען איהר וויינען און קלאָגען. יעדעס מאָל, וואָס איך בעמערק איהרע קעטען, יעדעס מאָל, וואָס איך זעה ווי דורכגעווייקט איהר שוואַרצער שלייער איז פֿון איהרע טרערען, צינדט זיך אָן אַ פֿייער אין מיין האַר-צען, אַלע מיינע גלידער ציטערען פֿון וועהמאָג, פֿון ליעבע און פֿון פֿערדרוס.

דער אַלמער.

וועמעס שולד איז עס? זי האָט דאָס אַליין געוואָלט, און וויל דאָס יעצט אויך. פֿיעלע האָבען זי שוין געבעטען, די קע-טען און דעם שוואַרצען שלייער פֿון זיך אַראָבצווואַרפֿען. זי לאָזט זיך אָבער נישט טרייסטען... זי האָט זיי מיט איהרע אייגענע הענד אויף זיך אַרױפֿגעלעגט...

דער יונגערמאַן.

מוז עס שוין אַלואָ אַזוי בלייבען?

דער אַלמער.

דערווייל... אַלעס איז נור אַ דערווייל דאָ ביי אונז...

דער יונגערמאַן:

ווער ווייס, ווי לאַנג נאָך דער דערווייל וועט זיך ציהען!... און זי וועט וויינען, און זי וועט קלאָגען, און יעדער וועט זי מיט די פֿיס טרעטען...

דער אַלמער.

יעדע טרער, וואָס זי פֿערגיסט, וואָשט אָב אַ נייע שוועריג-קייט פֿון אונזער וועג, ברענגט אונז מיט אַ טריט געהענטער צו אונזער ציעל.

דער יונגערמאן.

זי ברענגט אונז נעהענטער — און מיר שלעפען אונז צוריק...

דער אלטער.

דאָס וועט איך ניט לאַנג אָנהאַלטען. אַלעס, וואָס האָט
אָנְאָנהויב, מוז איך האָבען אַנְענדע ...

דער יונגערמאן.

און איך זאָג דיר, אַלטער, אַז די ענדע קאָנען מיר אַליין
נור ברענגען. מיר האָבען זי צו דעם טרױעריגען צושטאַנד גע-
טריעבען, מיר אַליין קאָנען זי פֿון איהם בעפֿרייען ...

דער אלטער.

פֿיעלע האָבען דאָס געדענקט און האָבען צו־שפּעט זייער
טעות פֿערשטאַנען. פֿיעלע האָבען דאָס אונטערגענומען און האָבען
דערפֿאַר מיט טויזענדער לעבענס בעצאָהלט ...

דער יונגערמאן.

עס האָט זיי געפֿעהלט דער מוטא דעם קאַמפּף אויסצו-
האַלטען ...

דער אלטער.

ס'איז נאָך ניט געווען די ריכטיגע צייט ...

דער יונגערמאן.

איך וועל זי ברענגען, די ריכטיגע צייט! ..

דער אלטער.

וואָס? דו נעהמסט דיך אונטער! ..

דער יונגערמאן.

איך וועל זי ברענגען, זאָג איך דיר.

דער אלטער.

דו רעדסט ווי א קינד ...

דער יונגערמאן.

איך מוז זי בעפרייען!

דער אלטער.

אך! דאָס איז ניט מעהר, ווי אַ געדאַנק, דאָס וועט
איבערגעהן...

דער יונגערמאן.

איך שווער עס, אלטער! איך שווער עס! ...
(דער אלטער שפּרינגט-אויף דערשראָקען. מען קלאַפט אין דער טהיר).

דער אלטער.

דאָס איז זי... זי האָט דיין שבועה דערהערט. (ער לויפט
צו און עפענט-אויף די טהיר. עס ערשיינט אַ פּרוי, אַיינגעהילט אין אַ שוואַרצען
שלייער. ביי יעדער בעוועגונג, וואָס זי מאַכט, הערט מען קלינגען איהרע קעמפּן.
די ביידע מענער בלייבען שמעהן פאַר איהר מיט עהרפּורכט. די דיגערען און
בליצען ווערען וואָס אַ מאָל שטאַרקער. דאָס ליכטעל ווערט אויסגעלאָשען)

די פּרוי:

איך וואַנדער אַרום דורך דער לאַנגער פּינסטערער נאַכט,
קלאַפּ אין אַלע טהירען און קיינער לאָזט מיך ניט אַריין.

דער אלטער.

האַסטו לאַנג געוויכט דעם וועג אַהער? האָט דיך עמיצער
געפּיהרט אָדער האָסטו אַליין אַהער געטראָפּען?

די פּרוי.

די נויט איז דער בעסטער וועג-ווייזער, איך בין דורכגע-
גאַנגען די גאַנצע שטאָדט. אַלע שלאָפּען; טהיר און פּענסטער
זענען געשלאָסען; קיין ליכט זעהט מען שוין ניט דאָרט... אַרויס-

קומענדיג אויסען שטאָדט, האָב איך דאָ בעמערקט אַ ביסעלע
ליכט און געהערט אַ פּאָר פֿריינדליכע ווערטער...

דער יונגערמאַן (מיט אַ ריהרענדער שטימע).

האַסט געהערט מיין שבועה, מוטער?

די פֿרוי.

האַסט צו-וועניג געדענקט איידער דו האָסט געשוואָרען,
מיין קינד.

דער אַלטער.

איך האָב דאָס איהם גלייך געזאָגט.

דער יונגערמאַן.

דערפֿאַר וועל איך פֿיעל טהון, מוטער...

די פֿרוי.

פֿיעל געטהון האָבען שוין אַ סך. אויסגעפֿיהרט ביז יעצט
האַט נאָך קיינער ניט...

דער אַלטער.

מיינע ווערטער. אַ סך האָבען דאָס אונטערגענומען און
האַבען דערפֿאַר מיט מזיזענדער לעבענס בעצאָהלט.

דער יונגערמאַן.

און וואָרום זאָלסטו זיי ניט העלפען?

די פֿרוי

איך טאָר קיין זאך ניט טהון

דער יונגערמאַן.

וואָרום זאָלסטו אַליין דיינע קעמען ניט צוברעכען? וואָרום
זאָלסטו אַליין ניט אַראַברייסען דעם שוואַרצען שלייער, וואָס

בעדעקט דיין געזיכט? דו ביזט דאך אזוי ערעל, אזוי שען, מוטערן די שענקייט פֿון דיין געזיכט וואָלט די פֿינסטערע נאַכט פֿער-טריעבען, און עם וואָלט דאך ביי אונז ליכטיג געוואָרען אין יעדען ווינקעלע.

די פֿרוי.

ניט איך האָב מיר די קעטען אָנגעמאָהן, ניט איך האָב אזיף מיין געזיכט דעם שוואַרצען שלייער אַרזיפֿגעוואָרפֿען, און גיט איך קאָן זיי פֿון מיר אַרָאָבנעהמען.

דער יונגערמאַן.

ווער דען?

די פֿרוי:

יענע, וואָס האָבען מיך צום טרזיער געטריעבען.

דער יונגערמאַן.

איך בין איינער פֿון יענע, מוטער. מיין האַרץ ווערט אזיפֿגעפֿרעסען פֿון תְּרָמָה! ...

די פֿרוי.

אַועלכע, ווי דו, זענען אָבער דאָ וועניג, מיין קינד ...

דער יונגערמאַן (וואַרפט זיך אויף די קניע).

מוטער, איך וועל דיך בעפֿרייען! איך מוז דיך בעפֿרייען! ..

די פֿרוי.

דאָס וועט קאָסטען אַסך לעבענס, מיין קינד.

דער אַלטער.

ווער ווייס וויפיעל צרות מיר וועלען דערפֿאַר אויסשמעהן? ...

דער יונגערמאַן.

אָבער וועל איך אויספֿיהרען? ... זאָג, מוטער? ...

די פֿרוי.

דאָס טאָר איך דיר יעצט ניט זאָגען.

דער יונגערמאַן.

זאָג מיר, אַמוועניגסטען, וואָס איך זאָל טהון, וואוהין איך
זאָל מיך קעהרען און ווענדען; איך בין גרייט אַלעס אונטער-
צונעהמען...

די פֿרוי.

איך טאָר דיר ניט זאָגען, וואָס דו זאָלסט טהון; דאָס מוז
קומען פֿון דיין אייגענער נשמה.

דער יונגערמאַן.

זאָג מיר, אַמוועניגסטען, וואוהין איך זאָל מיך קעהרען
און ווענדען.

די פֿרוי.

איך מעג דיר נור זאָגען, וואָס אַנדערע האָבען געזוכט
און האָבען אומזיסט זייער מיה פֿערלאָרען.

דער יונגערמאַן.

זאָג, מוטער, זאָג, איך בעט דיר!

די פֿרוי.

אַנדערע האָבען געזוכט גליק און געבראַכט אונגליק אויף
דער וועלט; אַנדערע האָבען געזוכט דעם אָמט און געבראַכט
פֿאַלשקייט; אַנדערע האָבען געזוכט ליכט און האָבען פֿערשפּרייט
אויף אַלע אויגען אַ געדיכטע פֿינסטערניש...

דער אַלמער (מיט טרערען אין די אויגען).

אַ געדיכטע פֿינסטערניש... אַ לאַנגע, פֿינסטערע נאַכט...

דער יונגערמאַן.

אַנדערע האָבען געזוכט גליק, איך וועל זוכען דעם
אונגליק.

דער אלטער.

פאָטער אין הימעל! ...

דער יונגערמאן.

אנדערע האָבען געזוכט דעם אַמת, איך וועל זוכען די
פאַלשקייט.

דער אלטער.

גאָט! וואָס פאַר אַרייד הער איך פֿון דיר

דער יונגערמאן.

אנדערע האָבען געזוכט ליכט, איך וועל זוכען די פֿיג-
סטערניש — איבעראַל ...

דער אלטער (הויבט אויף די הענד, דערשראָקען).

דו ציטערסט גאָר ניט צו ריידען אַזעלכע רייד?

דער יונגערמאן.

געשראָקען האָבען זיך די אלטע; די יונגע וועלען טהון ...

די פֿרוי.

אין דעם רייך פֿון דער פֿינסטערניש וועסטו בעגעגענען
מיין שרעקליכסטע פֿיינדן. אזיב עם געלינגט דיר זי צו פֿאַנגען,
איז דיין ציעל האַלב דערגרייכט.

דער יונגערמאן.

איך וועל זי פֿאַנגען!

די פֿרוי.

פֿון אייביג אָן קומט-פֿאַר צווישען אונז אַ שווערער קאַמפֿ.
און אין דעם קאַמפֿ איז זי פֿאַרעמט שטענדיג די זיגערין.

דער יונגערמאן.

ווי רופֿט מען זי?

די פֿרוי:

מען רופט זי די מוטער פֿון דער נאָכט. אָבער דאָס איז
ניט איהר אָמת'ער נאָמען.

דער יונגערמאן.

ווי זעהט זי אויס?

די פֿרוי.

זי זעהט אויס פונקט ווי איך, אָבער נור מיט איהרע
קליידער. די נאָכט איז פֿאַר מיר אַ טרויער, פֿאַר איהר איז זי
אַ גענוס. אין וואָס פֿאַר אַ טהיר נור איך קלאָפּ, שמעקט
זי באלד געבען מיר, פֿערפֿיהרט מיט מיר אַ שרעקליכען קאַמפּף,
און ווען עמיצער זוכט מיך, איז זי תּמיד די ערשטע אַריינגוגעהן
און איך בלייב אין דרויסען.

דער יונגערמאן.

אָבער מיינען מיינט מען דיך, מוטער?

די פֿרוי.

מיינען מיינט מען מיך. מיר זעהען אָבער אויס ביידע
גלייך און ביז יעצט האָט נאָך קיינעם ניט געלונגען אונז אונג-
טערזושיעדען. אין דעם מאָמענט, ווען עמיצער וועט צורייסען
איהרע קליידער, ווער איך פֿריי פֿון מיינע קעמען, פֿריי פֿון
מיין טרויער, (וי הויבט זיך אויף אַוועקצוגעהן) אָיין זאָך נור מוז איך
דיר נאָך זאָגען. דער קאַמפּף איז אַ שווערער. אזיב דו פֿער-
ליערסט, פֿאַלסטו אַריין אין איהר געוואַלט און דו ביזט פֿער-
לאָרען. דיין טויט איז אונפֿערמיידליך. (וי לאזט זיך געהן צו דער טהיר)

דער אַלמער.

פֿאַלג מיך און בלייב רוהיג. גאָט דאַרף קיין העלפֿערס

ניט ...

דער יונגערמאן.

מיין גרעסטער גענום איז צו שטארבען פֿאַר דיר, מוטער;
נאָך פֿיעל גליקליכער אָבער וואָלט איך געווען דיר מיט מיין
טויט נוצליך צו זיין.

די פֿרוי.

דו רעדסט ווי אַ מענש מיט מוט, מיין קינד. ווי לאָט זיך

געהן?

דער יונגערמאן.

נאָך איין וואָרט, מוטער! ... אויב עס געלינגט מיר דיין
פֿיינדן צו פֿאַנגען, וואָס וואָל איך מיט איהר טהון?

די פֿרוי.

פֿערניכטען איהרע קליידער, דאָס וועט זיין איהר טויט ...

דער יונגערמאן.

אָבער וואו?

די פֿרוי.

וואו דו וועסט וועלען, אַבי אין מיין געגענוואָרט. ווי גור
דו וועסט זי האָבען אין דיין געוואָלט, רוף מיך, וועל איך
באַלד געבען דיר זיין. פֿאַר קיין ביזו אין דער גאַנצער צייט
פֿונ'ם קאַמפֿף דאַרפֿסטו ניט מורא האָבען. וועסט געפֿינען אין
דעם פֿיינד'ס לאַגער אַזעלכע, וואָס וועלען דיר העלפען מיט
זייערע עצות ...

(זי לופט אַרויס. — עס הערשט אַ מאַמענט שטילקייט. די צוויי מענער
שטעהען ווי פֿערשטיינערט און קוקען צו דער טהור)

דער יונגערמאן.

אויך דו וועסט מיר העלפען, אַלמער! ...

דער אַלמער.

אויך בין גרייט צו געהן, וואוהין דו וועסט מיך רופען. --

(מען קלאַפּט אין דער טהיר) ווער איז דאָרט? — (עס הערט זיך אַ געלעכטער)
 ווער איז דאָרט? ... (עס הערט זיך אַ געלעכטער, און מען קלאַפּט ווידער. —
 דער אַלמער שפּרינגט אָב דערשאַקען)

דער יונגערמאַן.

ווער איז דאָרט?

אַ שמימע.

עפּענט-אזיף! ...

דער יונגערמאַן.

איך עפען קיינמאָל ניט מיין טהיר, ווען איך ווייס ניט
 פֿאַר וועמען. ווער איז דאָרט? ...

אַ צווייטע שמימע:

עפּענט-אזיף די טהיר! ...

דער אַלמער.

זאָגט אייער נאָמען! (עס ווערט אַ געלעכטער)

דער יונגערמאַן.

זאָגט אייער נאָמען! ...

אַ דריטע שמימע.

מיין נאָמען טאָר איך ניט זאָגען, ביז איך וועל נישט זעהן
 דיין פֿנים.

אַ פֿיטערטע שמימע.

איך בין ניט קיין פֿריינד, ניט קיין פֿיינד ...

די ערשטע שמימע.

איך זוך דעם קעמפּפֿער ...

די צווייטע שמימע.

איך באַד מיך אין די זילבערנע שטראַהלען פֿון דער
 לבָּנָה אָהנע צו ציטערן.

דער אַלמער .

האָסט ניט מזרא פֿאַר קיין ליכט ? (עס ווערט אַ געלעכטער)

דער יונגערמאַן .

האָסט ניט מזרא פֿאַר קיין ליכט ? ענטפֿער ! אויב ניט ,
זועל איך בעשווערען ...

די צווייטע שטימע .

נאַכט-ליכט שרעקט מיך קיינמאָל ניט איבער ...

די דריטע שטימע .

איך האָב געהערט דיין שבועה ...

די פֿיערטע שטימע .

מיין וואוינונג זענען די שטיינער פֿון דעם פעלד ...

דער יונגערמאַן .

איך ווייס , זוער דו ביזט , דו וועסט אַריינגעהן דער ערשמער ...
(ער עפענט-אויף די טהיר . עס בעווייזען זיך פיער יונגלעך פֿון
דרייצעהן ביי פיערצעהן יאָהר , משונה'דיג געקליידט , זענען זיך פֿאַלד אויס אויף
די קלעצלעך און ריידען מיט פרויענשטימען)

דער ערשמער .

איך בין צו דיר געשיקט געוואָרען פֿון דער מוטער פֿון
דער נאַכט . דיין שבועה איז געהערט געוואָרען אין אַלע איהרע
מדינות און האָט געמאַכט ציטערן דעם גאַנצען גיהנום .

דער צווייטער .

ליפּית וויינט ...

דער דריטער .

געזעה דייסט זיך די האָר פֿון קאַפּ .

דער פֿיערמער.

אַגרת און מְחֻלַת הָאֲבֵעֹן געשוואָרען מױט אַגאַנצער שטאַדט
מענשען. מִשְׁחִית הָאֵם שׁוֹן ערהאַלטען דעם בעפֿעהל. נאָך
איידער די זון וועט אױפֿנעהן, וועט מען פֿיהלען, ווי מעכטיג
ער איז...

דער אַלמער.

ער וועט טהון בייו! ...

(עס ווערט אַגעלעכטער)

דער יונגערמאַן (מיט שטאַרקייט).

דאָס אַלעס שרעקט מיך וועניג איבער. זאָלען זיי מאַכען.
וואָס זיי ווילען. די מומער פֿון דער נאַכט וועט זיין אין מיין
געוואַלט ... (צום פֿיערמען) אָבער וואָרום רעדסטו קיין וואָרט ניט?
וואָרום ביזטו אַזוי שטיל?

דער פֿיערמער (צושטרינג).

איך וויל דיך פֿרעגען, צי דו וועסט מיר ערלויבען אַוועק-
צוגעהן, ווען איך וועל וועלען?

דער יונגערמאַן.

די פֿראַגע האַסטו מיר געדאַרפֿט שמעלען, איידער דו
ביזט אַהער אַריינגעגאַנגען.

דער פֿיערמער.

דאָ אין שטוב איז פֿאַרהאַן אַ זאַך, וואָס שרעקט מיך און
צומישט מיך גאָר אינגאַנצען.

דער יונגערמאַן.

וואָס שרעקט דיך דאָ? ווייז!

דער פֿיערמער.

וואָס ליענט אין יענעם זאַק?

דער יונגערמאן.

האָ-האַ! די תפילין שרעקען דיך אזוי שמאַרק? וואָס פיער טרעטען צוויק דערשראָקען שרעקט אייך ניט. איך וועל אייך דערווייל קיין ביזו ניט טהון, אזיב איהר פֿיהרט אייך נור אויף אָרענט-ליך. זאָגט מיר, וואָס איהר זענט אָהער געקומען?

דער ערשמער.

האַסט געשוואָרען צו פֿאַנגען די מוטער פֿון דער גאַכט?

דער יונגערמאן.

יא, איך האָב עס געשוואָרען און וועל עס באַלד אונטער-נעהמען.

דער ערשמער.

דו האָסט געגען דיר דעם גאַנגען גיהנום...

דער יונגערמאן.

מזיוענד גיהנומ'ס שרעקען מיך איך ניט איבער!

דער צווייטער.

אזיב דו זאָנסט דיך ניט אָב פֿון, דיין שבועה, האָט מ'שחית געשוואָרען דיין מזיט.

דער יונגערמאן.

איך דאָס שרעקט מיך ניט...

דער דריטער.

טרעט אַריין אין אונזער לאַגער און דו וועסט זיין דער גליקליכסטער אויף דער וועלט. יעדעס וואָרט דיינס וועט זיין פֿאַר אינו אַגעזיען, וואָס קיינער וועט ניט וואַגען צו ברעכען... מיר וועלען זיין דייגע שקלאַפֿען און דו אונזער הערשער... וואוהין דו וועסט אינו הייסען געהן, וועלען מיר געהן; וואָס דו וועסט אינו הייסען טהון, וועלען מיר טהון. מיר וועלען צושטערען.

מיר וועלען בזיען — אימער נאָך דיין פֿערלאַנג נאָך ...

דער יונגערמאַן.

שווייג! ...! איך פֿערבאָט דיר מעהר אַזעלכע ווערטער צו
ריידען! ...!

דער צווייטער.

דו שמויטט אַוועק דיין גליק מיט דיינע אייגענע הענד,
און גרייטסט דיר צו אַ פֿינסטערע צוקונפֿט ...

דער יונגערמאַן.

דאָס איז אַלעס, וואָס איהר האָט מיר געהאַט צו זאָגען?

אַלע פֿיער.

דערווייל איז דאָס אַלעס ...

דער יונגערמאַן.

יעצט זאָלען דריי פֿון איך אַוועק און דער פֿעלד-שמיין
זאָל בלייבען ...

דער פֿיערטער.

וואָס האָסטו צו מיר? וואָרום ווילסטו מיר ביזו טהון? איך
האָב נאָך קיינמאָל אַזעלכע מעגשען, ווי דו, קיין ביזו ניט
געטהון.

דער יונגערמאַן.

איך ווייס, דו ביזט שמענדיג אַ פֿריינד פֿון דעם גערעכטען,
און דאָרום וועל איך דיך בעהאַנדלען מיט פֿריינדשאַפֿט.

די אַנדערע.

וועלכעס איז אַזאָ דיין לעצטער ענטפֿער?

דער יונגערמאַן.

איך שווער דער מוטער פֿון דער נאַכט אַנאָיביגען האָס!

איך וועל ניט רוהען, ביז איך וועל זי ניט האָבען אין מיין געוואַלט!

אַלע פֿיער.

אויב דיר געלינגט, זענען מיר פֿערלאָרען; אויב דו פֿער-
פֿיערסט, וועסטו שטאַרבּען!...

דער יונגערמאַן.

געהט! איך וויל דאָ מעהר אַיערע קולות ניט הערען...
(דריי געהען אָב, דער פיערער בלייבט. — צו דעם פערבליבענעם) דו ביזט
דער פֿעלד-שטיין?

דער פֿעלד-שטיין.

יא, איך בין עס. די שטיינער פֿון פֿעלד זענען מיין וואַזי-
גונג; איך האָב נאָך דעם גערעכטען קיינמאָל קיין ביזו ניט
געטהון. וואָרום פֿערהאַלטסטו מיך? דער האָן וועט באַלד
קרעהען, די צייט איז קורץ, איך מוז אַוועקגעהן.

דער יונגערמאַן.

איך וועל דיך לאָזען אַוועקגעהן, נאָר מיט אַ בעדינג...

דער פֿעלד-שטיין.

מיט וואָס פאַר אַ בעדינג?

דער יונגערמאַן.

איך וויל פֿון דיר אַ שבועה ...

דער פֿעלד-שטיין.

פֿון מיר אַ שבועה!... ווילסטו מיך פֿערבינדען מיט אַ שבועה!...

דער יונגערמאַן.

יא. דו געהערסט צו די, וואָס האָבען נאָך קיינמאָל זייער
שבועה ניט געבראַכען. איך וויל, אַז דו זאָלסט מיר שווערען

אייביגע פריינדשאַפֿט ; איך וויל, דו זאָלסט מיך בעגליימען אין דעם קאָמפּף ...

דער פֿעלד-שטיין (דערשראָקען) .

אין דעם קאָמפּף געגען דער מוטער פֿון דער נאַכטאָ...!

דער יונגערמאַן .

יאָ ...

דער פֿעלד-שטיין .

אַרבייטען אַליין פֿאַר מיין אייגענער צושטערונג? אויב די מוטער פֿון דער נאַכט פֿאַלט, איז מיין עקזיסטענץ געענדיגט, הער איך אויף צו זיין ...

דער יונגערמאַן .

איך מוז מיך בענוצען מיט אייער אייגענער מעטאָדע ; איהר צווינגט אונז אויך אונז צו צושטערען מיט אונזערע אייגענע הענד. ווען מיר אַליין וואָלטען איך ניט געווען ביז איצט גע- האַלפֿען, וואָלט איהר אַזוי מעכטיג ניט געווען...

דער פֿעלד-שטיין .

איך קאָן דאָס ניט טהון ...

דער יונגערמאַן .

דו וועסט עס מוזען טהון. אויב ניט, האַלט איך דיך דאָ ביז די זון געהט-אויף און דו ביזט מיט דיין גאַנצער קנאָפֿיק פֿעלד-שטיינער פֿערלאָרען ...

דער פֿעלד-שטיין ;

קעמפֿען קאָן איך ניט. איך וועל דיך נור בעגליימען און דיר זאָגען, וואָס דו זאָלסט טהון, אַז עס זאָל דיר קיין בייז ניט געשעהען ...

דער יונגערמאַן .

געגען דעם בין איך פֿערויכערט ; איך פֿאַדער, אַז דו

זאָלסט מיר העלפֿען זוכען, קעמפֿען און פֿאַנגען אויך, אויב
מען דאַרף ...

דער פֿעלד-שמיין.

זוכען, קעמפֿען און פֿאַנגען? ...

דער יונגערמאַן.

יאָ ...

דער פֿעלד-שמיין:

דאָס איז אַלעס, וואָס די פֿאָדערסט? ...

דער יונגערמאַן.

אַלעס ... און אויב איך געווין, דאַן פֿערשפרעך איך דיר
דיין אומריינע נשמה צו רייניגען, צו לייטערן און דיר אַרייַן-
געהמען אין דעם רייך פֿון דער ליכטיגקייט ...

דער פֿעלד-שמיין.

איך קאָן ניט ... (מען הערט דעם האָן קרעהען) איך בעט דיר,
ערלויב מיר אַוועקצוגעהן! ... איך וועל דיר דיענען אָהן
שבועות.

דער יונגערמאַן.

ניין, די מוזט שווערען צו העלפֿען מיר זוכען, קעמפֿען
און פֿאַנגען ...

דער פֿעלד-שמיין.

איך קאָן ניט שווערען ...

דער יונגערמאַן.

איך וועל דיר אַנדערש ניט אַרזיסלאָוען. שווער, זאָג
איך דיר! (מען הערט דעם האָן קרעהען)

דער פֿעלד-שמיין.

איך בעט דיר ...

דער יונגערמאַן

שווער! ... (דער האָן קרעהעט)

דער פֿעלד־שמיין.

דער האָן קרעהעט ... די צייט איז קורץ... איך בין אין
דיין געוואָלט, — איך מוז שווערען. ביי וואָס ווילסטו, איך זאָל
שווערען?

דער יונגערמאַן.

ביי אַשְׁמְדַאי און ביי די פֿיער מאַמעס.

דער פֿעלד־שמיין.

איך שווער ביי לילית, גַעֲמָה, אַגְרֵת און מְחַלָּת, איך שווער
ביי אַשְׁמְדַאי, אַז איך וועל דיר העלפֿען זוכען, קעמפֿען און
פֿאַנגען!...

דער יונגערמאַן.

גוט. יעצט שווער מיר, אַז יעדעסמאַל, וואָס איך וועל
דיך רופֿען, זאָלסטו דיר באַרד בעווייזען אויף מיין פֿערלאַנג.
(דער האָן קרעהעט)

דער פֿעלד־שמיין (ציטערנדיג).

איך בעט דיר!...

דער יונגערמאַן.

שווער!...

דער פֿעלד־שמיין.

יך שווער עס!...

דער יונגערמאַן.

גוט. יעצט קאַנסטו דיר געהן.

דער פֿעלד־שמיין.

איך דאַנק דיר. (ער געהט אָב. — דער טאָג הויבט אָן אַרײַנגצוקוקען
דורך די פענסטער, און עס ווערט באַרד גוט ליכטיג.)

דער יונגערמאן.

דו וועסט געפֿינען אין דעם פֿיינרם לאַגער אַזעלכע, וואָס
וועלען דיר העלפֿען מיט זייערע עצות — האָט זי געזאָגט. איינעם
האָב איך שוין געפֿונען. נאָך דעם באַרג-גייסט דאַרף איך גע-
ווינען אויף מיין זייט, און דער קאַמפֿ איז געוואונען...

דער אַלמער.

און דער קאַמפֿ איז אָנגעהויבען, ווילסטו זאָגען? ...

דער יונגערמאן.

געוואונען, געוואונען, זאָג איך דיר, אַלמער; דער
קאַמפֿ איז געוואונען! ...

דער אַלמער.

סיידען ס'איז שוין יעצט געקומען די ריכטיגע צייט...

דער יונגערמאן.

נאָט בעשטימט קיין צייט ניט, אַלמער. שובו אַליי-
ן אַשוכָה אַליכֶם — וואָגט נאָט... (מען קלאַפט אין דער טהיר) דאָס איז
דער אַלמער לִמְךָ, ער ברענגט אונז זיכער אַ ביסעל אַרבייט.
(ער מאַכט-אויף די טהיר. — אַנאָלמער האַלצהעקער, די זענ-באַנק אויף אַיין
אַקסעל, אויף דעם אַנדערען די העק, קומט אַריין)

לִמְךָ.

אַ גוט מאַרגען אַיך, רב עוֹרְיָה! ... אַ גוט מאַרגען אַיך.
רב דוד! ...

דער אַלמער.

אַ גוט מאַרגען, אַ גוט יאָהר אַיך, רב למך! ...

למך.

הא? ?

דער יונגערמאן (איהם שרייענדיג אין אויער אַרײַן).

גוט מאַרגען, זאָגט מען אײַך.

למך (שמעלט אַזעק די זענ-באַנק מיט די העק און זעצט זיך).

אַזוי? ... גוט מאַרגען, גוט יאָהר אײַך! ... — גאָט צו דאַנ-
קען! ס'איז דאָ אַ ביסעל אַרבייט.

דער יונגערמאן (צום אַלמען).

וואָרום ביזטו אַזוי בלאַס געוואָרען, אַלמער?

דער אַלמער (זיך אײַנבויענדיג).

אײַך פֿיהל מיך עפּים ניט-גוט.

דער יונגערמאן.

לעג דיך אַ ביסעלע צו, אַלמער. דער שרָאָף וועט דיך
דערפֿרישען.

למך.

אַ שרעקליכע נאַכט איז די נאַכט געווען! שזין לאַנגע יאָהר-
רען, אַז אײַך האָב אַזעלכע שטאַרקע דונערען ניט געהערט. ס'האָט
מיר אָנגערעגענט אַ פֿולע שטוב... די אַלמע איז, לאַ אַלײַכס, קראַנק;
האָט אַ גאַנצע נאַכט געקרעכצט און געוויינט. כ'האָב קיין אײַג
ניט געקאָנט ציטהון... אַ שרעקליכע נאַכט! דער דונער האָט גאָר
אָנגעמאַכט חורבנות. האָט אײַבערגעקעהרט אַ פּאָר הייזלעך אין
דער שוהל-גאַס; האָט אײַסגעריסען אַ מאַסע בײַמער אין וואַלד...

דער יונגערמאן.

וואָס הערט זיך עפּים אין שטאַדט?

למך (שאַקעלט מיט'ן קאָפּ).

אַך... אין שטאַדט הערט זיך גאָר ניט גוט... ניין,
ניט גוט...

דער יונגערמאן.

וואס איז געשעהען?

למך.

הערט זיך ניט גוט, ניין... פֿינף מענשען, ניט דאָ געדאַכט...

דער יונגערמאן (זיך אַ וואָרף טהווענדיג).

געשמאַרבען!...

דער אַלמער (מיט אַ קול פֿון אַ קראַנקען, וואָס ליידט).

געשמאַרבען!... קרוך בין אַמֶת!...

למך.

זענען געווען געוונד און שטאַרק, האָבען אָפּגעגעסען זועמשערע, זיך געלעגט שלאָפֿען. האָפען זיך אַזיף אין מיטען דער נאַכט, קרעמפֿען, ניט דאָ געדאַכט, פֿערוואָרפֿען די קעפּ, און אַניעק, אַ סוף...

דער אַלמער (זיך אַייגנבויענדיג אין דרייען).

אַך — אַך — אַך!... (ער קוקט צום יונגען, וועלכער דרעהט זיך אום געוועזן איבערן צימער)

דער יונגערמאן.

דו פֿיהלסט דיך קראַנק, אַלמער? לעג דיך אַזיף דיין בעט.
(ער פֿיהרט איהם צו צו אַ שטרוי-זאַק. דער אַלמער לעגט זיך)

למך.

אַלע פֿינף — טאַטעס פֿון קינדער... אַה! אַה! אַה! רבּונו של עולם!... טהוט זיך אין שטאַרט אַ יאַמער, אַ געוויין... די האָר שטעלען זיך קאַפּזיר, ווען מען געהט דורך די גאַס.

דער אַלמער.

אַך און וועה איז מיר!...

למד.

פיהלמט איהר זיך אין פת היינט צו ארבייטען, רב עוריה:

דער יונגערמאן:

דאָס האָלץ מוז היינט צוהאַקט ווערען?

למד.

היינט. למשן השם, היינט!... ס'וועט זיין אַ פאָר בילדען
צו האַפען פֿאַר יעדען...

דער יונגערמאן.

גוט, איך וועל האַקען דאָס האָלץ און איהר וועט זענען.
רב עוריה דארף היינט ניט אַרבייטען.

למד.

אויב איהר ווילט, בעשטעה איך... יא, זיי האָבען געבע-
טען די שפענער אַוועקצולעגען אין אַ זייט, ס'זאָל זיין פֿייער
צו מאַכען.

דער יונגערמאן.

דאָס פֿערשטעהט זיך.

דער אַלמער (מאַכענדיג קאַנוואַלסיווע בעוועגונגען).

אָד - אָד - אָד!

למד.

געהן חתונה מאַכען, פֿערשטעהט איהר, אַ בַתּוּלָה, דארף
מען דאָך האָבען צו באַקען, צו קאָכען...

דער יונגערמאן (שפאַצירענדיג געווען איבער'ן צימער).

מעהר האָט איהר אין שטאָדט גאָרניט געהערט?

למד.

ווענען וואָס?

דער יונגערמאן.

וועגען דער קראנקהייט, מײן איך.

למך.

אך! מען זאגט, אז ס'איז די גוטע קראנקהייט...

דער אלטער (מיט אַבגעהאַקטען אָטהעם).

די באַלער! יא, איך פֿיהלו...

למך.

אזוי זאָגען דאָקטוירים.

דער אלטער (זיך אויפֿוענדיג קאָנזאָולסיוו).

וועה איז מיר!... ווער ווייס... זויפֿיעל מענשען... עם
ווערען אומקומען... טאַמעס פֿון קינדער...

למך.

עפֿים שמועסט מען אין שטאָדט, אז מען האָט געהערט
די נאַכט קלאַפֿען אין די טהירען... אַייניגע זאָגען, אז אַ פֿרוי
אין שוואַרצען איז געלאָפֿען דורך די גאַסען און האָט גע-
וויינט... אז אויף דעם בית-עלמין האָט מען געהערט קליינע
קינדער אַרויסוויינען פֿון די קברים... גאָט ווייס, וואָס ס'זועט זיך
נאָך טהון, אויף וואָס פֿאַר אַ צרות מען דאַרף זיך נאָך דער-
וואַרטען...

דער אלטער.

רבֿזנו של עולם!... זאַלסט האַלטען איבער אונז... דיין
רעכטע האַנד!

דער יונגערמאן.

מעהר ווי די פֿינף זענען ניט געשטאַרבֿען?

למך.

איך קאָן עם אַיך ניט זאָגען אויף זיכער. איך בין דורכֿ-

געגאנגען אין גאס, האָב אין געהערט וויינען נאָך אין עטליכע
היזער. כ'האָב אָבער ניט געהאַט דאָס האַרץ אַרײַנצוגעהן...
בין, לאַ עליכס, אַנאַלטער, צופראַכענער מענש, אַ קלייניגקײט
נעהמט מיר צו די כחזת, און איך קאָן שוין אויף די פּיס ניט
געהן... זײט ניט ביזן אויף מיר, רב דוד ...

דער יונגערמאַן ווי צו זיך אַײן.

געשוואָרען מײַט אַ גאַנצער שטאָדט מענשען... .

דער אַלטער.

דאָס איז משקית'עס אַרבייט ... זיי האָבען קיין ליגען ניט
דערצעהלט ...

למך.

מען שמועסט, אַז עס זאָל אַרױפֿגעהן אַ בית-דין אויף דעם
בית-עזלם איבערצובעטען די קינדער, און אַז מען זאָל שטערען
אַ חופּה.
(עס רײסט-זיך-אויף די טהור און עטליכע מענער און פרויען צופען אַרײַן
מיט אַ געוויין)

אַ פֿרױ.

שווייגט ניט, יודען! אַ חורבן איז אַן שטאָדט!...

אַנאַנדערע.

אַ צאָרן איז אויסגעגאָסען געוואָרען אויף דער שטאָדט!
מאַמעס פֿון קינדער פֿאַרען ווי די פֿליעגען. (צו דעם יונגעמאַן)
רבי, שטעהט אונז אין די גױטען!...

אַ מאַנסביל.

אויב דאָס וועט אַזוי האַלטען אַ צוויי טעג, איז די שטאָדט
פֿאַרביי.

אַנאַנדער פֿרױ.

האַט רחמנות אויף קליינע קינדער, יונגע נשמה'לעך, -
וואָס האָבען זיי געױנדיגט? ... (די פרויען ווייגען)

דער יונגערמאן (נערוועז).

איך געה אין שמאָרט אַרײַן, אַלמער...

דער אַלמער (קאָנוואַלסיוו)

דאָס וועט קאָסטען מיזענדער לעבענס... דענק גוט איבער,
זאָס דו מהוסט...

דער יונגערמאן.

שוין צו-שפעט צו דענקען, אַלמער, שוין צו-שפעט... דער
קאָמפּף איז אָנגעהויבען; עס בלייבט גיט מעהר, ווי צו קעמפּפּען...
(ער לויפט אַרויס)

דער אַלמער (מיט אָבנעהאַקטען אַטהעם און קאָנוואַלסיוו).

מ'שחית'עס... אַרבייט... „געשוואַרען טויט... אַ שמאָרט
מענשען... אַך - אַך - אַך! ...

אַיינער:

דער אַלמער איז יקראַנק... זעהט, ווי שוואַרץ ער איז
געוואָרען! ...

אַנאַנדערער.

כ'האָב מורא, אַז ס'האָט איהם געטראָפּען...

אַ דריטער (אָנגעהמענדיג דעם אַלמען):

שמרעקט אייך אַזיס, רב עזריה, אַזיף דעם בעט

דער אַלמער:

איך... קאָן... גיט... ס'ציהט... אין...

אַייניגע.

שנעל ציהט איהם אַזיס און רייבט איהם די גלידער מיט
עסיג!... אַט אַזוי... רייבט איהם די הענד...

איינער .

ער איז פֿערשטאַרצט...

אַ צווייטער .

ער איז קאַלט ווי אַייז... ער אָטהעמט ניט מעהר...

אַ דריטער .

ניין, ער בעוועגט מיט די אויגען...

דער ערשטער .

אַט מאַכט ער זיי צו... ס'איז אומזיסט אוינזער מיה...

דער צווייטער .

ער איז טויט!...

דער ערשטער .

רייבט איהם פֿעסט, מיר וועלען איהם דערמונטערן...

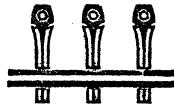
דער צווייטער .

אומזיסט, אומזיסט, וואָג איך אייך! ער איז טויט!...

אַלע .

טויט!... טויט!... דעקט איהם צו .

(אין דער צייט, וואָס זיי דעקען איהם צו, פֿאַלט דאָס פֿאַרהאַנג לאַנגזאַם.)



צווייטער טייל .

בן-ערן העליון .

ווען דאָס פֿאַרהאַנג הויבט זיך אױף, איז די נאַנצע סצענע אַיינ-
זעהילט אין אַ געדיכטען גרינעם נעבעל, דורך וועלכען מען קאָן קיין
זאָך נישט אונטערשיעדען. פֿון נאַנץ הייט הערען זיך קינדער-שטימען,
וועלכע זינגען אין פֿאַר:

זֵהָה שְׁמָה רַבָּא מְבַרְךְ לְעָלְמָא וְלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא !
יְתְבַרְךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל
שְׁמָה דְקוֹדְשָׁא .

די שטימען הערען זיך וואָס אַ מאָל שוואַכער און שוואַכער און דער
נעבעל זעהט אַליץ העלער. ווען די שטימען האָבען גענצליך אויפֿגעהערט,
איז שוין דער נעבעל אינגאַנצען צוגאַנגען און מען זעהט פֿאַלגענדעס:
אַ גרויסער בליהענדער גאַרטען, וועלכער ציהט זיך אונגעהויער
הייט. אין דער מיט אַ רוניגער פֿלאַץ, וועלכער בלישצעט ווי אַ שפיגעל
און וואַרשט אַרום זיך די פֿערשיעדענע פֿאַרבען פֿונ'ם רענענבויגען. אַרום
און אַרום דעם פֿלאַץ שטעהען אויסגעשטעלט רייען מאַרמאָרנע שטוהלען,
וועלכע ציהען זיך הייט-הייט, ביז זיי פֿערלייערען זיך אין דער טיעפֿקייט
פֿון דעם גאַרטען. מענשען פֿון פֿערשיעדענע עלטערס, אָנגעהוירן אין
לאַנגע הייסע מאַנטלען, פֿון אויבען טליתים, גאַלדענע, מיט בריליאַנט-
שען געפּוצטע, קרוינען אויף די קעפֿ, ויצען אויסגעזעצט אויף די שטוהלען,
די הענד צוזאַמענגעלענט אויף דער ברוסט, די קעפֿ אויפֿגעהויבען, און
זעהען-אויס צו ריכטען זייערע בליקען אין אַיין פּונקט אַריין. עס איז
קענטניג, אַז זיי האַלטען אין בעטראַכטען עפֿים זעהר אָנגענעהמעס, און
עקספּאָזירען זיך דערביי. נעבען זיי, און אין דערעלבער אַרדנונג, שטעהען
אַויסגעשטעלט אַ רייע קינדערלעך, נאַקט. ווי מלאַכימ'לעך, אַ גליק-

ליכער און פריערליכער שמייעל רהט אויף זייערע פנימליכע זיי
 שטרעקען די הענטלעך אין דער לופט, גלייך ווי זיי וואלטען וועלען
 עפס אנהאפטן. גרופען מלאכים, גרעסערע און קלענערע, שטעהען
 אויסגעשטעלט דא און דארט און זעהען-אויס צו שמועסען צווישען זיך.
 א הימעלבלויע ליכטיגקייט הילט אײן דעם גאנצען גארמען.
 עס ווערט פלוצלונג א שטיל גערויש, די צדיקים בעוועגען זיך
 אויף זייערע שטוהלען, די קינדערלעך ווארפען די הענטלעך פאר פרייד:

אלע מלאכים (מיט ערפארכט) .

קרזש! קרזש! קרזש!

גבריאל.

געלויבט א זיי אונז, גאט פון די ארמעען,
 עם שוועבט דיין קבוצ אויבער דיין געצעלט!
 עם קאן קיין שמערבליך אויג דיין פראכט ניט זעהען.
 א, לעבענסקוועלע פון דער גאנצער וועלט!

אלע מלאכים .

קרזש! קרזש! קרזש!

מיכאל.

עס לעבט און שטרעבט דאך אליין, וואס ד'האסט געשאפען
 האסט איינגעהילט דיין ווערק אין סודות פיעל;
 און ס'האט ביז היינט קיין ערדענ-קינד געטראפען,
 וואס ס'איז געווען דערמיט דיין מין, דיין ציעל .

אלע מלאכים ..

קרזש! קרזש! קרזש!

רפאל.

עס ניסען דייע וונען גאלדיגע שטראהלען,
 דערקוויקען, היילען אליין, וואס דענקט און פיהלט

עס פליסען ריעזענ-נמים, טייכען, קוואלען
און שפיענלען אייביג אָב דיין געמליך בילד!

אלע מלאכים.

קדוש! קדוש! קדוש!

אוריאל.

א האַנד פֿול מאַכט האָט אָבגעלאָזט די שמערען,
וואָס צינדען אָן דעם רוים אין זייער גאַנג!
זיי וועלען אייביג אין די הימעל-ספֿערען,
פֿאַר דיר, אָ שעפֿפֿער, זינגען לויב-געזאַנג!

אלע מלאכים (צוזאַמען זינגען).

געלויבט, אָ, זיי אונז, גאָט פֿון די אַרמעען!
עס שוועבט דיין קבֿוד איבער דיין געצעלט;
עס קאָן קיין שמערבליך אויג דיין פֿראַכט ניט זעהען,
אָ לעבענס-קוועלע פֿון דער גאַנצער וועלט!
(עס בעווייזט זיך דער אַלטער לַמֶּדֶן-אַרְיֵל, אָנגעטהון אין תּכְרִיכִים. ער
מאַכט אַ פֿאַר לאַנגזאַמע טריט, בלייבט שמעהן דערשראָקען און קוקט זיך אַרום
פֿון אַלע זייטען)

עמליכע מלאכים (איהם פערשמעלענדיג דעם וועג).

ווי וואַנסטו, שמערבליכער, אויף גאָטעס באַרג צו געהן?
ווי וואַנסטו, ערדענ-קינד, זיין גלאַנץ און פֿראַכט צו זעהן?!

ער אַלטער.

וואַרום, אָ הימעל-קינדער, זאָלט איהר עס ניט וויסען?
איך האָב געלעבט און בין דער גאָטהייט טריי געווען,
ביז ס'האָט דער ביזער גייסט מיין לעבענס-קעט צוריסען—
מיד פֿאַר דער צייט גענויט צום הימעל אויפֿצוגעהן.

מיכאל.

ער האָט זיין האַרצען נישט פֿערקויפֿט;

ער האָט געלעבט פֿון פֿאַלשקייט ווייט
און איז געבליבען תּמיד ריין —
אַפֿילו אין דער אומריינקייט!

(מען מאַכט דעם אַלטען פֿריי דעם וועג, און בשעת אַייניגע מלאַכים טהוען איהם
אַן אַווייטען טאַנטעל מיט אַ קרוין און זעצען איהם צווישען די צדיקים אויף אַ
בעזונדערע שטוהל, זינגען די קל־צייַו־שֶׁר)

מְלִיצֵי-יִשְׂרָאֵל.

זיין האַרץ איז לויטער ווי קרישמאַל,
זיין האַנד איז ריין פֿון עהרליך בלוט;
פֿערדיענסמען האָט ער אָהן אַ צאָהל;
לאָזט רוהען איהם וואו קדוּשָׁה רוהט!

(עס ווערט פּליצט טונקעל. די שכינה אין שוואַרצען שליער ערשיינט. די
מלאַכים פּערשטעלען זייערע פּנימ'ער)

די פֿרוי (אויף די קניע).

הימלישער פֿאַטער! פֿערבאַרג ניט דיין געזיכט פֿון מיר,
ווען עס איז מיר ענג!

אַ שטימע פֿון אויבען.

אין אַ צייט, וואָס אַ געדיכטע פֿינסטערניש היַלט-אַיין די
גאַנצע ערד, אין אַ צייט, וואָס דאָס פֿערדאַרבענע מענשענקינד
טרענקט זיך אין דעם בלוט פֿון זיינע אַייגענע פּערברעכענס, וואָס
קימסטו דאָ טהון, מיין מאַכטער?

די פֿרוי.

איך בעט פֿאַר מיינע אונגליקליכע קינדער!

די שטימע.

אַ שרעקליכע שבועה האָט אַוועקגערויבט דאָס הימלישע
ליכט פֿון דינע אויגען; ביזטו שזין פֿון דיין שְׁבוּעָה פֿריי?

די פֿרוי.

איך בעט דיין פֿאַטערליכען גענאָד!

די שטימע.

שוין מױזענדער יאָהרען, און דו וואַנדערסט אַרום דורך דער פֿינסטערער נאַכט, שוין מױזענדער יאָהרען, און דו וואַשט מיט דינע הייסע מוטערליכע טרערען דעם גלות-פֿלעק, וואָס דינע קינדער טראָגען אויף זייער פנים. האָט שוין דורך דער צייט דיין שוואַרצער שלייער אויף איין מאַמענט אויסגעטריקענט פֿון דינע טרערען? זענען דינע קעמען וועניגער שווער ווי פֿריהער? די נאַכט איז שוין באַלד אַריבער, און דו ביזט נאָך אַלין אַזוי גינדיג געפֿאלען, ווי אין די ערשטע מעג... דינע קינדער זעהען-צו דיין פֿיין מיט דער ווילדסטער קאַלטבלוטיגקייט, זיי האָבען נאָך איין טריט ניט געמאַכט דיך אויפֿצהויבען, און דו בעסטס פֿאַר זיי?

די פֿרוי.

איך בעט דיין געמליכע הילף!

די שטימע.

דאָס בלוט פֿון זייערע קרָבנות איז נאָך אויף איין מאַמענט ניט אַנטשוויגען געוואָרען, עס קאַכט און זידט וואָס אַ טאָג אַלין שטאַרקער און שטאַרקער; דאָס ווייגען און קרעכצען פֿון די אונטערדריקטע הילכט אָב אין אַלע מיינע הימלען. וואָס פֿאַר אַ זכות קאָן אויף זיי גיין ווין?

די פֿרוי.

דו ביזט זייער פֿאַטער און זיי זענען דינע קינדער!

די שטימע.

אַ פֿאַטער, וועלכען די קינדער פֿערלאָזען...

די פֿרוי.

די מוטער פֿון דער נאַכט האָט אַלע קעמען פֿון לעבע צוריסען...

די שמימע.

די מוטער פֿון דער נאַכט איז ניט אונשמערבליך, און דו
ביזט אונשמערבליך.

די פֿרוי.

זי איז פֿריי, און איך בין אין קעטען געשמידט.

די שמימע.

דיינע קעטען האָבען דיינע קינדער אַליין אויף דיר אַרויפֿ-
געלעגט און זיי אַליין קאָנען זיי פֿון דיר אַראָבנעהמען.

די פֿרוי.

די נויט האָט זיי שוואַך געמאַכט...

די שמימע.

די נויט האָבען זיי אַליין בעשאַפֿען... זיי טרענקען זיך אין
אַים פֿון ליידען, און אַנשטאַט אויפֿצוהויבען זייערע אויגען צום
הימעל, פֿרעסען זיי זיך אויף אַיינער דעם אַנדערען און האָפֿען
זיך אַזוי-אַרום צו רעמען...

די פֿרוי.

זייערע שרעקליכע ליידען האָבען זייער מזח פֿערקרימט, זייער
בעוואוסטזיניגקייט דערשטיקט, און יעדע פֿעראַנטוואָרטליכקייט
פֿון זיי אַראָבגענומען...

די שמימע.

איך האָב אין זיי אַריינגעבלאָזען אַ פֿונק פֿון מיין געטלי-
כען ליכט; איך האָב זיי אויפֿגעהויבען העכער פֿון אַלע אַנדערע
טילען פֿון דער שעפֿפֿונג, איך האָב זיי געגעבען די מעגליכ-
קייט צו דענקען, צו פֿיהלען, צו פֿערשמעהן, אונטערצושיעדען
דאָס גוטע פֿון דעם שלעכטען, זיך אויפֿצוהויבען ביז צו מיר...

די פֿרוי.

די געדיכטע פֿינסמערניש, וואָס מיין געגנערין האָט

אזיף אלעם פערשפרייט, האָט דאָס שוואַכע ליכטעלע דער-
שטיקט ...

די שטימע.

געטליך ליכט ווערט קיינמאָל ניט דערשניקט ...

די פֿרוי.

ווען ס'איז אָבער גאָנץ שוואַך, פֿערליערט זיך עס אין אַ
געדיכטער פֿינסטערניש ...

די שטימע.

איך האָב זיי געגעבען אַ פֿרייהייט צו קעמפֿען...

די פֿרוי.

און זיי קעמפֿען מאָג-טעגליך ...

די שטימע.

זיי קעמפֿען פֿאַר דער פֿינסטערניש ...

די פֿרוי.

און מיינען, אַז זיי קעמפֿען פֿאַר דיין געטליכען ליכט ...
זיי ברֿאָנדען אַרום, ווי די שאַף אָהן אַ פּאַסטוד, אין דעם שווע-
רען און קרומען וועג פֿון דעם לעבען, שמעלען זיך יעדען מאָג-
מענט אָב, מאַפען דעם וועג, ווי די בלינדע, און בעצאָהלען
בלוטיגע צינען פֿאַר יעדען טריט, וואָס זיי מאַכען. הימלישער
פֿאַטער! צאָהלרייך זענען די מוֹבַחֹת, אזיף וועלכע דינגע קינדער
האָבען קֶרְבָּנוֹת געבראַכט; יעדער מוֹבַחֹת איז אָבער אַנאָיביגער
דענקמאָל פֿון זייערע ליידען; זיי צאָהלען דער פֿינסטערניש אַלע-
מאָל בלוטיגע קרבנות, זיי צאָהלען זיי אָבער מיט טרערען אין די
אָיגען... זי האָט זייער פֿרייהייט צושטערט, זייער ווילען איז
געלעהמט אונטער דעם שווערען יאָך, וואָס זי האָט אזיף זייער
נאַקען אַרזיפֿונעלענט. זייערע קרעפֿטען האָבען זיך שוין לאַנג
אויסגעלאָזט, זייער פֿערצווייפֿלונג וואַקסט וואָס אַ טאָג גרעסער
און גרעסער. ביי פֿיעלע האָט זי שוין יעדען פֿונק פֿון האַפֿנונג

דערשטיקט, און אזיב דו איילסט ניט זיי צו העלפֿען, וועט קומען
א שרעקליכע צייט ...

די שטימע.

קיון שרעקליכערע צייט קאָן שוין ניט זיין ...

די פֿרוי.

פֿיעלע האָבען שוין מיט זייערע אַייגענע הענד צוריסען די
קעטען, וואָס האָבען זיי צו דעם לעבען צוגעבונדען! ...

די שטימע.

און צו מיר האָבען זיי זיך אַלץ ניט אומגעקעהרט ...

די פֿרוי.

זיי האָבען פֿערלאָרען דעם וועג, וואָס פֿיהרט צו דיין
היליגקייט.

די שטימע.

זאָלען זיי איהם זוכען! ...

די פֿרוי.

זיי וועלען איהם אָהן דיין הילף קיינמאָל ניט געפֿינען ...

די שטימע.

זאָלען זיי איהם זוכען מיט עקשנות, און אזיב זיי שטרע-
בען אלע מיט אַיין האַרץ, מיט אַיין נשמה איהם צו געפֿינען,
ביוטו פֿריי פֿון דיין שבועה, פֿריי פֿון דייע קעטען, און דייע
קינדער זענען גערעמעט ... דערווייל געה צוריק אַרונטער אויף
דער ערד, וואַנדער, וואַנדער דורך דער פינסטערער נאַכט, וואַש
דייע קינדער אין דייע טרערען, וואַש זיי אַזוי לאַנג, ביז זיי
זועלען ווערען ריין ...

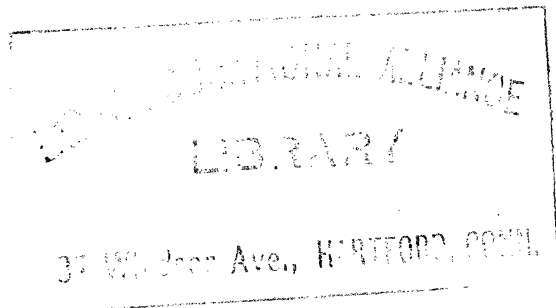
די פֿרוי (מיט א שרעקליך געווייזן).

און דערווייל זאָלען מיינע קינדער ליידען? ... און דערווייל

זאלען מיינע קינדער טרינקען די ביטערניש בעכערן ווייז? ... א
פאָטער! ... פאָטער! ...
די שטימע.

אויך איך בין מיט זיי אין דער נויט...
(עס ווערט אַנ'אויפּרענגט צווישען די מלאכים. די פרוי געהט אַוועק וויינענדיג)

די מלאכים.
וועה! די שכינה איז אין גלות! ... וועה! די שכינה איז
אין גלות! ...
(דאָס פאָרהאַנג פאַלט לאַנגזאַם)



אומוואַנדלונג.

דאָס טעאָטער שטעלט פֿאַר אַ בית-הקברות. אַ גרויסע צאָהל מצבות, שענע און איינפֿאַכערע, שטעהען אויסגעשטעלט אין נוסער אָרדנונג. דאָ און דאָרט זעהען זיך גרויסע דעמבאַווע בוימער, וועלכע זענען שוין כמעט נאַקט. הויפֿענס פֿערוועלקטע בלעטער לענען אָנגעוואָרפֿען און האַלב-צוטראַטען אויף דער ערד, וועלכע איז נאָס און גלענציג-קענטיג, אָדער איז נור-וואָס נאָך אַרענען. פֿון צייט צו צייט הערט מען נאָך דונערן און מען זעהט, ווי עס פֿליצט. אין הינטער-גרונד, רעכטס—אַ קליין, כמעט איינגעפֿאַלען, הייזעלע מיט אַ שטרויענעם דאָך, וואו עס וואוינט דער קברות-יוד. לוינס, אַנטקעגען דעם הייזעלע—דאָס אַוהל! צווישען זיי ביידע אַ גרויסער ברייטער טויער מיט צוויי מהרען האַלב-אַפֿען. ס'איז ביינאַכט. ביים קברות-יוד אין הייזעלע לייעט זיך און עס הערט זיך אַ קינד וויינען.

אַ פשוט'טע—אַלמע איינגעבויגענע פֿרוי, מיט ווייסע צושויבערעטע האָר, מאָגער און צוקניטשט געוויכט, בלינד אויף אַיין אויג, געהט אָנגע-שפּאַרט אויף אַ שטעקען און פֿיהרט ביי אַ שטריקעל אַ שוואַרצע קאַץ.

פֿשוט'טע (אָהן צייהן און פון צייט צו צייט הוסטענדיג).

עפּים ציהסטו מיך מיט צו-פֿיעל קראַפֿט צו יענעם קבר. ווילסט גאָר ניט אָבטרעטען! ... וואָרט, וואָרט אַ ביסעל! ... (הוסט) וואָרט, זאָג איך דיר ... (האַפּט אַ קוק צום קברות-יוד'ס הייזעלע) ס'לייבט זיך נאָך דאָרט! ... אויב ער האַלט אין בעטען, איז מין מיה אומ-זיסט. (הוסט.)— געהט לאַנגוואָם צו צום פֿענסטער און קוקט אַריין) שלאַפֿט ... און זי אויך! ... הערען אַפֿילו ניט דאָס קינד ווייגען! ... היי-היי-חיי! ... איצט קאָן איך געהן זעהן, וואָס דו האַסט מיך גערופֿען ... (הוסט.)— געהט צו צו אַן איינגעבוימטען קבר) האַתאָ! דאָ לייענט דאָך אַ

געהאנגענער ... דיין געוועזענער בעלה-בית. חי-חי-חי! ... אזיב
 עם געלינגט מיר צו קריגען זיין לינקע האַנד, אָדער האַמט דעם
 גראָבען פֿינגער, בין איך אַ געהאַלפֿענע. (הוסס. — אַ צווייטע
 בשופֿ'מע, אַ יונגע, מיט געלע האָר, מיאוס'ע קרוימע נאָז, ביזע אויגען, איינגע-
 הילט אין אַ רויטען שאַל, בעווייזט זיך פֿון צווישען די בוימער)

צווייטע בשופֿ'מע.

די נאַכט איז נאָך אַלץ צו-רוהיג, מײן שוועסטער. די
 לילע איז צו-וואַרים. עם וואַלט גוימיג געווען אַ ביסעל רעגען
 און שטורם ...

ערשטע בשופֿ'מע (מיט אונצוטרויען)

וועמעס טאָג איז איצט?

די צווייטע.

דער טאָג איז גאָרניט, די נאַכט אַליין איז גרויס ...

די ערשטע.

און וועמעס איז די נאַכט?

די צווייטע.

די נאַכט איז אין שטאַרט ניט דעמס, וואָס אין וואַלד ...

די ערשטע.

דו ביזט אַ שוועסטער ...

די צווייטע.

עס לעבע לילית!...

די ערשטע.

עס לעבע לילית!...

די צוויימע .

וואָס טהוסטו דאָ, מיין שוועסטער ?

די ערשטע.

דאָסזעלבע, וואָס דו קומסט דאָ טהון .

די צוויימע .

דו ביזט אָבער געקומען פֿאַר מיר: דאָס אַרט איז פֿערנומען.

די ערשטע .

וואָס וואָל איך דיר טהון? האָסטו ניט געוואָלט שלאָפֿען
אַזוי שפעט .

די צוויימע .

מִשְׁחִית האָט מיך געהאַלטען צו-לאַנג ביי זיך... שענק מיר
האַטש דעם מינדסטען פֿינגער, אויב דו נעהמסט די גאַנצע
האַנד ...

די ערשטע :

און וואָס וועסטו מיר שענקען דערפֿאַר ?

די צוויימע .

טרעף ...

די ערשטע .

די צוינג פֿון אַ מָזֶר, וואָס די מוטער האָט דערוואָרגען
מיט איהרע אַייגענע הענד אין אַ גאַכט פֿון ערדציטערניש?...

די צוויימע .

עפֿים בעסערס ...

די ערשטע .

דעם שמריק פֿון אַ געהאַנגענעם פֿאַטער-טערדער?...

די צווייטע.

נאך עפּים בעסערס ...

די ערשטע.

ואָג מיר דו אַרײַן ; איך קאָן עס ניט טרעפֿען ...

די צווייטע.

די נאָז פֿון אַ קאַטזלישען גלח אין אינקוויזיציאָנס-צײַט...

די ערשטע.

טאַקי ! ...

די צווייטע.

זי זעהט נאך גענוג שען אויס ; איך ווייס אַנאַרט , וואו מען קאָן פֿון זיי געפֿינען אַהן אַ צאָהל...

די ערשטע.

אַבגעמאַכט ! העלף מיר גראָבען .

די צווייטע.

איך האָב פֿערגעסען מיטצוברענגען מיין שוואַרצע קאַץ .

די ערשטע.

פּרוב דאָ ערגײַן אַ זוך טהון אײַנע .

די צווייטע.

איך ווייס ניט צי איך וועל געפֿינען . די מוטער פֿון דער נאַכט טאַנצט היינט ביינאַכט אויף אַלע דעכער מיט איהר סוויטע ...

די ערשטע :

ביזט גערעכט , מיין שוועסטער , היינט איז דיענסטאָג . זי האָט אַלע קעץ אַרײַנגענימען אין איהר סוויטע אַרײַן . וואַרט .

ווארט, איך וועל דאָ אליין גראָבען. (וי גראָבעלט מיט די בעגעל אויף דעם קבר)

די צווייטע.

מישחית מאַכט היינט אַנאָיבערקעהרעניש אין שטאָדט. צו-
ליעב איין מענשען וויל ער די גאַנצע שטאָדט קרב מאַכען.

די ערשטע.

צוליעב דעם לַמְדֵּי־אוּרֵינִיק?

די צווייטע:

איך געפֿין, אַז דאָס איז גאָר ניט עַלְלֵי־דִינֵי. די מענשען
זענען קיינמאָל ניט אַזוי פֿרום ווי אין אַ נויט.

די ערשטע.

דער קאַמפֿ וועט זיין זעהר אַ שרעקליכער און אַ שווערער.

די צווייטע.

ווער, דענקסטו, זאָל געווינען?

די ערשטע.

דאָס איז שווער פֿאַרצוועהן. דער לַמְדֵּי־אוּרֵינִיק האָט מיט
וואָס צו קעמפֿען; ער איז גענוג שעדליך... דו זעהסט? די
האַנד איז שוין אין דרויסען. גיב מיר דיין מעסער...

די צווייטע.

נאָ, אָבער בעהאַלט עם פֿון דעם ליכט...

די ערשטע.

וואָרג ניט, איך ווייס ווי אַזוי מיך דערמיט צו בענוצען...
אַט האָב איך זי אינגאַנצען... קום, ס'איז צייט צו געהן...

די צווייטע.

עפּים איז די לופט אַרום מיר קאַלט געוואָרען ... די האָר
שטעכען מיך אין קאַפּ, — דאָ מוז עמיצער קומען.

די ערשטע.

דאָס איז לילית מיט איהרע קינדער. איך זעה, ווי זי
רייסט אָב די לעצטע בלעמלעך פֿון די בוימער.
(לילית און אַ נאַנצע באַנדע שײַם בעווייזען זיך אַלע מיט איין מאָל,
גלייך ווי זיי וואַלטען פֿון דער ערד אַרויסוואַקסען)

לילית.

ער מוז שטאַרבען! אויב ניט, זענען מיר אַלע פֿער=
לאָרען ... אונזער עקזיסטענץ איז זיכער נור דאָן. ווען איך,
די מוטער פֿון דער נאַכט, וועל הערשען מיט אַ פֿאַלקאָמער
פֿרייהייט. ווער איך געפֿאַנגען, דאָן עפֿענען זיך אַלע אויגען אויף,
די זיסע פֿינסטערניש צוגעהט זיך ווי אַ ביסעל רויך אונטער דעם
בלאָזען פֿון אַ מעכטיגען שטורמוינד, די פֿערשאַלטענע זון געהט
אויף און וועט אונז מיט איהרע שטראַהלען בלינד מאַכען ...
פֿערשאַלטענע ליכטיגקייט! ... שוין טויזענדער יאָהרען, אַז מיר
פֿיהרען מיט איהר אַ שרעקליכען קאַמפּף, און עס איז איהר דאָך
געלונגען די צייט אויף צווייען צו צורייסען ... אַ נאַכט און
אַ טאָג, אַ ווינטער און אַ זומער ... און זי איז מיט דעם נאָך
גיט צופֿריעדען; זי געהט וואָס אַ מאָל ווייטער און ווייטער; זי
וויל ביי אונז אַלעס אוועקנעהמען. די פֿינסטערניש איז עלטער
פֿאַר דער ליכטיגקייט — צו איהר, נור צו איהר אַליין מוז
די הערשאַפֿט געהערען! רייסט, ברעכט, צושטערט, פֿערניכטעט,
שפּאַרט קיין זאך ניט!

אַלע (שאַנצען ווילד אַרום איהר).

עס לעבע די פֿינסטערניש! ... עס לעבע די פֿינסטערניש! ...

שְׁבִירִי.

צוויי זאַכען זענען גויטיג, אום די הערשאַפֿט זאָל בלייבען

אונזערע: דער מאָג וואָל פֿערשווינדען, אָדער די מענ-
שען וואָלען בלינד זיין. דערווייל זענען ביידע מיטלען אין
אונזערע הענד; נאָר אייב אפילו עס געלינגט דעם שוואַכען
מענשעל זיין שבועה צו ערפֿילען, אייב עס געלינגט איהם די
מוטער פֿון דער נאַכט צו בעקומען אין זיין געוואַלט, דאַרפֿען
מיר נאָך אַרץ ניט פֿערצווייפֿלען. איך מיט מיינע קינדער וועלען
רוהען אָהן אויפֿהער אויף אַלע ימים, טייכען און קוואַלען. איי-
בעראַל, וואו ער וועט קומען זיין דורשט שטילען, וועט ער
מוזען מיט דעם ליכט פֿון זיינע אויגען בעצאָהלען, אָדער שטאַר-
בען פֿון דורשט ...

אַיינער פֿון די לויכטענדע גייסטער.

ער איז געגען דעם בעוואַרענט, מיין פֿאָטער. דער קוואַל,
פֿון וועלכען ער טרינקט, איז אַרומגערינגעלט מיט אַייזען פֿון
אַלע זיימען. אומויסט האָבען מיר דאָרט גערוהט שטונדענלאַנג.
יעדעס מאָל, וואָס ער קומט טרינקען, יאָגט אַנ'אוינבעקאַנטע
קראַפֿט אויב אַוועק. אַפֿטמאָל פֿלאַגט אונז די קראַפֿט אַזוי פֿיעל
אָן, אז מיר געהען אַוועק אַבגעמאַטערט און אַבגעשוואַכט ...

עטליכע.

ער בעקעמפֿט אַלע אונזערע קרעפֿטען! ...

צוּדא.

איך האָב מעהר ווי עטליכע מעג גערוהט אין זיין צימער,
איך האָב מיך בעהאַלטען אונטער דעם זאַק, אויף וועלכען ער
שלאָפֿט, אַ גאַנצע נאַכט געלעגען ביי איהם אויף דעם קאַפּ, גע-
טריעבען זיין בלוט מיט אַ געוואַלטיגער קראַפֿט, געדריקט זיינע
שלייפֿען. עס האָט אָבער גאָר ניט געהאַלפֿען: ער איז אויפֿגע-
שטאַנען אויף מאָרגען פֿונקט אַזוי געזונד און פֿריש ווי אַלע-
מאָל. אַנדערע ווערען משוגע פֿון קאַפוועהטאָג, ווי נור איך
ריהר זיי אָן, ער איז אַייזען-שטאַרק ...

לילית.

און די, קאַרוט, האָסטו געפרובט עפֿים צו טהון? ווי

קאנסמו בלייבען רוהיג, ווען דאָס געפֿאַהר איז אַזוי גרויס?

קצרות.

גנעדיגע מוטער, מײן קינסט איז אױך געבליבען פֿרוכט־לאָז. אױך האָב מיר אַלע מײהען געגעבען זײנע געדאַנקען צו צוֹמישען; אױך האָב אָבגעוואַרט דעם מאַמענט, ווען ער איז געשטאַק געשלאָפֿען, און דאַן, ווען זײן זױלען איז געווען פֿאַלקאַט מען שוואַך, האָב אױך אָנגעהױבען שפּײנען און וועבען פֿאַר זײנע אױגען אַ גאַנצע מױָנה קאַשמאַרען פֿון די ווילדעסטע, וואָס אױך קען נור. אױך האָב אײהם געפֿיהרט דורך בערג און דורך מײהאַלען, דורך פֿײער און וואַסער, אײהם געשליידערט פֿון הײמעל צו דער ערד, אײהם געמאַכט פֿליהען דורך דער לופֿט, אײהם אַרומגערינגעלט מיט שלאַנגען, עקדישען, מיט שרעקליכע ווילדע חַיות; אױך האָב אײהם געוווּזען זײן טױטען פֿאַטער, וועלכען אױך האָב פֿון קבֿר אַרױסגעשלעפט מיט די פֿכֿריכים; אױך האָב געקױלעט פֿאַר זײנע אױגען זײן אַלטע מוטער, וועלכע ער ליעבט זעהר שטאַרק; זײנע ברידער און שוועסטער אין די גרעסטע געפֿאַהרען געשמעלט; — דאָס האָט גאָר ניט געהאַלפֿען. ער האָט זיך אױפֿגעהאַפט, זיך אַרומגעקוקט אין צײמער, געמורמעלט עטליכע אונפֿערשטענדליכע ווערטער, און צוריק אײנגעשלאָפֿען מיט אַ שטײכעל אױף די ליפֿען. און פֿון דעם מאַמענט אָן האָבען זיך אַלע מײנע כּחֹות אָבגעשוואַכט, עפּײס אַ געהײמע קראַפֿט האָט מיך פֿון דעם בעט אָבגעשטױסען...

פֿילית.

זאָל צווישען אַלע אונזערע קרעפֿטען זיך ניט געפּײנען אַײנע, וואָס זאָר אײהם קאָנען בעזעגען?... דאַן איז אַניעק, אַ סוף צו אונזער הערשאַפֿט... מיר וועלען אונז אַלע דאַרפֿען אַײנס דאָס אַנדערע צושטערען, אַבי ניט אַרײנגוואַלען אין זײנע הענד! ...

אַלע.

מיר וועלען קעמפֿען בײז אין לעצטען מאַמענט, זאָל די גאַנצע וועלט חֶרבֿ ווערען! ... מיר וועלען אונז ניט אונטערגעבען!...

דילית (פערצווויפעלט).

גייסטער פֿון בענקעניש, פֿיעבער און קאָנוואַלסיע, גייסט-
מער פֿון קרעץ, קרופ און ליעבעס-וואַהנזין, גייסטער פֿון עפי-
לעפסיע, ווייט-טאָנן! וואָס שווייגט איהר? וואָס רינגעלט איהר
איהם ניט אַרום פֿון אַלע זייטען? קעמפֿט, צושמערט דאָס שעד-
ליכע מענשענקינד, פּלאַגט איהם אָהן אויפֿהער, מאַכט איהם אונט-
פֿעהיג זיין קריעג פּאַרטצוועצען; אויב ניט - זענען מיר אַלע
פֿערלאָרען! ...

גייסט פֿון בענקעניש.

איך בין גענען איהם אָהנמעכטיג. ער פֿיהרט אַ זונדערבאַר-
לעבען, וואַינט פֿערוואַרפֿען הינטער דער שטאָדט, האָט מיט
קיינעם קיינע פערבינדונגען, איז אַבנעריסען פֿון פּאָטער, מוטער,
פֿריינד און בעקאָנטע; ער פֿערמאַכט זיינע אויגען פֿאַר אַלעס,
וואָס קאָן איהם בעאיינדרוקען און רויבען אויף אַ מאַמענט פֿון
דעם שרעקליכען געדאַנק, וואָס בעשעפֿטיגט איהם.

גייסט פֿון פֿיעבער.

זיין קערפּער איז גענען היץ און קעלט געוואַלטיג געהאַר-
מעוועט, מוטער; ער טראַגט זיי איבער מיט דער גרעסטער
גלייכגילטיגקייט.

גייסט פֿון ליעבעס-וואַהנזין.

זיין אויג האָט קיינמאָל אויף קיין פֿרוי ניט געקוקט,
מוטער. איך בין מעכטיג נור פֿאַר לעבע-קינדער ...

גייסט פֿון קרעץ.

דאָרט, וואו מיין ברודער, דער גייסט פֿון ליעבעס-וואַהנזין,
קאָן גאַרניט טהון, בין איך אָהנמעכטיג, מוטער ...

לילית.

ער איז אַלואַ געגען אַלעס בעוואַרענט?! ...

אלע.

מיר זענען פֿערלאָרען! ... מיר זענען פֿערלאָרען! ...

די אלטע כֿשוֹפֿ'טע.

גנעדריגע מוזטער, ערלויב מיר אויך צו זאָגען עטליכע ווערטער.

די גייסטער.

דאָס איז אַ מענשענקינד! ... זי וועט אונז פֿעראַמען! .. זי וועט אונז פֿעראַמען! ...

לילית.

ווער ביזוּז?

די כֿשוֹפֿ'טע.

די ערגעבענסטע דיענסט פֿון אַשמדאי און לילית ... זי פֿער נייגט ייִדן אויך האָב דעם פֿח און דאָס רעכט מיך צו בענוצען מיט וואָס פֿאַר אַ גייסט גור אויך וויל ...

לירית.

רעד, מיין מאַכטער ...

די כֿשוֹפֿ'טע.

אויב דו זוכסט אַ מיטעל צו צושטערען דאָס מענשענקינד פֿרעג קיינמאָל ניט קיין עצות ביי די גייסטער, גור ביי דעם מענשענקינד אַליין. דאָס, וואָס איין פֿעררעטער קאָן געגען זיינע ברידער, וועלען מזיזענדער שונאים ניט קאָנען ... דער לַמִּדְ-וְאוֹנִיק איז געגען אלע קערפֿערליכע צרות בעוואָרענט. דאָס אירדישע לעבען איז פֿאַר איהם ניט מעהר ווי אַ דורכגאַנגס־פֿעריאָדע, דערפֿאַר קאָנען איהם קיינע קערפֿערליכע ליידען ניט איבערשרעקען. יעדער מריט, וואָס ער מאַכט צו דעם קָכָר, איז פֿאַר איהם אַ זיעג: ער האַפֿט אויף אַנאָגענדליכער גליק־זעליגקייט ...

לילית.

און וואָס פֿאַר אַנ'עצה קאָנסטו אינז געבען, מיין מאַכטער?

די בשופ'טע.

געגען אַלע גייסער קאָן זיך דער מענש בעוואָרענען,
 חוץ געגען צוויי: „צווייפֿעל“ און „טעות“. אַזוי לאַנג ווי די
 מוטער פֿון דער נאַכט וועט לעבען, וועט דער מענש אימער
 מווען געהן אין דער פֿינסטער און מאַפען, ווי אַ בלינדער, דעם
 וועג פֿאַר זיינע פֿיס. אזיב איהר האָט אַלזאָ ניט צווישען אַיך
 אַליין קיין פֿעררעטער איהם דעם וועג צו וויוען, איז דאָ פֿיעל
 צו וועטען, אַז ער וועט דעם קאָמפֿ קיינמאָל ניט געוויגען...

לילית.

קענסטו אפשר צווישען אינז אַ פֿעררעטער? רעד, מיין
 מאַכטער.

די בשופ'טע.

איך קען קיין פֿעררעטער דערווייל ניט. נאָר איך צימער
 זעהר, אַז דער באַרג-גייסט זאָל אַיך ניט פֿערראַטען. ער איז
 אימער דער פֿריינד פֿון דעם גערעכטען מענשען... דער למד-וואַניק
 וועט זיכער בעטען זיין הילף.

אַרע.

ער וועט אַרבייטען פֿאַר זיין אַייגענער צושטערונג?...

די בשופ'טע.

ווער עס אַכטעט די הייליגקייט, דעם קאָן די הייליגקייט
 בעפֿעהלען.

לילית.

וואָס זאָל מען אַלזאָ מהון, דאָס איז צומיידען, מיין
 מאַכטער?

די בשופ'טע.

ער וועט זיכער קומען מיט איהם פריינדשאַפֿט שליעסען.
זאָל מען דעם באַרג-גייסט ערווייטערן און אַייגער פֿון אַיך זאָל
פֿערנעהמען זיין אָרט, נאָכמאַכען זיינע בעוועגונגען און זיין
שפראַך ...

לילית.

מיט איהם פריינדשאַפֿט שליעסען ?

די בשופ'טע.

מיט איהם שליעסען פריינדשאַפֿט און איהם פֿערפֿיהרען
אין דעם רייד פֿון דער פֿינסטערניש. דאָרט וועל איד אַיך שזיין
זאָגען, וואָס מען זאָל טהון ...

אלע.

עס לעבע אונזער שוועסטער! ..

לילית.

אויב דיין פלאַן געלינגט, דאָן קריגסטו אונטער דיין מאַכט
הונדערט מזיוענד גייסטער, מיין מאַכטער, און דעם טיטעל
פֿרינצעסין פֿון דער פֿינסטערניש" ...

די בשופ'טע.

לעבען זאָל טעות און צווייפעל! ...

אלע.

לעבען זאָל טעות און צווייפעל! ... (ווי טאָנען אַ ווילדען טאָנען
אַרום דער בשופ'טע)

לילית.

גייסט פֿון קאָשמאָרען! בלייב דאָ און שפיעל אויסגע-
צייכענט גוט די ראָלע פֿון דעם באַרג-גייסט. אויב עס געלינגט
דיר צו וואַרפֿען אויף דעם לט-וואַניק אַ שווערען שלאָף, וואָלט
דאָס בעסטע געווען. און איהר אַלע געהט, בינדט דעם באַרג-

גייסט אין קעמען און ברענגט איהם פֿאַר אַשמדאיים טראָהן ...
 (אַלע ערווייטערען זיך, נאָר דער גייסט פֿון קאַשמאַרען בלייבט און
 בעהאַלט זיך. — עם דערהערט זיך פֿון איבעראַל אַ מיאָקען פֿון קעץ)

דער קבר־זינד (אין איין האַנד אַ שמעקען און אין דער
 צווייטער אַ לאַטערנע, זעהט אַויס פֿערשלאָפֿען).
 האַפּט זיי דער שוואַרץ יאָהר! זיי לאָזען מיר דאָס קינד
 ניט אַיינשלאָפֿען... (מיט דעם שמעקען אין דער לופט אַריין) אַפּשיק! ...
 אַפּשיק! ... (די קעץ מיאָקען אַלץ) אַפּשיק! ... אַפּשיק! ... מ'האַט פֿון
 זיי קיין רוה ניט אַ נאַנצע נאַכט ... לאָזען מיר דאָס קינד ניט
 אַיינשלאָפֿען... האַפּט זיי דער שוואַרץ יאָהר! ... (די קעץ ווערען
 פֿלוצים ענטשוויגען) קוים אַ מאָל! ... (ער געהגיזט, רייבט די אויגען, זעצט
 זיך אַוועק אַויף אַ מצבה, די לאַטערנע אַויף דער ערד געבען זיך, און זעהט אַויס
 צו האַפּען אַ דרימלע)

דער לַמֶד־וואַרניק (די האָר צושויבערט, אָבגעריסענע קליידער,
 בלייבט שמעחן אין טויער פּונג'ס בית=עולם
 און קוקט זיך אַרום, בעמערקענדיג דעם קברות-
 יוד שלאָפֿען).

וויפֿיער מאָל האָב איך אַיך שוין געוואָגט, אַז אַזיף מצבֿות
 שלאָפֿט מען ניט? ! וואָרום געדענקט איהר דאָס ניט? וואָרום? ...

דער קבר־זינד (מיט אַ מינע פֿון אַ שולדיגען).

זייט מיר מוהל, רב דָוֶד, זייט מיר מוהל, איך בעט אַיך.
 איך בין געווען אַ ביסעל פֿערשלאָפֿען... מען רוהט ניט דורך די
 נעכט... איך בין אַזוי פֿערטראַגען, אַז איך ווייס אַפֿילו ניט, וואָס
 איך זאָל אַיך איצט זאָגען, צי גיט מאָרגען, צי גומען אָווענד...

דער לַמֶד=וואַרניק.

דער אָווענד איז ניט קיין גוטער, און דער מאָרגען וועט
 נאָך שרעקליכער זיין...

דער קבר־זינד.

האַט זיך שוין עפֿים ווידער געטראָפֿען אין שטאַדט.
 רב דוד ?

דער למד=ואו'ניק.

עס זענען שוין דערווייל דאָרט פֿאַרהאַן דריי פֿרישע
קִרְבָּנוֹת ...

דער קברות=יוד.

עלמערע מענשען?

דער למד=ואו'ניק.

אַ בִּלְה און צוויי יונגעלייט ...

דער קברות=יוד.

דערפֿאַר האָט מיין קינד ניט געקאָנט אַיינשלאָפֿען די
נאַכט! איך האָב געמיינט, אַז דאָס איז געווען, ווייל די קעץ
האַבען דאָ שרעקליך געמיאַקעט ...

דער למד=ואו'ניק.

די שוואַרצע קאָץ?

דער קברות=יוד.

שוואַרצע און ווייסע, דוכט זיך מיר.

דער למד=ואו'ניק.

די ווייסע איז אויך געווען? ...

דער קברות=יוד.

עס זענען געווען מעהרערע שוואַרצע און אַ ווייסע.

דער למד=ואו'ניק.

די שוואַרצע וואָלט מען בעדאַרפֿט קִקְרֵב זיין ... דאָס איז
דער קִבְּרָה/מעם קאָץ ... פֿאַר דער ווייסער איז זיך נישטאָ וואָס
צו שרעקען ...

דער קברות=יוד.

דאַרף מען, הייסט עס, גראָבען דריי פֿרישע קִבְּרִים?

דער למד=ואו'ניק.

דריי פֿרישע קברים ...

דער קברות=יוד.

ס'איז שוין באַלד נישטאָ וואו ...

דער למד=ואו'ניק.

וואָס טהוען די קינדער דאָ? ... (ער ווייזט אויף אַ קבר)

דער קברות=יוד.

די קינדער וויינען נאָך אַלץ ... אָט דאָ ליעגען זיי ...

דער למד=ואו'ניק.

זיי זענען גאָר ניט געצוימט?

דער קברות=יוד.

ניין ...

דער למד=ואו'ניק (געהט צו און לענט צו דעם אויער צום קבר)

וויינען ... יאָ ... קלאָגען זיך ... מען מוז די טכשפה'טע אַרזיסיאָגען פֿון שטאָדט; עס וועט גאָרניט העלפֿען ...

דער קברות=יוד.

אדרבה, טהוט עפּים, רב דוד ... זיי שמועסען צו שטעלען די צייטענס אַ הופּה אויף דעם בית=עלמין.

דער למד=ואו'ניק.

עס וועט פֿריהער זיין אַ שוואַרצע הופּה ... האָט מען שוין די שמות פֿון די בתי־מדרשים מקבר געווען?

דער קברות=יוד.

נאָך ניט ...

דער למה-ואוויניק .

אנ'עוּלה ... זיי טהוען גאַרניט, און דאָס קלאַת וואַקסט
וואָס אַ מאַג גרעסער און גרעסער... מען וועט מוזען די
מבש'פה'מע אַרזיסיאַגען; אַלאַ ניט, וועט זיך טהון שרעקליכעס...
ער געהט אָב צווישען די מצבות)

(דריי יודישע גרעסער קומען אַריין דורך דעם טויער, מיט גראַב-
(אַיזענס אויף די אַקסלען)

אַיינער (צום קברות-יוד).

וואו וועט מען גראַבען? מען דאַרף גוטע ערטער...

דער צווייטער.

מען האָט געהייסען גראַבען נעבען אַלמען רב...

דער דריטער.

לאַמיר אונז צו-אַיילען, מ'איז זיי שוין דאַרט קמ'הר...

אַ קבָרה-שְׁמֵשׁ (קומט אַריין אַ פּערסאָנעטער).

איהר גראַבט שוין? ...

אַלע דריי.

נאָך ניט...

דער שְׁמֵשׁ.

גוט, דער רב האָט בעפֿויהלען צו גראַבען נעבען די
קינדער.

דער קברות-יוד.

אַט דאָ איז נאָך פֿאַרהאָן גענוג אָרט, (ער געהט אָב)

דער שמש.

אַבער איילט אײך. מען וועט באַרד אַנקומען. עס וועט
זיין אַ פֿחיתות-הַקְבוֹד זיי צו לאַזען צופֿיעל וואַרטען. זאָל מען זיין

וואָס גיבער אָבגעבען זייער'ס. (די גרעבער שטעלען זיך גראָבען. —
דער שמש געהט אָפּ)

ערשמער גרעבער.

די ערד איז דורכגעוויקט פֿון דעם רעגען; עס גראָבט זיך
ניט=שלעכט.

צווייטער גרעבער.

דאָס לייכטסטע איז צו גראָבען אַ קאַר. ניט אַקאַט?

דריטער גרעבער.

אַ קאַר פֿאַר יענעם, אָבער ניט פֿאַר זיך...

דער צווייטער.

נאַריש גערעדט ...

דער ערשמער:

ס'איז שוין לאַנג אזאַ חלאת ניט געווען אויף דער וועלט.

דער דריטער.

מענשען פֿאלען ווי די פֿליעגען.

דער ערשמער:

דאָקטוירים זאָגען, אַז ס'איז דער שטאַדמ'ס שולד. מען
לעבט ניט, ווי מען דאַרף.

דער צווייטער.

נאַריש גערעדט. דאָס איז דערפֿאַר, וואָס דאָס יאָהר ענדיגט
זיך מיט אַ "ח", "ח" מאַכט חלאת... און דערפֿאַר איז אַ חלאת
אויף דער וועלט.

דער ערשמער.

דער למד-נאוניק זאָגט, אַז דאָס איז דער כּשוּפֿ'מעס שולד.
זי האָט צופֿיעל צו טהון מיט די "ניט-גומע".

דער דריטער .

א חידוש וואָס מען זעהט איהם ניט דאָ, דעם למד-ואויניק.
געוועהנטליך בלאַנדזעט ער דאָך ביינאַכט דאָ שמענדיג אַרום
צווישען די קברים ...

א שמימע פֿון וויימען (וינגט) .

ס'בליצט און דונערט... ס'רױשט דער דרויסען...
ווינמען שטורמען... — שווייגט, אָ ווינמען!
שווייגט!... די יונגפֿרוי טרױמט:
אויף די קניע שמעהט איהר געליעבטער,
איהר פֿעריגעטערער, און זינגט איהר —
און די יונגפֿרוי ליעבט ...
קושט אַ ליעבעס-שמראַהל דאָס בױמעל —
ווערען בלימעלעך געבאַרען,
און די יונגפֿרוי האַפֿט...
ווערען הימלען גרױ-פֿערוואַלקענט —
וועלקען בלומען, פֿאַלען בלעטער,
און די יונגפֿרוי וויינט ...

דער ערשטער גרעבער (דערשראַקען) .

ווער רעדט עם דאָרט? ...

דער צווייטער .

דאָס איז דער משוגע'נער פּאָעט. ער קומט לעגען בלומען
אַלע ביינאַכט אויף דעם קבר פֿון זײַן פֿלח, וועלכע איז גע-
שטאַרבען ניט-לאַנג ...

דער דריטער .

וואָס הייסט עם אַ פּאָעט? ...

דער צווייטער .

פֿרעג מיך גרינגערע זאַכען. אַזוי רופֿט מען איהם.

משונע'נער פאָעט... מען זאָגט, אז ער האָט געלערענט אין פעטערבורג.

דער ערשמער.

א פאָעט — דאָס איז אַ שטערענקוקער. ער ווייס, וואָס עס טהוט זיך אזיף דעם הימעל און אזיף דער ערד... ער קוקט דיר אַרײַן אין די אזיגען אַרײַן, קאָן ער דיר זאָגען, וואָס מיט דיר וועט זײַן אין צעהן יאָהר אַרום...

דער דריטער.

דאָס הייסט, אז ער איז אַ קאָרטענוואַרפֿער? זײַ מווען דאָס לערנען בײַ די צײַגער...

די שטימע פֿון ווייטען (מיט בענייסערונג).

און דער ווינט בלאָזט און פֿײַפֿט שזיערליך דורך די פֿעל-דער; די בלעטער פֿאַלען אַראָב און קײַן בלומען איז ניט צו געפֿינען, ניט אזיף דעם הימעל, ניט אזיף דער ערד...

דער צווייטער.

איהר פֿערשמעהט, וואָס ער זאָגט?

דער ערשמער.

דו הערסט דאָך: ער רעדט פֿון דעם הימעל און פֿון דער ערד... (זײַ גראָבען ווייטער)

די שטימע פֿון ווייטען.

גליקליך איז דער מענש, וואָס קאָן בזיגען זײַן רוקען און בלייבען שטענדיג גלייך. דער בזים שמעלט זיך נעגען, ווערט ער אזיסגעריסען מיט די וואַרצלען, מיט אַלעמען, און די מענשען מאַכען פֿון איהם אַ פֿײַער, און וואַרימען זיך, ווען עס איז זײַ קאַלט...

דער ערשמער.

מיין קבר איז שוין אזיסגענראָבען.

דער צווייטער .

מיינער אויך .

דער דריטער .

איחר האָט געענדיגט פֿריהער פֿאַר מיר, מיינער וועט
אויך באַלד פֿערטיג זיין .

די שטימע (קומט וואָס אַ מאָל געהענטער).

עס פֿאַלען די שטערען אין דער פֿינסטערער נאַכט. וואוּל-
קאַנען ברעכען אויס און די ערד צימערט ... קומט דער מיגער
און טרינקט אויס נאָך אַ ביסעל בלוט. און די מענשען רוהען,
און די פֿויגעלעך זינגען און די בלומען בליהען און פֿערשפרייטען
אין דער לופט קוויקענדיגע פֿאַרפֿומען ...

דער ערשטער גרעבער .

אַט איז ער, דער משוגע'נער. ער קומט אַהער .

דער דריטער .

ער טהוט ניט קיין ביז?

דער צווייטער.

ניין, ער איז זעהר רוהיג .

(עס בעווייזט זיך אַ יונגער מאַן מיט לאַנגע שוואַרצע האָר, אָנגעהוּן
אין אַנאַבנעריבענער פעלעריגע, אַ שוואַרצען ווייכען הוט מיט אַ ברייטען ראַנד,
טראָגט אין אַיין האַנד פֿאַפיערען, אין דער אַנדערער — אַ פֿאַק דאַרע אַראָבנע-
פֿאַלעגע בלעטער. הינטער'ן אויער—אַ בלייפערע)

דער יונגערמאַן (בעמערקענדיג די גרעבער).

ווי קומען נימפֿען אויף דעם הימעל אַרזיף? זייער וואַזינג
איז דאָך דער וואַלד, די בערג, די טייכען און די פֿאַנטאַזיען?...

דער דריטער גרעבער :

וואָס זאָגט ער ?

דער ערשמער גרעבער.

ער רעדט תמיד פֿון דעם הימעל ...

דער יונגערמאן (קלאפט אויף אַ מעכה).

זאָגט נור! ... קאָן מען דאָ ניט קריגען עפּים צו עסען?

דער ערשמער גרעבער (לאַכענדיג).

עה! יונגערמאן! דאָ איז קיין אַקסניה ניט. דאָ עסט

מען ניט ...

דער יונגערמאן.

דו ביזט אַ ליגנער ... דאָ עסט מען נעמער ווי איבעראַל.

דער דריטער גרעבער.

ער מיינט די ווערים. האַ-האַ! ער איז גאָר ניט אַזוי

משוגע, ווי מען מיינט.

דער יונגערמאן.

פֿריהער זענען די מענשען ווערים, און דערנאָך ווערען

די ווערים מענשען ... זאָג, וואָרום זינדיגט דער מענש?

דער ערשמער גרעבער.

איך ווייס? ווייל ער וויל.

דער יונגערמאן.

דו ביזט אַ ליגנער ... זאָג דעם אמת...

דער ערשמער גרעבער.

איך ווייס ניט...

דער יונגערמאן.

ווייל ער איז הונגעריג... — און וואָרום איז ער הונגעריג? ...

דער ערשמער .

איך ווייס? ער איז הונגעריג, ווייל ער וויל עסען...

דער יונגערמאן .

די זאָגט ליגען. ווייל מען וויל, אז ער זאל עסען...

דער ערשמער .

ווער וויל? ...

דער יונגערמאן .

דער מיגער ...

די צוויי אנדערע .

ווער? ווער? ...

דער יונגערמאן .

דער מיגער ...

אלע דריי .

חא-חא-חא!

דער ערשמער :

און וואָרום וויל דער מיגער, אז מען זאל עסען?

דער יונגערמאן .

ווייל עסען, דאָס איז לעבען. ווען איין זאך זאל אויפהען
דען עסען די צווייטע, וואָלט די וועלט קרב געוואָרען...

די גרעבער .

חא-חא-חא!

דער ערשמער .

צו וואָס מייגען דיר די דארע בלעמער?

דער יונגערמאן .

די בלעמער האָבען ניט געוואָלט עסען, דערפֿאַר זענען זיי

אראָבגעפֿאלען. וואָס גיט איהר מיר, אז איך וואָל אייך דער-
צעהלען אַ מעשה?

די גרעבער.

וואָס זאָלען מיר דיר געבען?

דער יונגערמאן.

עפּים צו עסען.

אַ גרעבער.

קיינ עסען האָבען מיר דאָ גיט.

דער יונגערמאן.

נו, וועל איך אייך אזוי דערצעהלען.

די גרעבער.

וואָס וועסטו דערצעהלען?

דער יונגערמאן.

אַ מעשה פֿון אַ טיגער ...

די גרעבער (לאַכענדיג).

דערצעהל ... דערצעהל ...

דער יונגערמאן (מיט אַ גיגן).

אַמאָל איז געווען אַ טיגער מיט גרויסע פֿייערדיגע אויגען
און מיט לאַנגע שאַרפֿע צייהן. און דער טיגער האָט ליעב גע-
האַט זיך צו באַדען אין בלוט און טרינקען פֿלעגט ער, אין זיין
דורשט, נור בלוט מיט טרערען געמישט. פֿלעגט ער הערען
זיפֿען, קרעכצען, האָבען זיינע אויגען אָנגעהויבען שמייכלען,
זיינע פֿיס זיך צו בעוועגען, און ער האָט געמאַנצט ווי אונטער
די האַרמאָנישע טענער פֿון האַרפֿענ-מוזיק ... דער טיגער האָט
אַבער צופֿיעל דורשט געהאַט און צו טרינקען גיט גענוג... איז
ער געוואָרען שעפֿפֿער. געשאַפֿט האָט ער צו צושמערען און די

צושטערונג איז זיין פֿערנעניגען געווען ... ער האָט אַ בלאָז גע-
 מהן מיט זיינע נאָזלעכער, האָבען די פּויגעלעך אויפֿגעהערט
 זינגען און זענען זיך געלאָפֿען בעהאַלמען ... דער דונער האָט
 געקראַכט, די בליצען זענען געלאָפֿען אַייגס נאָך דאָס אַנדערע,
 אַ שטורמווינד האָט אָנגעהויבען בלאָזען פֿון אַלע פֿיער זייטען פֿון
 דער וועלט. און דער הימעל איז פֿינסטער געוואָרען. פֿינסטער
 איז געוואָרען דער הימעל און פֿינסטער איז געוואָרען יעדען אויף
 דעם האַרצען. די זון איז געוואָרען בלייך און קראַנק, איהרע
 שטראַהלען קאָלט ווי אַיז. דאָן זענען די בלעטער פֿון די בוימער
 געל געוואָרען און אַראָבגעפֿאלען אויף דער ערד. בלומען האָבען
 געוועלסט, הערצער האָבען זיך געבראָכען, מוטערס האָבען גע-
 וויינט, בלוט איז געריגען שמרזימענווייז און געבילדעט אַנרזיסען
 רזימען מייד. און דער טיגער איז זיך דאָרט געשוואומען פֿרעה-
 ליד און מונטער, און זיין געלעכטער האָט אָבגעקלונגען אין
 דער לופֿט ...

אַ שטימע (פון אויסען דעם בית-הקברות)

צִדְקָה תִּצִיל מִמּוֹתַי ... צִדְקָה תִּצִיל מִמּוֹתַי...

שטימען פֿון יונגע קינדער (אין כאָר).

צִדְקָה לְפָנָיו יִחַלְדָּן ... (די שטימען קומען אַלץ געהענטער)

אַ גרעבער.

מען ברענגט זיי ...

אַ צווייטער.

איז אַלץ שוין פֿערטיג?

דער יונגערמאַן.

יאָ, אַלעס איז פֿערטיג. דער טיגער האָט אויפֿגעמאַכט דאָס
 מויל פֿון דער ערד און זי וועט אונו באַלד אַלע אַיינשלינגען ...

דער ערשטער גרעבער.

וואָס טעניעט דאָס דער משונגע'גער? יאָנט איהם אַוועק!

דער יונגערמאן.

פֿון דאָנען יאָגט מען קיינעם ניט אַוועק. דאָ זענען מיר
אַלע גלייכע מיוחסים.

דער צווייטער גרעבער:

געה, געה דיר געזונטערהייד.

דער יונגערמאן.

דו דאַרפסט מיך ניט טרייבען, איך וועל אַליין אויך
אַוועקגעהן. איך מוז נאָך ביי איהר אויף דעם קבר היינט בלומען
לעגען... (ער לאָזט זיך געהן.—מיט אַ ניגון) און עס דונערט, און עס
בליצט, און די פֿליגעלעך ענטלויפֿען. און די יונגפֿרוי טרזימט.
איהר געליעבטער ליעגט פֿאַר איהרע פֿיס און זינגט צו איהר
שירה... קינדערלעך ווערען געבאָרען, קינדערלעך ווערען פֿער-
לאָרען, — און די וועלט וויינט... (ער שטעלט זיך אָב ביי אַ קבר, קוקט
אַמאָמענט פֿערוואַנדערט, און ווענדעט זיך צו די גרעבער) הע! הע!
זאָגט נור! גראָבט אייערע קברים אַ ביסעל טיעפֿער, ווייל די מוֹימע
קריכען אַרויס... אַט דאָ איז שוין איינער באַלד אין דרויסען. ער
זעהט-אזויס צו האָבען אַמאָל געווען אין דער מלְחָמָה, ווייל ער
האַט פֿערלאָרען אַ האַנד...

ערשטער גרעבער.

וואָס רעדט ער דאָרט, דער משוגענער?

דער צווייטער.

ער זאָגט, אַז דער מוֹימער קריכט אַרויס פֿון דעם קבר.

דער דריטער.

קומט, קאָמיר זעהן, וואָס דאָרט איז. (זיי לויפֿען צו)

דער ערשטער.

בְּנֵי אֲמֹנֹת, ער איז גערעכט; דער קבר איז אויפֿגעגראָבען!...

דער דריטער .

דער טויטער זיצט, מען האָט איהם אָפגעשנימען אַ האַנד.

דער צווייטער .

דאָס מוז זיין דער כּשופ'טעם אַרבייט ...

דער ערשטער .

זעה, זיינע אויגען זענען אָפֿען! ...

(אין טויער פון דעם בית-הקברות בעוויזען זיך אַ מענגע קינדער, שרייען-דיג: „צדק לפניו יהלך!“ ... באַלד נאָך זיי בעוויזען זיך דריי מִטות, געמראָגען יעדערע פון פיער חברה-לייט, בעגלייט מיט אַ מאַסע מענשען; מענער און פרויען. די חברה-לייט שמעלען אָב די מִטות אין אַהל, און מעהערע מענשען רינגלען זיי אַרום)

אַ מאַנסביל .

מִשָּׁה'לע! איך בעט דיך מחילה! ... מאַמער האָב איך דיך
מִרְגַז געווען ביי דיין לעבען, זאָלסטו מיר מוחל זיין...

אַ פֿרוי .

חנה'לע, איך בעט דיך מחילה! ... זאָלסט זיין אַ גוטע
מליצה פֿאַר מיר, פֿאַר מיין מאַן, פֿאַר מיינע קינדערלעך און
פֿאַר אַלע אונזערע גוטע פֿריינד! ...

אַ מאַנסביל .

זאָלסט זיך דאָרט מיהען פֿאַר אַלע דינע פֿריינד! ... איך
בעט דיך מחילה! ...

(די חברה-לייט הויבען צוריק אויף די מִטות און דרעהען זיך מיט זיי אַרום)

אַ חַזָן (אויפֿן קול) .

יִוֹשֵׁב בְּבֵיתֵךְ עֲלִיזֵן בְּצֵל שְׂדֵי יִתְלוּנָן . אַמֵּר לְד' מִחִסֵּי וּמִצְדִּיקֵי
אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ . (אַלע זאָגען נאָך, און די פרויען ווייגען)

אַ חֲבֵרָה-מֵאֵן .

וואו איז דער מִכְסָה? מען דאָרף שמעלען די הופּה...

א צווייטער .

האָט איז ער . ווי צוגעהמען דעם מכסה אין האַלמען איהם אין דער
הויך , ווי אַ חופּה)

איינער .

מראַגט אַרונטער די כלה!... וואו איז דער חתן? ...
ליכט!... צינדט-אָן ליכט!...

אניאנדערער .

זלמן!... זלמן!... וואו איז ער ערגיץ? ... (א יונגערמאן געהט-
אַרונטער אונטער דער חופּה)

א שמש .

ברוך הַבָּא!... פֿיהרט אַרונטער די כלה!... (מען טראַגט
אַרונטער די כלה, און מען דרעהט זיך מיט איהר אַרום אַרום דעם חתן מיט
ליכט אין די הענד)

א צווייטער .

מזל טוב!... מזל טוב!... זאָל השם יתברך העלפֿען, אַז עס
זאָל שוין זיין בלע המנות לנצח ומוחה די דמועה מעל כל פנים, אָמין!
(אלע ענטפערען „אָמין“ און מען לאָזט די מתיס אַראָפּ אין די קברים)

א פֿרוי .

וועה! וועה!... הלואי וואָלט איך בעסער געווען געשמאַר-
בען, אַיידער איהר אַזא חופּה צו שטעלען!... אַזא יונג בוימעלע,
אַזא יונג צווייגעלע, זי איז מיר אַבגעבראַכען געוואָרען פֿאַר
דער צייט!...

אניאנדערער .

ניין, ניין... איך וועל לאַנג אָהן דיר גיט זיין!... ווי
אַזוי זאָל איך לעבען? ווי אַזוי קאָן מען לעבען, ווען מען
פֿערליערט אַזא יונגען בויים?...

א דריטע :

מען האָט מיר מיין חבר אַוועקגעריסען!... מיין טייערען,
האַרצעדיגען חבר!... מען האָט מיר מיין קרוין פֿון דעם קאָפּ

אַראַבגענומען! ... מיין זון איז מיר פֿערלאָשען געוואָרען אין מימען העלען טאָג! ...

א מאַנסביר .

גענוג געוויינט, חיה. האָט מוט. בעט גאָט, אַז מיר זאָלען שוין דערמיט אָבקומען. אַ שרעקליכער צאָרן איז אויסגעגאָסען אויף דער שטאָרט. דאָס הלאַת מאַכט-אָן איבערקעהרענישען...

א פֿרוי :

אייער מאַן איז געווען אַ צדיק. הלוואי, רבונזי שֶׁל עוֹלָם, זאָל מען מיר נאָכזאָגען דעם גוטען שֶׁבַח, וואָס מען זאָגט איהם נאָך ...

א מאַנסביר .

א ראיה האָט איהר: קהל איז אין אַ נויט, האָט גאָט איהם אויסגעקליבען קבֿר צו זיין אויף אונזערע זינד.

א פֿרוי .

זאָל גאָט געבען, עס זאָל שוין מיט איהם די ערד פֿער-שלאָסען ווערען, רבונזי של עוֹלָם! ... (אַלע אָב)

דער רַמֵּד=ואוּניק (בעווייזט זיך פֿון צווישען די קברים).

עס פֿאלען קרבנות אויף קרבנות און איך האָב נאָך דער-זוויל ביז יעצט גאָרניט אויפֿגעטהון... דער גיהנום איז תמיד גרייט צום קאָמפֿ. ער האָט קיינמאָל זיך קיין פֿאַרווירפֿע ניט צו מאַכען. ער דאַרף פֿאַר קיין חֲרָטָה ניט מורא האָבען. יעדער קרבן, וואָס ער מאַכט ביי די מענשען, סיי מיט נוצען, סיי אָהן נוצען, איז פֿאַר איהם אַ גִצְחוֹן... די טויגענד אָבער פֿיהלט זיך אימער געפֿאַנגען... די פֿאַרויכטיגקייט שערט איהר אונטער איהרע פֿליגעל, לענט אַרויף בלייענע וואָגען אויף איהרע פֿיס, פֿערפֿירערט אינ-גאַנצען איהר מוט, שטעלט אָב אַלע איהרע בעוועגונגען און מאַכט זי אונפֿעהיג צום קאָמפֿ... אַך! דער שאַמען פֿון דעם פֿערברעך מאַכט פֿיער מעהר איבערקעהרעניש אין דער נשמה פֿון דעם אונשוֹלדיגען, ווי דאָס פֿערברעך אַליין אין דער נשמה

פֿון דעם פֿערברעכער... (ער געהט צו צו די פֿרישע קברים) דריי פֿרישע קברים... און ווער ווייס, וויפֿיעל עס וועט נאָך זיין... עס קאָן אָבער אַנדערש ניט זיין: גליק אָדער אונגליק – ביידע מוזען זיך פֿריהער אין מענשענבלוט טובל זיין אַיידער זיי געהמען-אָן אַ בעשטימטען באַראַקטער... (מען הערט די הענער קרעהען) די הענער קרעהען. יעצט איז דער גינסטיגער מאָמענט זיך מיט דעם באַרג-גייסט צו בעגעגענען... (ער מורמעלט עפֿים שטילערהייד. – אויפֿן קול) באַרג-גייסט! טראָץ דער געדיכטער פֿינסטערניש, וואָס רינגעלט דיך אַרום, לעבט ביי דיר אַ געהיימע אַלמונג, אַ נאַטירליכע ליעבע פֿאַר דער גערעכטיגקייט. אויב דיין נאַטור איז אימער דיוועלבע, בעשווער איך דיך אין נאָמען פֿון דער הייליגקייט זיך צו בעוויי-זען אָמ דאָ צווישען די קברים!...

דער גייסט (בעהאַלטען).

דו ביזט ניט מיין הער און איך בין ניט דיין שקלאַף...

דער לַמַד-וֹאוֹנִיק.

דער, ביי וועלכען די הייליגקייט איז טייער, דעם קאָן די הייליגקייט בעפֿעהלען!...

דער גייסט (בעהאַלטען).

מיין נאָפעל איז צוגעוואַקסען צו דער ערד, פֿון וועלכער איך ערנעהר מיך. איך קאָן מיך פֿון איהר ניט אַברייסען אָהנע צו שטאַרבען...

דער לַמַד-וֹאוֹנִיק.

פֿונדעסטוועגען רייסטו דיך צייטענווייז פֿון איהר אָב, צו ערשינען פֿאַר אַשמדאים טראָהן...

דער גייסט (בעהאַלטען).

אויף אַ שבועה, אַז עס וועט מיר קיין ביזו ניט געשעהען...

דער למד=ואו'ניק .

עס וועט דיר מיט מיר אויך קיין ביז ניט געשעהען .
איך זוך דיין פריינדשאַפֿט .

דער גייסט (בעהאַלמען) .

שווער מיר ביי דער הייליגקייט , אז עס וועט מיר קיין
ביז ניט געשעהען .

דער למד=ואו'ניק .

איך שווער דיר !...

(עס בעמערקט זיך אַ פּלאַם און דער קאַשמאַרענגייסט , אין געשטאַלט פּוּנ'ס
באַרג-גייסט , בעווייזט זיך)

דער גייסט .

קינד פֿון דער הייליגקייט , וואָס פֿערלאַנגסטו פֿון מיר ?

דער למד=ואו'ניק .

איך פֿערלאַנג דיין פריינדשאַפֿט .

דער גייסט .

דיין אונטערנעהמונג איז אַ שווערע ...

דער למד=ואו'ניק .

און דערפֿאַר פֿערלאַנג איך דיין הילף ...

דער גייסט .

דיר העלפֿען פֿאַנגען די מוטער פֿון דער נאַכט ? איך ווען
האַבען דעם גאַנצען גיהנום געגען מיר ...

דער למד=ואו'ניק .

און די גאַנצע הייליגקייט מיט דיר ... מיר האַבען אונז
אין דער גאַנצער צייט פֿוּנ'ס קאַמפֿף פֿאַר קיין זאַך ניט צו
שרעקען .

דער גייסט .

פֿון וואָנען ווייסטו דאָס ?

דער למד=ואו'ניק .

די שכינה אַליין האָט עס מיר פֿערזיכערט .

דער גייסט .

די שכינה !... אָה !... די שכינה... דאָס וואָרט מאַכט מיך
ציטערן ...

דער למד=ואו'ניק .

דער גאַנצער גיהנום ציטערט פֿאַר דעם וואָרט ...

דער גייסט .

אַ שרעקליכע שבועה פֿערבאָט מיר גענען גיהנום צו קעמפֿען

דער למד=ואו'ניק .

איך וועל דיך דערצו צווינגען ...

דער גייסט .

דו האָסט אַ מענות . דיין מאַכט איז ניט גענוג דערצו .
אַלעס , וואָס איך קאָן פֿאַר דיר טהון , איז דיך פֿיהרען און
דעם גיהנום אַריין , און דיך הימען , און עס זאָל דיר קיין ביז
ניט געשעהען .

דער למד=ואו'ניק .

וואו געפינט זיך די מוטער פֿון דער נאַכט ?

דער גייסט .

צווישען די מענשען ...

דער למד=ואו'ניק .

ניט אין גיהנום ?

דער גייסט .

אין גיהנום נור צייטענווייז ...

דער למד-ואו'ניק.

קאן מען זי זעהן ?

דער נייסט .

קיין מעגשענאזיג זעהט זי קיינמאל ניט אין איהר אמת'ער געשמאלט . דו קאנסט זי אָבער צווינגען זיך צו ווייזען אין איהר אמת'ער געשמאלט , ווי נור דו דערקענסט זי .

דער למד-ואו'ניק.

ווי אזוי זי צו דערקענען אין גיהנום, ווייס איך . איך פֿערלאנג נור , אז דו זאלסט מיך אהינצו פֿיהרען דענסטמאל , ווען די מוטער פֿון דער נאָכט וועט זיך דאָרט געפֿינען .

דער גייסט .

דערצו בין איך גרייט אפילו באַלד .

דער למד-ואו'ניק :

געפֿינט זי זיך איצט אין גיהנום ?

דער גייסט .

איצט נאָך ניט . נאָר ביז מיר וועלען אהינצו אָנקומען . וועלען מיר זי שוין דאָרטען מרעפֿען .

דער למד-ואו'ניק .

אזיב אזוי , וועלען מיר באַלד אהינצו געהן .

דער גייסט .

עס זאל זיין , ווי דו פֿערלאַנגסט... (ווי געהען אָב)

(פאָרהאָנג)



דרימער מייל .

אנאונגעהויער גרויסע סינסטערע אונטערערוישע העהל—רעכטס
און לינקס אין די הענד, און כמעט ביי דעם באַרען, האַלב-רוגניגע
שחאָרצע לעכער, האָם דיענגען אַלס מהורען.—אין הינטערגרוגד—אַ גרוי-
סער קילעכריגער פֿיער-פלאַץ, העלכער ברענט און הויבט אַלעמאַל
אויף אין דער הויך גרויסע פֿלאַמען. רעכטס און לינקס פֿון דעם פֿיער-
פֿלאַץ—זעקס שטוהלען געבויט פֿון מענשען-סקעלעטען, שטעהען אויס-
געשטעלט אין דער פֿאַרם פֿון אַ האַלבער ליבנה. ערסערחיז בעמערקט
מען פֿערשיעדענע צוזאַנגס-אינסטרומענטען, העלכע דערמאָהען די אינקחי-
זיציע, הי צום ביישפּיעל: דאָס בעוואוסטע „ראָד“, אַ ניליאָמיגע, אַ תּלחה,
אַנעשאַפֿאַט, העק, שווערדען, מעסערס און נאָך אַנדערע. די אַלע זאָען
זענען אַרומגערינגעלט מיט פֿערשיעדענע שטיקער סקעלעט: הענד,
פֿיס, שאַרבענס א. אַו. ה.—אויף די הענט בעמערקט מען הייהען דורכ-
זיכטיגע מענשען-שאַטענס מיט זעהר ליידענדע פּנימיער, העלכע רוקען
זיך לאַנגזאַם אַינער הינטער דעם צווייטען און פֿערלייערען זיך צווישען
די פֿלאַמען פֿון דעם פֿיער-פלאַץ. אַ מאַסע שחאָרצע שדים און שדות,
מיט ברענענדיגע פֿאַקעלען אין די הענד, לויפֿען הויך-אויף-הער דורך
די לעכער. עס איז אַ געטומעל, אַ געפּילדער, אַ גערויש—טויב-צו-הערען.
פֿון צייט צו צייט הערט דאָסדאָוונגע גערויש אָבעריסען דורך אַיניגע
מענשען-שטימען, העלכע קרעכצען פֿערצווייפֿעלט.

אַ גרויסע שריים און שרייז (זינגענדיג):

האַט מיט, איהר קינדער פֿון דער נאַכט,

לענט, לענט אויף אַרץ אַ לייכענקראַנק!

זינגט, זינגט פֿון אַשמדאי די מאַכט

און טאַנצט דערביי אַ ווילדען טאַנץ! (זיי טאַנצען)

א מענשענשטימע (מיט ביטערניש).

פֿערשאלטען האָט געזאָלט ווערען דער טאָג, אין וועלכען
איך בין געבאָרען געוואָרען!...

א צווייטע שטימע.

מיינע אזיגען זענען געווען בלינד ... כ'האָב ביי מיין
לעבען די הייליגקייט ניט געקענט!...

די שדים און שדות (ייגענדיג)

א, מאַכט פֿון אַרעס אַש און שמויב
און לאָזט דערביי קיין זאך ניט גאַנץ!
זינגט, זינגט דעם אַשמוך אי אַ לויב
און טאַנצט דערביי אַ ווילדען טאַנץ! (זיי טאַנצען)

א מענשענשטימע.

האָט רחמנות!... האָט רחמנות!...

א צווייטע.

איהר האָט דאָך מיך אַליין פֿערפֿיהרט, וואָרום פּלאַנט
איהר מיך אַצינד!?! ..

די שדים און שדות (ייגענדיג).

א, טהום, וואָס אַשמוך איין געפֿעלט!
צושטערט, צושטערט דעם לעבענסגלאַנץ!
מאַכט קרב, איב מען דאַרף, די וועלט
און טאַנצט דערביי אַ ווילדען טאַנץ! (זיי טאַנצען)

א מענשענשטימע.

האָט רחמנות!.. פּלאַנט ניט אזוי שטאַרק!...

א צווייטע שטימע.

פֿערשאלטען האָט געזאָלט ווערען דער שוים, וואָס האָט
מיך אזיף דער וועלט געבראַכט!...

א דרימטע שטימע .

פֿערדארט האָט געוואָלט ווערען די ברוסט, וואָס האָט
מיך אויסגעוויגען און מיך ביים לעבען דערהאלטען!...

א פיערמטע שטימע .

אזי! אזי! אזי!...

א פֿינפֿטע שטימע .

נאָט איז גערעכט און זיין קשָפֿט איז גערעכט!...

די שרים און שדות (וינגענדיג) .

צורייסט אזיך מזיוענד שטיק די וועלט,
פֿערפֿיהרט, פֿערפֿיהרט דאָס מענשענקינד!
און אזיב יְהוָה בענשט — דאָן שעלט
און מאַכט דעם מענשענס אויגען בלינד!...
(ווי מאַנצען און זינגען)

האָט מוט, איהר קינדער פֿון דער נאָכט,
לענט, לענט אזיך אַרץ אַ לייכענקראַנג!
זינגט, זינגט פֿון אַשקֿדאי די מאַכט
און מאַנצט דערביי אַ ווילדען טאַנג!...

(לילית, נעמטה און סתות בעוויוען זיך פון צווישען די פלאַמען .
דאָס גערויש ווערט שטילער)

לילית .

פון אַלע עלעמענטען, וואָס זענען אונז געבליבען טריי,
איז דאָס פֿייער אונז דער טרייעסטער פֿון אַלע. מיט איהם אַליין
וואָלט מיר געקאָנט די גאַנצע וועלט קרב מאַכען, ווען דאָס
וואָלט גלייב געווען... קיין עלעמענט אין דער גאַנצער נאַטור
איז דעם מענשען ניט אזוי פאַרש, ווי דאָס פֿייער. עס בלייבט
זיך אַ פֿונק בעגראַבען ערגיץ אין אַ באַרג אַש; דער מענש קוקט
זיך גאָר אזיך איהם ניט אַרום, געהט זיך גאַנץ געלאַסען אַב-
רוהען פֿון זיין טעגליכער אַרבייט; דורך דער צייט וואַקסט זיך
דאָס פֿונקעלע גרעסער און גרעסער, רינגעלט זיך אַרום מיט
פלאַמען, און מיט דער הילף פֿון דעם ווינד פֿערשפּרייט עס

זיך אויף א גאנצער שטאָדט און פֿערקעהרט זי אין אַ באַרג אַש, האַ-האַ... אַ גאַנצע וועלט קאָן מען מיט דעם פֿייער קִרבּ מאַכען ...

נעמָה.

און איך ווידער האָב מיך אויף דעם וואַסער אויך ניט צו בעקלאָנען. וואָס דאָס וואַסער קאָן, האָט עס שוין לאַנג אין דעם אַלמען כּבול געוווּען.

לילית.

דאָס וואַסער קאָן, אָהן ווידערשפרוּך, פֿיעל אויפֿמהון; אָבער צו דעם פֿייער, מיין שוועסטער, קומט עס ניט. איך האָב שוין בייגעוואוינט אינטערעסאַנטע ספּעקטאַקלען; איך האָב שוין געזעהן שמורמען, שיף-בראָכען; איך האָב שוין געזעהן בלוטיגע מלָחמות; איך האָב שוין געזעהן קוילען, שטעכען, ברעכען, רייסען שטיקער פֿון מענשען לעבעדיגער הייד; אָבער קיין זאך ווירט מיך ניט אַזוי פֿיעל, ווי אַ שַׁרְפָּה... איך געפֿין אין דעם גאָר אַ בעזונדער גענוס...

מחלת.

ווייסט איהר, וואָס איך וועל אייך זאָגען, מייע שוועס-מער? ניט דאָס פֿייער, ניט דאָס וואַסער קאָנען אַזוי פֿיעל אויפֿמהון, וויפֿיעל אַ פעסט, אַ דזשומאַ, אָדער אַ היציגשלאַפֿקייט... די דאָזיגע קראַנקהייטען זענען מייע טייערסטע קינדער. מיט זיי אַליין נעהט איך מיך אונטער אין איינע פֿיער וואָכען צייט קיין איין לעבעדיג בעשעפֿעניש אויף דעם ערד-קונעל ניט איבערצו-לאָזען. גענען דעם פֿייער קאָן זיך דער מענש בעוואָהרענען; גענען דעם וואַסער-דעסמגלייכען; דאָס פֿערלאַנגט נור אַ ביסעל פֿאַרויכטיגקייט. וואָס אָנבעלאַנגט אָבער די קראַנקהייטען, זענען זיי גאָר דערווייט גאַנץ קליינע קריזות דערצו. געלינגט עס זיי ווען אַמאָל צו געפֿינען עפּיס אַ מיטעל גענען אַ קראַנקהייט, בע-שאַפֿען זיי מיט דעם מיטעל אַנדערע קראַנקהייטען, וועלכע זענען אָפֿטמאָל פֿיעל שווערער אויסצוהיילען ווי די ערשטע. האַ-האַ-האַ אַ ביסעלע קרופּ, אַ ביסעלע קאָקליש, אַ ביסעלע שווינדזוכט,

דאָס אַלעס צוגעווירצט מיט אַ גוט באַרעראַלע, מען מאַכט דער-
פֿון אַגעטראַנק און מען גיט עס דעם מענשען אויסמרינקען,
וויילט מען זיך דערנאָך אויך גישט שלעכט... האַ-האַ-האַ!!!

לילית.

דאָס אַלעס קומט גיט צו קיין שרפה...

נעמה.

און צו קיין שטורם אויך גיט; און צו קיין פֿערטרענקונג
אַ וואַי גיט...

לילית.

איז דען פֿאַרהאַן פֿרעהליכערס ווי צו זעהן אין אַ געדיכט-
טער פֿינסטערער נאַכט, ווי אַ גאַנצע שמאָרט ברענט זיך ווי אַ
ליכטעלע?...

נעמה.

האַט איהר אַמאָל געהאַט דעם פֿערגעניגען צוצוועהן, ווי
אַ שיף אָנגעפאַקט מיט מענשען קעמפֿט. מיטן שטורם? האַט
איהר געזעהן, ווי דער ים זיזט און קאַכט? ווי גרויסע ריעזענ-
בֿוואַלעס הויבען זיך אויף צעהנדליגער אַיילען אויך, און שפּיעלען
זיך מיט דער שיף, ווי אַ קינד מיט אַ באַלאָן? ... אַט שמעלט זיך
די שיף אויף אויף אַיין זייט, אַט פֿאַלט זי אַראָב ביו צום אָב-
גרונד, אַט הויבט זי זיך ווידער אויף, אַט פֿאַלט זי ווידער אַראָב,
ביו, ענדליך, זי הויבט זיך אָן צו דרעהן אַרום זיך אַליין און
פֿערוינקט אויף אַייביג אין דעם טיעפֿען אָבגרונד אַריין ... ווער
ס'האַט גיט געהערט דאָס קוויטשען פֿון די קינדער, די פֿער-
צווייפֿעלטע געשרייען פֿון די פֿרויען, ווער ס'האַט גיט געזעהן
זייערע משונה'דיגע הַעוּזות, וואָס זיי מאַכען דענסטמאַל, האַט
גאָר אויף זיין לעבען קיין פֿערגעניגן גיט געפֿיהלט...

לילית.

איז עס וועניגער אַמוזירענד צוצוועהן, ווי אין אַ צייט פֿון
אַ שרפה שטעהט אויף דעם צווייטען שטאַק אַ מוטער מיט צוויי

קליינע קינדער, איינס ביי דער ברוסט, דאָס אַנדערע אָנגעהאַנגן
גען ביי איהרע קליידער: די פֿלאַמען רינגלען זי אַרום פֿון אַרע
זייטען, די האָר ברעגען איהר שוין אויף דעם קאָפּ, און זי
גראַצט-אזיס איהרע אויגען, עפֿענט-אויף גאַנץ ברייט איהר מויל;
די קלייניקע שרייען, די מעגשען לויפֿען אונטען אַרום, ווי די
פֿערסטיגע מיינו... האַ-האַ-האַ!... ס'איז זיך, זאָג איך אַיך, צו
האַלטען ביי די זייטען פֿאַכענדיג... זאָגט! איז פֿאַרהאַן אינטערעסאַנט-
טערס, איז פֿאַרהאַן פֿרעהליכערס, ווי דאָס אויספֿלאַצען פֿון אַוואַל-
קאַן, וועלכער מאַכט תֿרַב אַ גאַנצע שטאָדט אין עטליכע מינוט?
אויך דאָרט ווייזט דאָס פֿייער וואָס עס קאָן...

נעמה.

איז פֿאַרהאַן אינטערעסאַנטערס, ווי אַ פֿערטרענקונג?

מחלת.

איז פֿאַרהאַן אינטערעסאַנטערס, ווי אַ שטאָדט מיט לעדיגע
הייזער און אַ בֵּית-עולם פֿיל מיט טויטע?..

לילית (גלעטענדיג דאָס פֿייער).

אָהאָ! איבער דעם פֿייער גיט עס גאָר קיין בעסערס ניט...

(אַ שמדאי בעיוויזט זיך פֿון דעם פֿייער און נאָך איהם פינג אַנדערֿ
שדים. — די פרויען פֿערניגען זיך און געהען אָב אין אַ זייט)

אַשמדאי (מיט אונגעהיגקייט).

איך האָב דערהאַלטען שלעכטע פֿייעס... (ער זענט זיך אויף
יין שטוהל און די אַנדערע זעצען זיך אויף די איבריגע שטוהלען) די מעגשען
געהען צווישען זיך שליעסען אַנפֿאַרעמיינעם פֿאַרום און ווילען
פֿערשפֿאַרען די אונגערעכטיגקייט אין אַנפֿאַייביגען קערקער... זי
זענען שוין מיעד געוואָרען אַייגער דעם אַנדערען אויפֿצופֿרעסען,
און רעדען זיך אַיין, אַז מיט זייער הויכער ציוויליזאַציע דאַרף
זיך ווידער פֿאַר זיי אָנהויבען דאָס, וואָס זיי רופֿען, די גאָלדענע
אַלטער. מיר טאָרען דאָס אין קיין פֿאַר ניט צו-פֿאַרען. די
אינטערעסען פֿון אונזער טויזענדיגער גענען קאַמפֿף פֿאַדערען דורכ-

אויס, אז די ווערטער „ליעבע“ און „שלום“ זאלען פֿון דעם מען-שענס ווערטערבוך אויף אייביג אויסגעטעקט ווערען... דער קאנאן מוז תמיד קראַכען איבער זיין קאָפּ; די שווערד מוז תמיד זיין גוט געשאַרפֿט, און טאָר אויף איין מאָמענט זאָנאַר ניט אויפֿ-הערען זיך צו באַדען אין פֿריש-קאָכענדיג מענשענבלוט... וואָס פֿאַר אַנפֿעצות קאָנט איהר מיר געבען די זאך אויסצומיידען? וואָל יעדער פֿון אייך זאָגען בעזונדער, וואָס ער דענקט.

ערשטער שד.

מעכטיגער הערשער! פֿייער און בליי מוזען רעגענען אָהן אויפֿהער. די קאָנאָנען מוזען קראַכען, אין מענשענבלוט זאָל רינען שמרזימענווייז!

צווייטער שד.

ווען איינער וועט זיך פֿיהלען בעליידיגט און דער צווייטער אונשולדיג; ווען ביי איינעם וועט ברענען אַ געפֿיהל פֿון הייסער נקמה און ביי דעם צווייטען וועט די מורא פֿאַר אַ קינפֿטיגער צושטערונג אַוועקרויבען דעם שלאָף פֿון די אויגען, דאָן האָבען מיר אויב פֿאַר קיין שְׁלוֹם ניט צו שרעקען...

דריטער שד.

נעהם צו ביי איינעם און גיב דעם צווייטען; וואָל איינער הערשען און דער צווייטער פֿאַלגען: דערלאָז ניט, אז זיי זאָלען זיין אַלע גלייך...

פֿיערטער שד:

ווען ביי איינעם אין האַרצען וועט ברענען אין דערזעל-בער צייט קנָאָה און האָפֿנונג, ווען דער צווייטער וועט אָהן אויפֿהער אויפֿגעפֿרעסען ווערען פֿון אונזיכֿערהייט, פֿון צווייפֿעל און פֿון פֿערדאַכט, וועט די תּאוה צו אַ „וועלט-שלום“ גישקֿשׂה-דיג אָבגעקיהלט ווערען.

פֿינפטער שד.

און איך וואָלט דיר געראַטעהען, גרויסער הערשער, אז דו זאָלסט בעשענקען איינע פֿון די גרויסע מלוכות מיט אַ פֿאַר פֿון

דיינע מעכטיגסטע צושטערונגס-מימלען: א נייע קריעגס-שיף, א
זעלמענער צושטערונגס-מאטעריאל, אייניגע ריעזע-קאנאנען זע-
נען די בעסטע רפואות געגען שלום-קראנקהייט ...

אשמדאי.

אייערע עצות זענען אויסגעצייכענט און מוזען באלד אויס-
זעפיהרט ווערען. וואָס שנעלער — איז בעסער: ווארטען וועט זיין
אונפֿאַרווייבליכייט ...

לילית.

איך וויל מיר מאַכען דעם פֿערגעניגען אָנצושיקען אויף אַ
גאַנצער שמאָדט מענשען אין איין טאָג אַ מגפה, אַ שרפה און
אַ פֿערטערענקונג. וועסט עס מיר ערלויבען, גרויסער הערשער?
(וויך חמדלענדיג און גלעשענדיג די פלאַמען) ס'איז שוין, כ'לעבען, צייט
אונזער פֿייערל אַ ביסעלע אויסצולאָפֿטערן ... וועסט עס אונז
ערלויבען, גרויסער הערשער? ...

אשמדאי.

גיין! ...

די פֿרויען (ערשטיינט).

גיין!?!?!

אשמדאי.

גיין... דער וועג איז אַ שלעכטער. איך זעה מיך אַרום,
גאָך אַ קאָמפּף פון מזיוענדער יאָהרען, און אויך דער גיהנום וועט
מוזען זיין מעטאָדע ביימען ... די אלגעמיינע און אַבסאָלוטע צו-
שמערונג איז פֿאַר אונז אַליין אויך שעדליך ...

לילית.

שעדליך פֿאַר אונז?!?

אשמדאי.

יאָ. מיט דעם צושטערען די וועלט וועלען מיר גאַרניט
געווינען, און עפּיס ווייבטיגעס צו שאַפֿען זענען מיר אונפֿעהיג...

זושמערען די וועלט, דאָס איז זושמערען דעם מענשען, און אָהן
 דעם מענשען איז אונזער גאַנצע הערשאַפֿט ווערטה אַנ'אויסגע-
 בלאָזען אַיי... אָהן דעם מענשען עקזיסטירט ניט אױף דער וועלט
 ניט קיין שלעכטס, ניט קיין גוטס; ניט קיין פֿינסטערניש, ניט
 קיין ליכט; ניט קיין טײַפֿעל, ניט קיין גאָט...

לייליך.

וועלען מיר אַלואַ כּווען אונטערטעניג זיין דעם שוואַכען
 מענשענקינד! האַ-האַ!... אַ שענע הערשאַפֿט זועט דאָס פֿאַר
 אונז זיין!...

נעמה.

גרויסער הערשער! דייע רייד דערשרעקען אונז...

אַשמדאי.

אונטערטעניג ניט. אָבער שזיגען וועלען מיר עם כּווען.
 פֿאַר אונזער אַייגענעם נוצען. דער מענש איז, אָהן ווידער-
 שפּרוך, דאָס פֿאַלקאָממע פֿון אַלע ווערק, וואָס אונזער שזנא
 האָט געשאַפֿען. די אונטערבליכע פֿונקען, וואָס ער האָט אין
 זיין לעהמענעם קערפּער אַריינגעבלאָזען, וועלען זיין אַנ'אייבי-
 גער שפיגעל, אין וועלכען עם וועט זיך אָבשפיגעלען יְהוָה'ס
 גרויסקייט... און אָט דעם שפיגעל מוז איך ביי איהם אַרויסריי-
 סען און איהם פֿערהאַלטען תּמיד גאַנץ... דאָסועלבע מענשענקינד,
 וואָס זינגט יעצט יְהוָה'ס לזיב און שעלט מיך און האָסט מיך,
 וועט אַמאָל כּווען קריכען, ווי אַ שמוציגער וואָרים, פֿאַר מייע
 פֿיס און מיך ריהמען און מיך לזיבען און מיך בעטראַכטען פֿאַר
 דעם הערשער פֿון דער גאַנצער וועלט...

לייליך.

דאָס, וואָס צינדט-אָן מיין צאָרן און מרייבט מיך מיט אַיין
 בלאָז די גאַנצע וועלט תּרבּ צו מאַכען, דאָס איז די קאַלטע
 פֿעראַכטונג, וואָס אונזער שזנא ווייזט אונז. מען וואָלט זאָגען,
 אַז איהם הזיבט גאָר ניט אָן צו אַרען אַלע אונזערע פֿלענער,
 אַלע אונזערע אונטערנעהמונגען; גלייך ווי ער וואָלט מיט זיין

נִצְחוֹן זײַן פֿאַלקאָמען זיכער געווען. און דאָס שוואַכע ניעדריגע מענשענקינד, אויך דאָס קעמפֿט געגען אונו... אויך דאָס זוכט אונו צו פֿערניכטען... אַך! ווי שענדליך דאָס וועט זײַן פֿאַר אונו, אויב זײַן אונטערנעהמונג געלינגט איהם!...

נעמה.

אַט האָט אַיינער געשוואָרען צו פֿאַנגען די מוטער פֿון דער נאַכט...

מחלת.

מיין ברודער, משחית, וועט דאָס ניט דערלאָזען... ער האָט זײַן באַלד אַ גאַנצע שטאָרט מענשען אויסגעשטיקט...

אַשמדאי.

איך וועל אויך הייסען משחית'ען זײַן קאַמפֿף אַוועקלעגען. דער גיהנום איז נאָך גענוג רייך אין אַנדערע מימלען די זאָך אויסצומיידען.

לילית (מיט אַ שרעקליכער בייזקייט).

צושטערען!... פֿערניכטען!... די גאַנצע וועלט קרב מאַכען, אַט דאָס איז דער בעסטער וועג!... ניט מיר זאָלען האָבען, אָבער אונזער שונא זאָל אויך גאַרניט האָבען...

אַשמדאי.

האַנדלען, ווי דו זאָנסט, וועלען מיר טאַקי גאַרניט האָבען. אונזער שונא אָבער וועט אַלעס האָבען. די מענשען זענען קיינ-מאָל ניט אַזוי פֿרום און טונגענדהאַפֿט, ווי ווען זיי זענען אין אַנאַלגעמיינער נויט. דענסטמאָל פֿערליערען זיי מיט אַיין מאָל זייערע פֿערזענליכע אינטערעסען; דענסטמאָל דערשטיקען זיי מיט אַנאַזיזערנער האַנד די שטימע פֿון זייער זעלבסט־ליעבע און אין זייערע הערצער צינדט זיך אָן אַ פֿונק, וואָס זיי רופֿען „היי לי ג'... אַ פֿונק, וועלכער מאַכט זיי פֿעהיג צו פֿיהלען די ליידען פֿון זייערע מיט־ברידער און צו ברענגען אַיינער פֿאַר דעם צווייטען די גרעסטע קרָקָנזות... אַט פֿאַר דעם פֿונק דאַרפֿען מיר

צימערן, דען ער איז איינער פֿון די שטארקסטע בענדער, וואָס בינע-
 דען-צו אַ מענשען צו אַ מענשען און וואָס קאָנען ברענגען, אָו די גאַנצ-
 צע מענשהייט זאָל לעבען מיט איין געדאַנק, מיט איין געפֿיהל, מיט
 איין שטרעבונג-און דענסטאַל איז אונזער קאַמפֿ פֿערלאָרען און
 אונזער שונא האָט געזיעגט!... אָט די איינהייט טאָרען מיר קיינ-
 מאָל ניט דערלאָזען; אָט דעם פֿונק מוזען מיר דערשמיקען נאָך
 איידער ער ווערט געבאָרען, און פֿלאַנצען אין זייערע הערצער
 אַנשטאַט ליבע - האָס; אַנשטאַט רח־מנות - שאַדענפֿרייד; אַנ-
 שטאַט צוטרויען - אַנ־אייביגען פֿערדאַכט, אַנ־אייביגע וואָרונג
 פֿון איינעם געגען דעם אַנדערען... מיר קאָנען זיי פֿערפֿיהרען;
 מיר קאָנען זיי נאַרען; מיר קאָנען פֿערשפּרייטען אַ געדיכטע
 פֿינסטערניש אויף זייערע אויגען און זיי מאַכען אויפֿעהיג צו גע-
 פֿינען דאָס ליכט... מיר קאָנען זיי ברענגען דערצו, אָו זיי זאָלען
 זיך אַלײן מױמען, אָו זיי זאָלען זיך אויפֿפֿרעסען איינס דאָס
 אַנדערע - און דענסטאַל פֿאַרען זיי אַריין אין כּף-הַקֶּלַע און זייערע
 נשְׁמוֹת געהערען צו אונז. מיט שלעכטס אָבער, וואָס מיר ווע-
 לען זי טהון, מאַכען מיר זיי פֿאַר קדושים און מיר שאַפֿען מיט
 אונזערע אייגענע הענד אַ שרעקליכע אַרמעע געגען אונז
 אַליין...

לילית.

גרויסער הערער! גלויבסטו, אָו אונזער שונא וועט דאָס
 דערלאָזען? וועט ער ניט טהון אַליין, וואָס מען וועט דאַרפֿען,
 זיינע מענשעלעך פֿון אונטער דיין מאַכט אַרויסצורייסען?

אַשמדאי.

ער האָט זיי געגעבען די מעגליכקייט צו דערקענען דאָס
 גוטע און דאָס שלעכטע און האָט זיי געלאָזט די פֿרייהייט,
 אויסצוקלייבען וועלכעס זיי וועלען וועלען...

ליילית.

און זיי שטרעבען צו דעם גוטען און ניט צו דעם
 שלעכטען...

אַשמדאי.

צו-שוואַך, צו-שוואַך זענען זייערע מיטלען דאָס אַמאָת'ע
 צומע צו געפֿינען, ווען אַשמדאי אַליין וועט ווערען זייער פֿיהר-
 דער ... אַ דאַנק זייערע לעהמענע קערפערס, האָט מיר געלונגען
 צו פֿערשפּרייטען אויף זייערע אויגען אַ געדעכטע פֿינסטערניש, און
 זיי צו צווינגען צו געהן אין דעם לעבען, טאַפענדיג דעם וועג,
 ווי די בלינדע, און צו בעטלען אַיינער ביי דעם צווייטען אַ
 ביסעלע ליכט... ניט אַזוי גיך וועלען זיי זעהן די זאַכען אין זייער
 אמת'ען ליכט... געפֿרעסען פֿון אונזערעהייט און פֿון צווייפֿעל,
 וועלען זיי שוועבען צווישען הימעל און ערד, פֿאַלען פֿון איין
 זעטען אין צווייטען אַרײַן; זיך האַלטען היינט פֿאַר געטער, מאַר-
 גען פֿאַר קריכענדיגע ווערים; לעבען אין אַ שמענדיגען ווידער-
 שפּרוך סיי מיט זיך אַליין, סיי מיט אַנדערע; זיך אַרומרייסען;
 זיך אַרומקריעגען; זיך געגענויטיג צושטערען, ביז ענדליך ער-
 שעפט פֿון אַנאָמויסטיגען קאַמפּף וועלען זיי ווערען די שקלאַ-
 פֿען פֿון זייערע קערפערס און דענסטמאַל בין איך דער
 הערשער!

(עס הערען זיך פֿערצווייפֿעלטע געשרייען. פֿון די לעכער הייבען זיך אָן
 אַרײַנשימען אַ גאַנצע מענגע שרים מיט פייער-פּאַקעלן אין די הענר. זיי ברעגן
 זען דעם באַרג-גײסט אין קעטען געשמידט, און לעגען איהם אַניערער פֿאַר
 אַשמדאי'ס טראָהן)

אַלע שרים.

עס לעבע אַשמדאי!... עס לעבע לילית, די מומער פֿון
 דער נאַכט! (זיי וואַרפען זיך אַלע אויף די קניע)

אַשמדאי.

וואָס קומט דאָ פֿאַר? וואָס פֿאַר אַ געשרייען האָב איך
 פֿריהער דאָ געהערט?

עפֿבֿירי.

מעכטיגער הערשער! די מומער פֿון דער נאַכט האָט אונז
 בעפֿוהלען צו פֿאַנגען דעם באַרג-גײט און איהם צו ברענגען פֿאַר
 דיין טראָהן אין קעטען געשמידט. מיט דער טיעפֿסטער ערגעבענ-
 הייט לעגען מיר איהם צו די פֿיס פֿון דיין גרויסקײט.

אַשְׁמַדַּאי .

מוטער פֿון דער נאַכט! וואָס פֿאַר אַ צוועק האָט געהאַט
דיין בעפֿעהל?

לילית .

גרויסער הערשער! דער באַרג־גייסט איז אַ פֿעררעמער;
ער שאַלט אונזער הערשאַפֿט אין די גרעסע געפֿאַהרען; ער
לעבט אין ציפֿיעל פֿריינדשאַפֿט מיט דעם פֿערשאַלמענעם מענשענ־
קינד. הנפֿעט די, וואָס דער מענש רופֿט צדיקים; דאָס הייסט
אונזערע געפֿעהרליכסאַע גענגער; און אויב ער ווייזט עפֿים אַ
ניגונג צו צישטערען, איז עס גראָד געגען די שלעכטע—דאָס הייסט
געגען די, פֿון וועלכע די נשמות דאַרפֿען אַמאָל קומען אונזער
אַרמע פֿערשטאַרקערן... אין אַ צייט פֿון קריעג איז קיין געפֿעהר־
ליכערס ווי דער באַרג־גייסט מיט זיין קנוקיה נישטאַ. איך פֿאַדער
אַזאָ זיין אַבסאָלוטע פֿערניכטונג! ...

דער באַרג־גייסט .

מעכטיגער הערשער! אויב דער גיהנום האָט זיינע געזע־
צען, פֿונקט ווי דער הימעל, ערלויב ניט, אַז מען זאָל מיך פֿלאַג־
גען, ווען איך בין געגען דיר די קלענסטע זינד ניט בעגאַנגען.

לילית (מיט אַ געוואַלטיגער ביוקייט).

שווייג, דו פֿעררעמער! אָדער איך וועל פֿאַלד הייסען דיר
דיין צונג אַרזיסרייסען... אַ גליק, וואָס איך בין פֿאַרויכטיג און
האָב איהם געהייסען בעזייטיגען גענוג פֿריה! ווען איך זאָל גע־
ווען פֿערשפּעטיגען מיט עטליכע שטונדען, וואָלט איך שוין
איצט פֿערלאָרען געווען אָהן הילף. גרויסער הערשער! אויב
מיין דיעגען קאָן דיר נוצליך זיין, מוזטו מיך היטען מעהר ווי
אַלע דיינע אַנדערע קרעפֿטען. אָהן מיר — פֿערשווינדט די פֿינס־
טערניש פֿון דער וועלט, אַלע אויגען עפֿענען זיך אויף, און
דענסטמאָל ...

אַלע שדים .

און דענסטמאָל זענען מיר אַלע פֿערלאָרען! ... און דענסט־
מאָל זענען מיר אַלע פֿערלאָרען! ...

אַשמדאי.

איך אָנערקען, אָו קריענסצייט פֿאָדערט אַ פֿיעל גרעסערע פֿאַרזיכטיגקייט ווי אַלע אָנדערע צייטען... יעדענפֿאַלס פֿערדיענט דער באַרג־נייסט דערווייל קיין אַבסאָלוטע פֿערניכטונג ניט. מען קאָן איהם נור אונפֿעהיג מאַכען צו שאַרען. אָהן אויגען און אָהן אַ צונג וועט ער אונפֿעהיג זיין אונטערצושיעדען דעם גערעכטען פֿון דעם אונגערעכטען און דעם קלענסטען סוד אויסצוזאָגען...

אַלע.

לעבען זאָל אַשמדאי!... לעבען זאָל די פֿינסטערניש!...

דער באַרג־נייסט.

מעכטיגער הערשער!...

אַשמדאי.

טהוט, וואָס איך בעפֿעהל!...

(עטליכע שרים נעהמען דעם באַרג־נייסט, טראָגען איהם צו צום פייער-פּלאַץ און מיט גענליהטע אַיווענס ברענען זיי איהם אויס די אויגען און די צונג.— אין דער צייט, וואָס די ערפילען אַשמדאים בעפֿעהל, טאַנצען די איבריגע שרים אַ משונה־דיגען טאַנץ און זינגען דאָס פֿאָלגענדע ליעד, וועלכעס ווערט צייטענווייז איבערגעריסען דורך די געשרייען פֿון דעם ליידענדען באַרג־נייסט)

עטליכע לידים און לידות (זינגען).

דער אַשמדאי איז מעכטיג, גרויס,
ער איז דער פֿיינד פֿון ליכט און שיין;
ער פֿלאַנצט דעם וועה אין יעדען שזים
און קוועלט פֿון יאָמער, לייד און פיין!... (אַלע טאַנצען).

אַנדערע (זינגען)

עס שטאַרבט די האַפֿטונג פֿאַר זיין בליק
און די פֿערצווייפֿלונג וואַקסט אַלץ מעהר;
דאָס מענשענקינד פֿערגעסט זיין גליק,
דאָס לעבען ווערט איהם ביטער, שווער. (טאַנצען).

די ערשטע (וינגען)

ער האָט אין אָנהויב פֿון דער וועלט
מיט גאָט אַליין פֿערפֿיהרט אַקריעג —
און היינט מוז ווערען פֿעסטגעשטעלט,
אַז איהם אַליין פֿערבלייבט דער זיעג!

אַרע צוזאַמען (שאַנצען און זינגען).

אומזיסט דאָס ליכט, אומזיסט די שיין,
וואָס די פֿערשפרייטסט, אַ הייליגקייט!
דער אַשמדאי מוז זיענער זיין
און קעניג פֿון דער אַייביגקייט!...

(עס ווערט אַנערויש; דאָס פייער לעשט זיך פּלוצים אויס, און דער
מלאַך-המות בעווייזט זיך. אַלע פּאַלען אויף די קניע; אַשמדאי אַליין שטעהט.
אויף פון זיין שטאהל)

לילית (זיך צוקושענדיג מיט'ן מלאַך-המות).

האָסט מיר איבערגעשראַקען מיין פייער, ספּאַל מיין מאַן;
זועסט עס אַליין מוזען בערוהיגען ...

דער מלאַך-המות.

יא, אַזוי באַלד, ווי איך וועל פֿון דאַנען אַרזיס. דו ווייסט
דאָך גאַנץ גוט, אַז די וואַרימקייט איז מיר ניט זעהר אָנגענעהם...

אַשמדאי.

קומסטו פֿון דעם הימעל, צי פֿון דער ערד? רעד, מיין
זוהן!

דער מלאַך-המות:

איך קום פֿון דעם הימעל און ברענג דיר סך-הכל צווי
הונדערט מיט זיעבציג נשמות. פֿינף-און-צוואַנציג אויף אַ בע-
שטימער צייט, די איבריגע פֿאַר דיר אויף אַייביג ...

אַשמודאי (מיט פרייד).

אויף צוויי הונדערט זיעבציג זעלבסט פֿאַר מיר צוויי
הונדערט פֿינף=און=פֿערציג! ...?

דער מלאך=המות.

איזב דאָס וועט אזוי פֿאַרזעצן, וועסטו אין=גיכען האָבען
דאָס ביסער נִשְׁמַח'לעך אויף דיין צד ...

אַלע שרים.

לעבען זאָר אַשמודאי! ... לעבען זאָר די פֿינסטערניש! ...

אַשמודאי.

האַסטו עפּים אין הימעל אויך איבערגעלאָזט?

דער מלאך=המות.

אַ קלייניגקייט ... די נשמה פֿון אַנאַלמען יודישען בּטָלן אונט
דריי נשמה'לעך פֿון קליינע קינדער ...

לילית.

דאָס איז אַרעס? ... (אַלע לאַכען) האַ=האַ=האַ!

אַשמודאי.

זוי איך זעה, געלינגען מיר מיינע פֿלענער וואונדערבאַר
גוט. איזב דאָס געהט אזוי ווייטער אויך, דאַן ציטער, יְהוָה!
ציטער פֿאַר דיין טראָהן, פֿאַר דיין וועלט און פֿאַר דיין
מענשען! ...

לילית.

און וואָס הערט זיך איצט מיט דער מַנְפֶּה? שטאַרבען
עפּים אַסך מענשען? ...

דער מלאך=המות.

ס'זענען אַ ניש'קש'ה'דיגע צאָהל אויסגעשטאַרבען. די נשמות.

זענען אָבער אַלע געבליבען אזיבען ... זיי ווערען בעטראַכט פֿאַר
גאַנצע קרוֹשים ...

אַשמדאי .

נו, זעהסטו, זוי פֿאַרויכטיג מיר מוזען זיין, מיטער פֿון
דער נאַכט ?

(עס לויפט אַרײַן אַ שד דערשראָקען)

דער שד .

מעכטיגער הערשער ! איך קום דיר אָנוואַגען אַ שרעקליכע
נייעס !... די מַגפּה איז געשמילט, דאָס פֿערשאַלטענע מענשענ-
קינד, דער לַמֶדֶן־אױניק, האָט זי אָפּגעשמעלט; און מיט דער
הירף פֿון אַ פֿעררעמער, דעם פֿעלד־שמײן, איז איהם געלונגען
צו פֿאַנגען צוויי פֿון אונזערע מעכטיגסטע גייסטער: דעם גייסט
פֿון קאַשמאַרען און דעם גייסט פֿון דער דזשומאַ !...

אַשמדאי (שפּרינגט־אויף פֿון זיין שטוהל דערשראָקען).

ביידע געפֿאַנגען !...

מַחֲרַת :

מיין ברודער מַשְׁחִית אין זיין געוואַלט !...

לילית (מיט אַ קאַנוואַלסיווער בייזקייט).

אָך ! דאָס פֿערשאַלטענע מענשענקינד !... דאָס פֿערשאַלטענע
מענשענקינד !...

אַשמדאי .

זאָלען באַלד פֿופֿציג מױזענד פֿון די פֿעהיגסטע שִׁדים אַרױס
זיי צו בעפֿרייען ! עס זאָל קיין זאָך ניט געשפּאַרט ווערען !...
בענוצט אַײך מיט אונזערע מעכטיגסטע עלעמענטען: פֿייער,
וואַסער, לויפֿט; שפּאַרט קיין זאָך ניט !...

דער שד .

דיין בעפֿעהל ווערט גלייך אויסגעפֿיהרט, מעכטיגער
הערשער !... (ער געהט אָפּ)

דער מלאך-המות.

דאָס שפיעל איז ניט קיין שלעכטעס. ווער ווייס, ווי אזוי דאָס וועט זיך נאָך ענדיגען... דער משוגע'נער געהמט זיך נאָך עפּים גרעסערס פֿאַר: ער וויל ביי מיר אויך מיין פּרָנְסָה צינגעה=מען... אָבער איך מוז געהן. איך האָב נאָך היינט אַ ניש'קשה=דיו ביסעל אַרבייט... מעכטיגער הערשער! וועסט אזוי גוט זיין און דיך אונטערשרייבען אָט דאָ אין מיין בוך, אַז דו האָסט די גשמות דערהאַלטען.

(עס בעוויווען זיך אַ מאַסע דורכזיכטיגע גייסער, צווישען וועלכע מען בעמערקט מענטשען פֿון פּערשידענע נאַציאָנען און ראַסען: יודען, קריסטען, מאַחמעדאַנער, הינדוער, נעגערס, יעדער אין זיין נאַציאָנאַלען קאָסמיזם. צווישען זיי — פּאַרשטעהער פֿון פּערשידענע רעליגיאָנען)

אַשמדאי.

גיב אַהער דיין בוך, איך וועל מיך דאָרט אונטערשרייבען.
(אַ שד דערלאַנגט איהם אַנאַנצעברענגט שפּיעל, און ער שרייבט זיך אונטער אין דעם בוך)

דער מלאך-המות.

איך מוז דאָס גלייך דער צייט איבערנעבען.

אַשמדאי.

וואוהין געהסטו יעצט?

דער מלאך-המות.

קיין פֿראַנקרייך, וואו אַ חֲבֵרָה לעבע-קינדער וואַרמען אויף מיר מיט אונגעדולד... (ער פּערשווינדט. — דאָס פייער צינדט זיך צוריק אָן)

לילית.

משִׁחִית איז געפֿאַנגען, קצרות איז געפֿאַנגען און יעצט וועל איך אויך געפֿאַנגען ווערען, — דאַן קאָנען מיר דרייסט דאָס געוועהר אַוועקלעגען!...

אַשמדאי.

דערווייל האַלט נאָך ניט אזוי ווייט. צו צושטערען די

וועלט וועלען מיר נאך צייט האָבען אין דעם לעצמען מאָמענט •
 דערווייַל דאַרפֿען מיר אַלעס אָנווענדען צו לעבען און צו הער-
 שען... (עס בעווייזט זיך דער שטן) נאָר אַט קומט דער שטן, עד
 ברענגט אונז ויַזער אינטערעסאַנטע נייעס.

דער שטן.

בררר!... דאָ איז נישקש'דיג קאַלט, דאָס בינטעל ביינער
 איז אַ נדאי דאָ געווען; איך דערקען דאָ זיין אַטהעס, (צו אַשמדאי)
 דאָ האָסטו, גרויסער הערשער, אַ פּאָר צעהנדליג נייע קאָנטראַק-
 טען אויף נשמות, אַלע גע'חתמ'עט מיט וואַרים מענשענבלוט.
 איך האָב צוטיילט אַ נישקש'דיג ביסער סחורה. זינדיגע האָב
 איך דורך דעם היינטיגען מאָג אַליין געמאַכט אַריבער פֿינף
 מוזיענד, — פֿינף מוזיענד גיהנום-קאָנדיטאָען!... האַ-חאָ! דאָס
 איז ניט קיין שפּיעלכעל, גרויסער הערשער! אַייניגע פֿון זיי
 שטעקען שוין מיט נאָך-דער-תּליה אויף אַ מייל די ווייט...
 (ער דערלאַנגט איהם אַ פּאַק פּאַפּיערען)

אַשמדאי.

צוויי צעהנדליג נייע קאָנטראַקטען, דאָס איז צוויי צעהנדליג
 ויַזערע נשמות. וואָס אָנבעלאַנגט די זינדיגע, רעכען איך דער-
 ווייל אויף זיי זעהר וועניג.

דער שטן.

וואַרום, גרויסער הערשער

אַשמדאי.

ווער ווייס, וואָס עס קאָן נאָך ביו זייער מיט פֿאַרקומען?
 היינט זינדיגט מען, מאַרגען טהוט מען תּשובה, מען פֿאַסט אַ
 פּאָר העניתיים, מען קלאַפט זיך אין האַרצען אַריין און מען
 ווערט אַ גאַנץ פֿרישער צדיק; און דאָס אַלעס אַרבייט מיר אָן
 די פֿערשטאַטענע תּרמה... אַך, די תּרמה!... ווען עס וואַלט מיר
 געלונגען זי צו פֿערניכטען, וואַלטען מיר באַלד געהאַט דעם,
 הימער פֿאַר אונז...
 ...

דער שטן.

איך ווידער, גרויסער הערשער, ווי די זעהסט, האָב מיך אויף דער תּרטה גאַרניט צו בעקלאַנגען. דער, וואָס האָט נור איין מאָל דעם טעם פֿון זינד פֿערוואַכט, אויב ער איז גענוג קלוג ניט צו שטאַרבען באַלד נאָך דער תּשובה, וועט זיך שוין פֿון מיינע הענד זעהר שווער אַרזיסדרעהען. אַ קלוגער מייפֿעל דאַרף זיך פֿאַר קיין זאַך ניט שרעקען, און פֿון אַלין גומע נוצען אַרזיס-ציהען. וועסטו גלויבען, גרויסער הערשער, אַ די תּרטה האָט מיר שוין מוזיענדער נשמות געשאַנקען? זי איז אַ זעלמען גומע מעקלעריין, ווען מען ווייס נור ווי אַזוי זי אויסצוגייען. איך קום צו געהן צו אַיאָלד און הויב איהם אָן פֿאַרלעגען מיין בינמעל סחורה; ער וויל גאָר מיט מיר קיין וואָרט ניט רעדען, געה איך אַוועק און קום אַ צוויימען מאָל; דאָס צווייטע מאָל איז ער שוין מיט מיר אַ ביסעל געוועהנט; ער וואָרפֿט אַ גגך'שען קוק צו מיין פֿעקעל. ער האַפט זיך אָבער צוריק; ער האָט מורא אַ גומען קוק צו טהון. איך געה אַוועק און לאָז איהם די צייט תּרטה צו האַבען אויף דער קליינער זינד. איך קום אַ דריטען, אַ פֿיערמען און אַ פינפֿטען מאָל, ביז וואַנען איך געוועהן איהם צו ביסלעכ-ווייז צו זינדיגען און חרטה צו האַבען... ווען איך האַלט שוין מיט איהם אויף אַ שטיקעל תּרף, ווייז איך איהם אַ ביסעל פֿון מיין כחורה, ער קוקט שוין אויף איהר דאָסמאָל מיט וועניגער שרעק; זיין גיינעריגקייט וואַקסט אַלין מעהר און מעהר, ביז ענדליך זיינע פּאָזות צינדען זיך אָן; און ווען איך זעה, אַז ער וואַלט גערן מיר געגעבען עפּים צו לייען, נאָר ער האָט נאָך מורא, דאָן ווייז איך אַליין איהם די תּרטה... גאַריש מענשעלע, — זאָג איך איהם, — גאָט איז קיין קאַזאַק ניט. אַ ביסעלע חרטה קאָן זעהר פֿיעל העלפֿען; זאָלען דיינע זינד זיין אַזוי רזיט ווי בלוט, וועט זי זיי ווייס מאַכען, ווי ריינגעפֿאַלענער שניי. די האַסט אַ געלעגענהייט יעצט רייך צו ווערען; ס'איז דאָ אַ מאַסע אַרימע-לייט אין שטאָדט. עס ברעכט פֿשוט דאָס האַרץ, צו-זעהענדיג, ווי זיי מאַטערען זיך געבען. די האַסט אַ געלעגענהייט זיי צו העלפֿען; די וועסט אויפֿבויען אַ בית-תּומים, אַ שפיטאַל, וועסט גרינדען קאָמיטעטען. וועסט... וועסט... וועסט... דער קאַפּ ווערט איהם פֿערדרעהט און ער ווערט שוין מיינער אַ קוֹנָה...

דאָס אַלעס אַ דאַנק דער חרטה. וואָלט די חרטה ניט געווען —
 בין איך קיין טייפֿעל ניט, אויב איך וואָלט ביי איהם אַפילו
 פֿאַר אַנעבֿרה'לע געלייזט! ...

אַשמדאי.

האָט ער אָבער חרטה, טהומט ער אָבער תשובה, דאָן איז
 דיין גאַנצע מיה אומזיסט ...

דער שמן.

זיי מיר מוזל, גרויסער הערשער! ... דער מענש, וואָס
 זינדגט אַיין מאָל און האָט חרטה, איז שוין מיינער אַנאָייביגער
 קונה. די חרטה נעהמט איהם וואָס אַ מאָל וועניגער און וועניגער,
 זיין דורשט צו זינד ווערט אַליץ גרעסער און גרעסער — אַזוי אַז
 ווען איך גיב איהם דערנאָך בלאַטע פֿאַר סחורה, נעהמט ער
 אויך צו, און גיט מיר נאָך מוזיענד דאַנקען דערפֿאַר ... האַהאַ! ...
 דער הוטאָ איז ווי דער שפּור: וואָס מעהר ער טרינקט, אַליץ
 מעהר דורשט איהם, און ווען ער ליידט דערפֿון, וואָס ער קאָן
 זיך פֿון טרינקען ניט צוריקהאַלטען, שפּורט ער זיך אָן אויף-
 דאָס-ניי און וואַלגערט זיך אין יעדען ריגשטאַק, קְבִי זיינע אַרות
 צו פֿערנעסען ...

לילית.

האָסט געפרובט עפּים מיט דעם פֿערשאַלטענעם מענשענ-
 קינד, וועלכער האָט געשוואָרען מיך צו פֿאַנגען? ...

דער שמן.

מיט דעם לַמְדִּינָאוּנִיק?

לילית.

יָאָ.

דער שמן.

מיט איהם עפּים אויסצופֿיהרען איז גאָר ניט קיין לייכט-
 געשעפֿט, גנעדיגע מוטער! וואָלט ער געהאַנדעלט מיט רייגעם
 שַׁכָּל, וואָלט מען נאָך מיט איהם עפּים געקאָנט אויפֿטהון; ביי

איהם שפיעלמט אָבער דאָס געפיהל די הויפט־ראָלע; און וויינע פֿערלאַנגען זענען אַזוי גרויס, אַז מיר זענען אונזפֿעהיג זיי צו־פֿריעדענצושטעלען. ער איז פֿעהיג צו פֿאָדערן, אַז איך זאָל איהם די זון דורך אַ לאַך פֿון אַ נאָדעל דורכשלעפֿען. וואָלמט עס זיך געהאנדעלט אין שפיעלעכלעך, ווי, לִמְשָׁל, געלד, פֿרױען און דעסגלייכען, וואָלמט איך נאָך אָפֿשר מיט איהם געקאָנט דורכקו־מען; ער פֿערלאַנגט אָבער ניט מעהר און ניט וועניגער, ווי אונזער אַבסאָלומט פֿערניכטונג ...

לילית.

און ער וועט עס אויספיהרען, אויב מיר צושטערען ניט די גאַנצע מענשליכע ראַסע, אַז עס זאָל פֿון איהר קיין אַיינציג־גער ניט איבערבלייבען...

דער שטן.

האַהאַ! אַ גוטער פּלאַן, כִּלעבען... נאָר אַיין זאך האָסטו פֿערגעסען, גנעדיגע מוטער, אַז אויב דו האָסט גענוג מעגליכ־קייט דאָס מענשעלע צו פּלאַנען, האָט דיר אָבער דער „אַלמער“ געלאָזט צו־וועניג פֿח עס צו צושטערען ...

לילית.

אַט האָט ער געפֿאַנגען צוויי פֿון אונזרע מעכטיגסטע צייטער ...

דער שטן.

ער וועט פֿאַנגען נאָך מויווענדער אַנדערע, און דו וועסט מיט איהם גאָרניט אויספיהרען, אויב דו געהסט מיט געוואָלט. אויפֿין מענשען קאָן מען ווירקען נור מיט גוטען: אויפֿרייצען זיין אַמביציע, שמיכלען זיינע קאָפּריווען, זיך בויען פֿאַר זיין גִדְלוּת, חִנְפֵּענען זיינע פֿעהלערען, איהם אַינרעדען, אַז זיי זענען גרויסע מַעֲלֹת ... נור מיט גוטען, נור מיט גוטען, גנעדיגע מוטער. וועסטו קאָנען דעם מענשען זיין קאָפּ פֿערדרעהען ...

אָשמדאי.

דער שטן איז גערעכט. אלעס, וואָס דער מענש טהוט גענען זיין ווילען, לאָזט איהם ריין און אונשולדיג; אום ער זאָל געהערען צו אינו, מוז ער טהון שלעכטס מיט זיין אַייגענעם רצון.

דער שטן:

אָט דאָס איז די הויפטזאך, גרויסער הערשער! אָט דאָס איז די הויפטזאך. אַ לאַנגע ערפֿאַהרענהייט האָט מיך געלעהרענט פֿון געוואָלט זיך צוריקצוהאַלטען... ניט אַיינמאָל האָב איך אָבגע-אַרבייט יאָהרענלאַנג צו האַפען אַ נשמה, און סוף-בלי-סוף האָט זיך פֿון מיין אַרבייט אויסגעלאָזט אַ בוידעס. גלויב ניט, אַז די אומבייטונג פֿון מיין מעטאָדע האָט מיר וועניגער ערפֿאַלג גע-בראַכט. קוק-איבער די ביכער, וועסטו זעהן, אַז איך האָב די לעצטע צייטען געמאַכט פֿיער מעהר געשעפֿטען, ווי אַלעמאָל. ווען נאָך האָב איך געקאָנט געפֿינען אַזוי לייכט אַ נשמה צו קויפֿען, ווי איצט? היינט די פֿרייען... אַמאָל האָב איך בעדאַרפֿט דעם גאַנצען גיהנום דערצו מאַרירן זיין. יעדער שד, יעדעס שד'על האָט געמוזט מיטן ביטערען שווייס אַרבייטען, אַז עס זאָל אונז געלינגען צו קויפֿען אַיין מאָל אין אַ יובל די נשמה פֿון עפּים אַ פֿעררויכערטען בּאָרן. היינט אָבער קריג איך נשמות פֿון גרויסע מענשען פֿאַר אַ שמעק טאַבאַק... אַ חניפֿה'לע, אַ בראַוואָ-געקלאַטשעריי, אַנאַרטיקעל אין אַ צייטונג, און יענער איז מיינער... איבערהויפט זינט דו האָסט אַזיפֿגעטהון די קונץ מיט די פֿאַרטייען, געהט עס דאָך גאָר ווי געשמירט. דאָ בין איך אַ גבאי, דאָרט אַ שמש, דאָ אַ רעדנער, דאָרט אַ רבי, אַנאַ-אַפֿאַנגענט, אַ קאָבלעפֿער. בּקיצור - וואו מען זייעט מיך ניט, דאָרט וואַקס איך.

(עס הערט זיך אין דרויסען אַ גערויש)

לידית (טהוט אַ פֿערצווייפֿעלטען געשרי).

ער קומט... ער קומט - אָ, דאָס פֿערשאַלטענע מענשענ-קינד!... מיר זענען פֿערלאָרען!... (זי וואַרפט אַריבער אַ שוואַרצען שטיק ער איבער איהר געזיכט)

אלע שרים.

מיר זענען פֿערלאָרען!... מיר זענען פֿערלאָרען!...
 (דער לֶקְטָוֹנֵיק, בעגלייט פֿון דעם פֿעלד־שטיין, קומט אַרײַן. — אלע
 פֿלייבען אונטערענליך)

דער לַמַּד־וֹאוֹנִיק (צום פֿעלד־שטיין).

אַט דאָס איז דער גיהנום! יאָ, דאָס לאָזט זיך גלייך מער=
 קען. די שרעקליכע צוואַנגס־מאַשינען; די אַזיסגעטרױקענטע
 מענשליכע ביינער, וואָס ליעגען אָנגעוואָרפֿען אַזיף דעם באַדען,
 די ליידענדע און פֿערצווייפֿעלטע פֿנימער פֿון די בלאַנדוענדע
 שאַטענס, וואָס שוועבען פֿאַר מיינע אַזיגען, וויזען מיר גענוג
 דייטליך, אַז קיינער דיענט ניט דעם טייפֿעל מיט צופֿריעדענהייט...

דער פֿעלד־שטיין.

דאָס איז ערשט ניט מעהר ווי אַ מין פֿאַרציימער. דער
 אַאַמֿתֿער גיהנום געפֿינט זיך ערשט אונטען... אָבער אַהינגו
 אַרונטערצוקומען, איז פֿאַר אַ בעשעפֿעניש פֿון בלוט און פֿלייש
 אונטערענליך. דאָרט שווימט מען אין פֿלאַמען פֿייער, ווי אַ פֿיש
 אין וואַסער, ווי אַ פֿויגעל אין דער לופֿט...

דער לַמַּד־וֹאוֹנִיק.

אויב איך געפֿין דאָ ניט, וואָס איך זוך, וועל איך אַהין
 אַזיך געהן... אָבער ווער איז די פֿרוי אין שוואַרצען, וואָס איך
 זעה דאָרט? מען וואַלט געזאָגט, אַז דאָס איז די הייליגקייט
 אַליין... מען וואַלט געזאָגט, אַז דאָס איז די שִׁכִּינָה...
 (ער בעטראַכט זי מיט עהרפֿורכט) דערזעלבער שוואַרצער שליער אַזיף
 אַיהר געזיכט; דיוועלבע קעטען אַזיף אַיהרע הענד... (ער שטרעקט
 צו אַהר די הענד) מוטער!...

דער פֿעלד־שטיין.

שווייג!... דאָס איז די מוטער פֿון דער נאַכט!... אויב דו
 זאָגסט אַיהר נאָך צוויי מאָל מוטער, ביזטו פֿערלאָרען אַהן
 דו!...

דער למד-ואו'ניק.

די מוטער פֿון דער נאַכט ...!

דער פֿעלד-שמיינ.

יאָ. זי זעהט-אויס פונקט ווי יענע. אָבער נור פֿאַר דעם מענשענאויג... אין דער ווירקליכקייט זעהט זי גאַר אַנדערש אויס ...

אַשמדאי.

ווי וואָנסטו אַראָבצוקומען אויף אַנאָרט, וואו קיין מענשענפֿוס האָט קיינמאָל ניט געוואָנט צו טרעמען?

דער למד-ואו'ניק.

דאָס, וואָס קיינער האָט ביז מיר ניט געוואָנט אונטערצו-נעהמען, וואָג איך, און וועל דאָס אויספֿיהרען!

אַשמדאי.

ווייסטו, וואָס דיך דראָהעט, מענשענקינד? ווייסטו, אָ איין הויך פֿון מיין מזיל פֿערוואַנדעלט דיך אין אַ בינמעל טרו-קענע ביינער, און טרייבט אַריין אויף אַייביג דיין נשמה אין דעם רייך פֿון דער ניכטיגקייט...?

דער למד-ואו'ניק (מיט אַ געוואַלטיגען שטאַלץ).

דו? אַריינטרייבען מיין נשמה אין דעם רייך פֿון דער ניכטיגקייט?... גייסט פֿון צושטערונג! עס איז פֿאַרהאַן אַ קראַפֿט, וואָס איז העכער פֿון דיינער! אַ קראַפֿט, פֿון וועלכער דו ביזט אַנאָייביגער שקלאַף!...

אַשמדאי.

איך! אַ שקלאַף!... פֿערשאַלטען מענשענקינד! צימער פֿאַר מיין גַקְמָה!... צימער, זאָג איך דיר: איך בין דער קעניג פֿון דער פֿינסטערנישו...!

דער למד-ואויניק.

א שקלאף! ... אונאונגעהאָרברואַמער פֿילייכט, אָבער אונגע-
האַרברואַם קאָנסטו נור זיין אזוי לאַנג, ווי מען וועט דיך ניט
צווינגען צו זיין געהאַרברואַם!...

אַשמדאי.

שוואַכער און קריכעדיגער וואָרים! ווי וואַנסטו מיר צו
רעדען פֿון צווינגען? מיר, וואָס כִּבִּין פֿעהיג מיט אַיין הויך
פֿון מיין מויל טויזענדער וועלטען צו צושטערען! מיין רייך, דאָס
איז דאָס פֿייער, דאָס וואַסער און די ליפֿט. ווייסטו, אָז איך
בין דער אַייביגער שונא פֿון ליכט און פֿון שיין? דער אַייביגער
גענגער פֿון דעם, וואָס דו פֿערגעמערסט? איך בין געבאָרען מיט
דער אַייביגקייט צוגלייך; מיין מאַכט איז אונגענרענצט!

דער למד-ואויניק:

דיין מאַכט איז פֿילייכט געווען אונגענרענצט אזוי לאַנג,
ווי עס האָט געהערשט נור פֿינסטערניש איבעראַל: די ליכטיג-
קייט איז דיין טויט!...

אַשמדאי.

איך בין די קוועלע פֿון דער ליכטיגקייט, ניט קיין אַנ-
דערער! איך בין עלטער פֿון איהר; איך האָב זי פֿון אַייביג אָן
בין ניט־לאַנג געטראָגען בעהאַלמען אין מיין שוים.

דער למד-ואויניק.

די ליכטיגקייט האָסטו בעהאַלמען, אָבער ניט געשאַפֿען.
עס איז געווען אַ צייט, ווען זי איז געווען שוואַך; דאָס האָט
אָבער געדויערט נור אזוי לאַנג, ווי זי איז ניט געגאַנגען מיט
דער הייליגקייט האַנד ביי האַנד... זינט אָבער די הייליגקייט
שיצט זי, ציטערסטו פֿאַר איהר מיט דיין גאַנצען גיהנום. אַיין
שמראַהל איהרער מאַכט איך אלע בלינד, און ווייזט אַיך פֿאַר
דער וועלט מיט אַייער גאַנצער מיאוס'קייט... און אָט דעם
שמראַהל קים איך אַיך ברענגען!...

אַשְׁמְדָאִי (מיט פעס).

ווער ביזטו, וואָס דו וואַנסט צו מיר צו רעדען מיט
אַזאַ פֿרעדהייט?! ...

דער למד-וואַניק (מיט שטאַלץ).

איך בין אַ קינד פֿון דער הייליגקייט. גאָט איז מיין פֿאַטער,
ער האָט מיך בעשאַפֿען עהנליך צו איהם אַליין.

אַשְׁמְדָאִי.

ביזט עהנליך אויך צו מיר... ווען גאָט האָט געשאַפֿען
דעם מענשען, האָט ער איהם געשאַפֿען עהנליך צו זיך און צו
אַלע אַנדערע גייסטער, וואָס זענען מיט איהם אויף דעם הימעל
געווען. פֿון זיי אַלע בין איך דער שטאַרקסטער, דער אַיינציגער,
וועלכען ס'איז געלונגען זיך פֿון זיינע מיראַנישע קעטען אַרזיס-
צו-רייסען און צו פֿיהרען פֿריי און אונאַפֿהענגיג אַ וועלט פֿאַר זיך
אַליין... איך בין דער אַיינציגער, וואָס רזיבט אַוועק מיט אַ
מעכטיגער האַנד די אַייביגקייט פֿון אַלע זיינע ווערק, און וואָס
שמרעבט ביי איהם אַליין אויך די אַייביגקייט אַוועקצוגעהמען!

דער למד-וואַניק.

ווי פֿעכערליך דיין קראַפֿט איז, ווען אַ בעלעבטער אַטאָם
פֿון דער גרזיסער וועלט, וואָס מיין פֿאַטער האָט געשאַפֿען, איז
פֿעהיג זיך מיט דיר צו קריעגען, צו קעמפֿען און צו זיענען!...

אַשְׁמְדָאִי (מיט פעס).

ציטער פֿאַר מיין קראַפֿט!...

דער למד-וואַניק.

גייסט פֿון צושטערונג, איך בין שטאַרקער פֿון דיר!... דו
ביזט גור פֿעהיג צו צושטערען; איך בין פֿעהיג צו בזען אויך!...

אַשְׁמְדָאִי.

איך וועל דיר וויזען, אַז דיין געביי איז ניט מעהר

דזיערה אַפֿט, ווי דו אליין, קריכעדיגער וואָרים! מײן געמײנע
 סטער שקלאַף צושטערט מזױענדער אַועלעכע בעשעפֿענישען, ווי
 דו, אונטער זײנע פֿיס... (צו די גײסער) גײסער, וואָס רינגעלעט
 מיך אַרום, ווייזט אײהם, וואָס אײהר קאַנט!...

אַלע גײסער.

עס לעבע די פֿינסטערניש!... עס לעבע די פֿינסטערניש!...
 (ווי וואָרפֿן זיך אײפֿן למד-וואַניק און ווילען אײהם אָנאַפֿען)

דער למד-וואַניק (האַפט אַרום אַ ספֿר-תורה'לע און הויבט
 עס אױף אין דער הויך).

אַט מיט וואָס אײך קעמפֿף גענען דער פֿינסטערניש! לעבען
 זאָל די שכינה!... לעבען זאָל די הייליגקײט!...

די שדײם (שפּרינגען צוריק דערשאַקען).

מיר זענען פֿערלאָרען!... מיר זענען פֿערלאָרען!...

דער פֿעלד-שטיין.

אַט יעצט איז דער גינסטיגער מאַמענט זי צו פֿאַנגען!

דער למד-וואַניק (האַפֿט אָן לילית'ן).

דו ביזט אין מײן געוואַלט, מוטער פֿון דער נאַכט!...

לילית (מיט פֿערצווײפֿעלע געשרײען).

אַה!... אונזער הערשאַפֿט איז פֿערלאָרען!... די פֿערשאַלטענע
 שכינה וועט ווערען פֿריי פֿון אײהרע קעטען און וועט אױנו אַלע
 פֿערניכטען!... פֿערברענט, פֿערטרענקט, צושטערט, מאַכט הרב
 די גאַנצע וועלט!...

(אַשמדאי בלייבט ערשטוינט. אַלע אײבריגע שדײם וואָרפֿען זיך אױף דעם
 למד-וואַניק און ווילען בײ אײהם לילית'ן אַרויסרייסען. ער שטויסט זײ אָבער
 מיט'ן ספֿר-תורה'לע אַלע אַז צוריק)

דער למד-יאוניק.

זי איז אין מיין געוואלט! מ'ווענד גיהנומים וועלען זי יעצט
פֿון מיינע הענד ניט אַרויסרייסען... לעבען זאָל די שכינה!...
לעבען זאָל די הייליגקייט!... (ער, לידיה און דער פּעלד-שטיין לייפען
אַרויס)

די אַנדערע שרים (נאַכלויפּענדיג).

מיר זענען פֿערלאָרען!... מיר זענען פֿערלאָרען!...

אַשמדאי.

די מוטער פֿון דער נאַכט איז געפֿאַנגען!... אַ שרעקליכער
קאַמפּף וועט זיך יעצט אָנהויבען... אויב די הייליגקייט האָט גע-
בראַכען איהר שבועה און קעמפֿט אַליין פֿאַר דעם מענשען,
איז אַגענדע פֿון דער שעפֿונג... איך אַליין וועל יעצט געהמען
די שווערד אין האַנד אַריין!...

דער שמן.

מעכטיגער הערשער! דאָס קליינע מענשעלע איז ניט ווערטה,
אַ דו אַליין זאָלסט דערמיט קעמפֿען. גיב עס איבער אויף
מיינע הענד; איך וועל פֿרוּבען מיך יעצט דערמיט אַ ביסעל צו
שפּיעלען. דאָס משונה'דיגע לעבען, וואָס דער לִמְד־יאוניק האָט
ביו יעצט געפֿיהרט, האָט מיר קיין געלעגענהייט ניט געגעבען
מיט איהם עפּים אונטערצוגעהמען. יעצט, ווען ער גלויבט שוין
צו האָבען זיין ציעל דערגרייכט, איז דער בעסטער מאָמענט
איהם צו פֿערפֿיהרען. אויף ווי ווייט איך קען דאָס מענשענ-
קינד, קאָן איך דיך פֿערויכערן, מעכטיגער הערשער, אַז עס איז
קיין גינסטיגערע צייט נישטאָ עס צו געוויגען אויף אונזער זייט,
ווי דער מאָמענט פֿון זיין גַצְחוֹן. וואָס מעהר ער איז אַיינגע-
גלויבט אין זיין הויכקייט, אַלץ לייכטער איז מיר איהם פֿון
זיין פֿאַנטאַסטישען טראַהן אַראָבצושליידערן!...

אַשמדאי.

איך גיב איהם דערווייל איבער אויף דייע הענד.

דער שמן .

זיי רוהיג, מעכטיגער הערשער! איך וועל דיר וויזען, און
אויב דער מענש איז אמאל גענוג פֿעהיג צו זיענען, פֿעהלט איהם
אָבער תּמיד די נויטיגע קראַפֿט, פֿון זיין נַצחון צו געניסען.
(זיי געהען ביידע אָב)

(פֿאַרהאַנג)



פיערמער מיידל .

דאָס טעאטער שטעלט פאָר אַ דורכגאַנג צווישען צוויי פעלדער.
רעכטס, אין ערשטען באַרג—אַנאַליפֿעפֿונג, וועלכע פֿהרט אין אַ טונעל
אַרײַן. לינקס, אין דעם צווייטען באַרג—דאָסעלבע. אין הינטערגרונד,
גענוג ווייט, אין אױף אַ געוויסער הױכקײט—אַנאַלטע שטיינערנע וואַנד,
בעדעקט ערטערװײז מיט גרינעס מאַך און מיט אַנדערע פֿאַרזױטישע פֿלאַנ-
צונגען. פֿון יענער זײט וואַנד, און ווי אין אַ וואַלקען, לאָוען זיך זעהן
שפּיצען פֿון בױמער. ס׳איז נאַכט. די לבנה בעשײנט טרױעריג די גאַנצע
אומגעגנד.

אַ גרױסע געטע און מױלד קומען אַרױס פֿון אונטער
דעם באַרג, רעכטס.

אַ גרױסע

די מוזער פֿון דער נאַכט געפֿאַנגען! ... מ'שחית געפֿאַנגען! ...
דער קאָשמאַרענניסט געפֿאַנגען! ... אָ, פֿלױך אױף דעם טעגשענ-
קינד! ... פֿלױך אױף אַלע זײנע אונטערנעהמונגען! ...

נעמדה

טױזענדער פֿון אונזערע טױערסטע גױסער פֿאַלען, ווי די
פֿלעגען, פֿאַר זײנע פֿיס, — און זײן גאַנצע קראַפֿט בעשעעהט
אין דעם קלײנעם טאַליסמאַן, וואָס ער האַלט אין דער האַנד ...

מחלת

דער פֿעלד-שטיין האָט אונז פֿערראַמען! ...

אָגרת .

מיר מוזען אַ לעצמע פראָבע מאַכען די מומער פֿון דער
נאַכט פֿון זיינע הענד אַרזיסצורייסען. (וויזענדיג אויף דעם טונעל,
ליגס) אָט דורך דעם טונעל מוז ער דורכגען. איך וועל איהם
אויפֿפֿרעסען לעבעדיגער הייד! ...

נעמה .

איך וועל אויף איהם אויסגיסען אַרעגען פֿון פֿיער און
שוועבעל! ...

מַחֲלַת .

איך וועל אויף איהם אָנשיקען אַלע מיינע קראַנקהייטען
מיט אַ מאָל! ...

אַ כאָר פֿין אונזיכטבאַרע שִׁרִים .

אומזיסט דאָס ליכט, אומזיסט די שוין,
וואָס דו פֿערשפרייטסט, אָ הייליגקייט!
דער אַשְׁמְדַאי מוז זיענער זיין
און קעניג פֿון דער אַייביגקייט! ...
(אָגרת, נעמה און מחלת נעהמען זיך אָן ביי די הענד און טאַנצן, מיטוינגענדיג
מיט דעם כאָר)

ער האָט אין אָנהויב פֿון דער וועלט
מיט גאָט אַליין פֿערפֿיהרט אַ קריעג —
און היינט מוז ווערען פֿעסמגעשמעלט,
אז איהם אַליין פֿערבלייבט דער זיעג!
(עס בעווייזען זיך אַ גאַנצע מַחֲלַת שִׁרִים, וועלכע קומען אַריבער פֿון יענער
זייט וואָגד)

אָגרת .

זענט איהר גרייט צום קאַמפֿ?

אַרע שִׁרִים .

מיר זענען גרייט! ... מיר זענען גרייט! ...
(דער למד-אויניק, גילית און דער פעלד-שמיין קומען אַרויס פֿון דעם
טונעל, ליגס)

אַגְרַת.

ער קומט! ער קומט! זייט גרייט צו קאמפף! ... אונזער
מױט אָדער זײַן מױט! ... מיר טאָרען די מוטער פֿון דער נאַכט
ניט לאָזען אין זײַנע הענד! (וי מיט אלע אנדערע) פֿלוך אױף דעם
מענשענקינד! ... פֿלוך אױף אלע זײַנע אונטערנעהמונגען! ... עם
לעבע אַשמדאי! ... עם לעבע די פֿינסטערניש! ...

(ווי וואָרפען זיך אַרױף אױף דעם למד-וואַניק און ווילען בײַ איהם
אַרויסריסען לילית'ן. עם ענטשטעהט אַ שרעקליכער קאמפף)

דער לַמַד-וַאֲוֵינִיק (קעמפּפּענדיג שרעקליך, מױט'ן ספּר-
תורה'לע אין דער האַנד).

אומזיסט אַייער קאמפּף! די מוטער פֿון דער נאַכט איז אין מיין
געוואָלט און וועט שױן לעבעדיג פֿון מײַנע הענד ניט אַרױס! ...
(צום פּעלר-שטיין) האַלט דיך פֿעסט נעבען מיר, און פֿערגעס ניט די
שבועה, וואָס דו האָסט מיר געשוואָרען! ...

(דער פּעלר-שטיין האַפּט-אָן לילית'ן און האַלט זי פּעסט צו)

די שדים.

אָה! דער פֿעררעטער! ... דער פֿעררעטער! ... צורייסט איהם
אױף שטיקער! ... (ווי ווילען אָנהאַפּען דעם פּעלר-שטיין, דער למד-וואַניק
בעשיצט איהם)

דער לַמַד-וַאֲוֵינִיק.

האַלט דיך פֿעסט נעבען מיר, פּעלר-שטיין! ... עם וועט דיר קיין
בײַז ניט געשעהען ... (ער מאַכט אַנ'עגול אַרום זיך, לילית'ן און דעם פּעלר-
שטיין) אָט דאָ אין דעם עגול קאָן איך שמעהן אין מיטען דעם
גיהנום יאָהרענלאַנג און פֿאַר קיין טײַפֿעל ניט מורא האָבען!

(די שדים בלייבען פֿון יענער זײַט עגול דערשראָקען)

אַגְרַת.

צורייסט דעם עגול! ... צורייסט דעם עגול! ...

אַלע (נעהמען זיך אָן ביי די הענד און טאַנצען אין אַ ראָד אַרום דעם למד-ואו'ניק, וינגענדיג).

צורייסט אויף מזיוענד שטיק די וועלט,
פֿערפֿיהרט, פֿערפֿיהרט דאָס מענשענקינד!
און אויב יְהוָה בענשט - דאָן שעלט
און מאַכט דעם מענשענס אויגען בלינד!...

דער פֿעלד-שמיין (צום למד-ואו'ניק).

די רופֿט ווערט קאלט און שטיקענד!... מהו עפּים; אויב
גיט - וועלען מיר שטאַרבען!...

דער למד-ואו'ניק (צעוויקעלט דאָס ספר-תורה'לע און שרייב
מיט אַ פעסטער שטימע).

ניאָמר אַלְהֵים: יְהִי אֲזָרו-יְהִי אֲזָר!...
(עס טהוט אַ געוואַלטיגער בליין)

אַלע זיידים (אַנטלויפֿענדיג, ווי צומישט).

פֿלונד אויף דיר! פֿלונד אויף אַלע דיינע אונטערנעהמונגען!...
(ווי פֿערשווינדען)

דער למד-ואו'ניק (ווי שטענדיג דעם שווייס פּונ'ם שטערן).

ענדליך זענען מיר פֿון זיי פֿריי, (ער זעצט זיך אויף אַ שמיין -
דער פֿעלד-שמיין און דילית בלייבען אין ענגל - צום פֿעלד-שמיין) הערט מען דאָ
ווען הענער קרעהען? דאָס איז דער גינסטיגער מאַמענט פֿון
דאַנען אוועקצוגעהן.

דער פֿעלד-שמיין.

איך וועל דיר שוין זאָגען, ווען מיר קאָנען פֿון דאַנען
אוועק.

(דער שטן בעווייזט זיך)

דער למד-ואו'ניק.

אַט האַסטו אַ נייעם גאַס ... וואָס קומסטו דאָ מהונ?

דער שטמן.

קיין שלעכטס זיכער ניט. איך בין ענטציקט פֿון דיין העלדענמוט און קום דיך גראטולירען. דו האָסט דיך אויפֿגעהויבן בען צו דער העכסטער שמופֿע גליק, צו וועלכער אַ בעשעפֿעניש פֿון בלוט און פֿלייש, ווי דו, האָט זיך געקאָנט אויפֿהויבען.

דער למד-ואו'ניק.

דאָס אַלעס איז ערשט ניט מעהר ווי אַ טריט צו דעם ערהאַבענעם גליק, פֿון וועלכען איך קלום...

דער שמן.

ווען אָפֿירט דאָס אַליין זאָל שוין ויין דער העכסטער ציעל פֿון דיין שמרעבען, פֿערדיענסטו אויך ניט וועניגער בעוואונג דערזונג. די אינשטערבליכקייט איז דיר ערוואַרבען. די האַנד פֿון דעם קינסטלער וועט הויען דיין בילד פֿון מאַרטאָר און גאָרד. וועסט דיענען אַלס ציערונג און אַלס ביישפּיעל אין אַלע מוזע-אומס, אין אַלע מעמפלען; און קיינער פֿון די מענשען וועט ניט וואַגען אויף דיר אַקוק צו טהון ווי נור מיט דעם הוט אין האַנד און דעם קאָפּ צו דער ערד געבוֹיגען... מען וועט דיר דאַנקבאַר זיין... מען וועט דיך פֿעריגעטערן...

דער למד-ואו'ניק.

ניט מיר קומט די דאַנקבאַרקייט, ניט איך פֿערדיען די פֿערגעטערונג... אַ געמליכע האַנד האָט מיך געפֿיהרט די גאַנצע צייט פֿון דעם קאַכפּף, צו איהר אַליין געהערט דער גַצחון; צו איהר אַליין די פֿערגעטערונג.

דער שמן.

אַט דאָס, וואָס די געמליכע האַנד האָט גראָד דיך אויס-דערוועהלט די שְׂכִינָה פֿון איהרע קעמען צו בעפֿרייען, איז גענוג פֿאַקט, אַז דו ביזט דער העכסטער, דער פֿאַלקאָממטער פֿון אַלע מענשען, וואָס די געמליכע האַנד האָט געשאַפֿען. שוין טויזענט-דער יאָהרען, אַז די שְׂכִינָה שלעפּט אויף זיך איהרע שווערע

קעמען, האָט נאָך קיינער ביו דיר ניט געפרובט זי אויסצוליווען.
 דו פערדיענסט, אָ, דו פֿערדיענסט, אָהן ווידערשפרוך, די פֿער-
 געמערונג פֿון אַלע מענשען!... איך אליין וואָלט גערן פֿאַר דיר
 מיין קאַפּ געבויגען... .

דער למד=ואו'ניק.

דו? פֿאַר מיר דיין קאַפּ געבויגען? ...!

דער שמן.

פֿאַר דיר און פֿאַר דער קראַפֿט, וואָס דו פֿערגעטערסט..

. . .

דער למד=ואו'ניק.

. . . ?

דער שמן.

ווען דו וואָלסט געווען אַ ביסעל אַנדערש געלעבט... לאָ-
 מיר אונז ניט גאַרען: געלעבט ווי גאָט האָט געבאָטען האָסטו
 ניט... .

דער למד=ואו'ניק.

איך האָב געהיט מיין צונג פֿון פֿאַרשקייט; איך האָב
 דערשטיקט אין מיין האַרץ אַלע אומרייגע פֿערלאַנגען; מיין נשֶׁמָה
 האָט אַיין מאָמענט ניט אויפֿגעהערט צו פֿערגעטערן די ערהאַבענע
 קראַפֿט, וואָס איז געווען, וואָס איז און וואָס וועט אימער בליי-
 בען די אורזאַכע פֿון אַלע אורזאַכען.

דער שמן.

אַט דאָס איז טאַקע דיין טעות... ווי אזוי האָסטו געקאָנט
 דיך הימען פֿון פֿאַרשקייט, ווען דו האָסט קיינמאָל ניט געוואָנט
 דער פֿאַרשקייט אין פֿגים אַרײַן צו קוקען, כְּדִי דו וואָלסט קאָנען
 מיט מעהר זיכערהייט זי אונטערשיעווען פֿון דער וואַהרהייט? ווי
 אזוי האָסטו געקאָנט דערשטיקען אין דיין האַרצען די אומרייגע
 פֿערלאַנגען, ווען דו האָסט די אומרייגע פֿערלאַנגען גאָר קיינ-
 מאָל ניט געקענט און ביזט אונפֿעהיג געווען ווי פֿון די רייגע

פֿערלאַנגען אונטערצושיעדען? ... ווי אַזוי האָסטו געקאַנט אָבנע-
בען דער ערהאַבענער קראַפֿט, דער אורזאַכע פֿון אַלע אורזאַכען,
די פֿערגעמערונג, וואָס זי פֿערדיענט, ווען דו האָסט גאָר קיינ-
מאַל ניט געוואַנט דיך גוט צוצוקוקען צו דער גרויסער וועלט,
וואָס זי האָט געשאַפֿען? איז דען פֿאַרהאַן פֿאַר דעם מענשען
אַנאַנדער מעגליכקייט צו קענען די גאָטהייט און זי צו בעוואַזנ-
דערן, ווי דורכצופֿאַרשען אַלע פֿערשיעדענע טיילען פֿון דער
שעפֿפֿונג, פֿון קליין ביז גרויס, אין וועלכע זי שפּיגעלט זיך אָב
מיט פֿייערדיגע שטריכען? ...

דער למד-ואו'ניק.

די הייליגקייט האָט זיך מיר ענטפֿלעקט אין מיין פֿריהעם-
טער יוגענד, און האָט מיר געדיענט אַלס מוטער און אַלס
פֿיהרערין ...

דער שמן .

און ווי אַזוי ביזטו זיכער, אַז דאָס איז ווירקליך געווען די
הייליגקייט, וויבאַלד דו האָסט קיינמאַל ניט געלערנט זי אונטער-
צושיעדען פֿון דער ניט-הייליגקייט? פֿילייכט איז דאָס גאָר געווען
אַ ביזער גייסט, וועלכער האָט דיך פֿערפֿיהרט?

דער למד-ואו'ניק (ווי דערשאַקט).

אַ ביזער גייסט? ...

דער שמן .

האַ-האַ! פֿון וואַנען ווייסטו, אַז ניין? ... איבערהויפט, וועל'
איך זעה, אַז אַזיף יעדען טריט און שריט האָט דיך דיין אַרמ
לעבען ערווייטערט פֿון דעם צוועק, וואָס גאָט האָט זיך פֿאַרגע-
נומען גאָר דעם, ווי ער האָט זעקס טעג גאַנצאַנאָד אַזוי שווער
געאַרבייט פֿאַר דעם מענשענקינד אַזאַ גרויסע, שענע, פֿראַכט-
פֿולע וועלט צו שאַפֿען ... גאַנצעהר - אַנשטאַט די גאָטהייט צו
עהרען, לעסטערסטו זי טאָג-טעגליך דערמיט, וואָס דו, גאַריש און
שוואַך בעשעפֿעניש, האַלטסט אין אַיין קרענען וועגען איהרע
ווערק און זוכסט זיי אויסצובעסען ...

דער למד-וואויניק.

איך לעסטער!... דו וואַנסט עם מיר צו זאָגען?...

דער שטן.

אַט אזוי זענט איהר אַלע מענשענקינדער. זאָגט מען אייך דעם אָמט, צינדט זיך אָן אַ פֿייער אין אייער האַרצען און איהר וואָלט וועלטען קרב געמאַכט... אַדרבה, זאָג דו אַליין, האָט דען גאָט געוואָלט, און דער מענש זאָל לעבען ווי דו לעבסט? ווען גאָט וואָלט געוואָלט האָבען איינפֿאַכע נשמות, וואָלט ער געווען אַ וועלט בעשאַפֿען? וואָלט ער זיך געווען די מיה געגעבען מיט זיינע אַייגענע הענד פֿון אַ שטיק לעהם אַזאָ קינסטליכען קער-פֿער אַויסצוקעטען, איהם צו געבען אַזיגען צו זעהן, אַזיערען צו הערען, אַ נאָז צו שמעקען, אַ גומען צו פֿיהלען, די פֿעהיג-קייט זיך צו בעוועגען פֿון אַיין אָרט אַזיף דעם אַנדערען, אַבצו-דייסען די וואונדערבאַרע פֿרוכט, וואָס ווין מעכטיגע האַנד האָט אַין דעם ערדישען נַן-ערדן געפֿלאַנצט, זיי צו פֿערוועכען, פֿון זיי צו געניסען און אין זיי בעוואונדערן די ערהאַבענע גוטסקייט, די אונגענדליכע פֿאַלקאָמענהייט, וואָס ער אַליין האָט אין זיי געפֿונען באלד נאָך דעם, ווי ער האָט זיי געשאַפֿען? האָט גאָט אַליין דען גיט פֿערויכערט, און אַלץ איז פֿאַלקאָמען גוט און פֿערייענט דעם קלענסטען פֿאַרוואורף גיט? וואָס זאָנסטו אָבער? „גאָט האָט געשאַפֿען אַ וועלט אין איהר צו לעבען? פֿי!... גאַרישקייטען!... דומהייטען... אַ מזיוענלאַך איז גוט“... — און דו פֿערוקסט דיך אין אַ מזיוענלאַך אַריין... — „גאָט האָט מיר גע-געבען חושים צו פֿיהלען און צו קענען די אונגענדליכע גוטסקייט, די ערהאַבענע שענהייט פֿון זיין וועלט? פֿי!... דאָס רייצט-אזיף די אומריינע פֿאוזות“... — און דו פֿערמאַכסט דינע אַזיגען, פֿער-שטאַפסט דינע אַזיערען, דערשטיקסט אין דיין האַרצען די פֿעהיגקייט צו געניסען, מאַכסט דיך בלינד, מויב און אונפֿיהלענד. וואָלסטו האַטש, אַמוועניגסטען, געוואָלט בלייבען אַ קריכעדיגער וואָרם, וועלכער לעבט און בעוועגט זיך!... ניין, דו געהסט אָבער נאָך ווייטער: דו פֿערוואַנדעלסט דעם מענשען, וואָס גאָט האָט געשאַפֿען עהגליך צו זיך אַליין, אין אַקאַלטען האַרטען

שטיין, אין אַ פֿשוט שטיק בלאַטע, זיי מיר מוחל... איז דאָס דער
גוטער וועג, וואָס די הייליגקייט האָט דיר אָנגעוויזען?...
האַ-האַ-האַ! ...

דער לַמַד-וּאֹנִיק .

גייסט פֿון פֿאַלשקייט און פֿון פֿערפֿיהרונג, דו ביזט אונט-
ווירדיג צו פֿיהלען דעם אָמַת'ן ווערטה פֿון די קֶרְבָּנוֹת, וואָס
דער מענש איז מקַרִיב צו דער הייליגקייט! דו זעהסט אַלעס מיט
אומרייגע אויגען... גאָט אַרײַן אָבער קען מיין האַרץ. ער ווייס,
אַז אויב איך האָב מיך ערווייטערט פֿון די פֿערגעניגענס, וואָס
די שעפֿפֿונג ענטהאַלט אין איהר שוים, איז עס גור דערפֿאַר,
וואָס איך האָב דער הייליגקייט געוואָלט בלייבען אַייביג טריי .
דער גיהנום האָט פֿערשפּרייט אויף די בעסטע פֿרײַט אַ שרעקלי-
כען סם, וואָס מײַט אַי דעם קערפּער, אַי די נשמה... .

דער שמן .

אָך, איך בעט דײַך ... רעדסט דאָך טאַקי פֿשוט ווי אַ בַּמְלָךְ...
מאַכסט פֿון דער גרויסער גאָטהייט אַ מין רַחֲמָנוּת'דיג בעשעפֿעניש,
וואָס האַלט שמענדיג אין אַיין וועלען און קאָן נעבעך קיינ-
מאַר גאַרניט טאַכען... גאָט האָט געוואָלט, אַז דו זאָלסט געני-
סען פֿון דער וועלט; האָט אַנאַנדערער ניט געוואָלט, האָט
יענער אויסגעפֿיהרט און ניט ער!... האַ-האַ-האַ! ... און דו
ביזט געקומען און האָסט געגעבען דעם רבֿוֹנוֹ-שֶׁ-עוֹלָם אַנעצה,
ווי אַזוי זײַך צו ראַטעווען?... פֿי!... ווען איך וואָלט געווען אַ
גאָט, וואָלט איך דיר געוויזען, ווי אַזוי איך בעצאָהל פֿאַר
אַזעלכע טובֿות... .

דער לַמַד-וּאֹנִיק (ווי ערשטוינט).

גאָט האָט געוואָלט, אַז איך ...

דער שמן .

פֿאַז, לאַז, איך בעט דײַך. וואָס מײַג דיר רעדען דומהיי-
טען... גאָט האָט קיין פֿאַלשע שְׂבָחִים ניט ליעב... ער פֿערלאַנגט,
אַז דער, וואָס לײַבט איהם, זאָל וויסען, פֿאַרוואָס ער לײַבט

איהם ... ער האָט דיר געגעבען אַ פֿערשטאַנד דאָס גוטע פֿון דעם
 שלעכטען אונטערזושיעדען; דאָרפֿסטו לעבען, און מיט דעם
 פֿערשטאַנד דורך בענוצען. ווען ער וואָלט געוואָלט, אָז דו וואָלסט
 דורך בעגראָבען לעבעדיגער הייד אין אַ קבר, וואָלט ער זיך ניט
 געווען געגעבען די מיה דורך צו פֿערוואַרען מיט אַוועלכע גרויסע
 אַייגענשאַפֿטען. ער האָט געוואָלט, אָז זיינע ווערק זאָלען קענען
 זיין גרויסקייט, און זיין גרויסקייט קאָן דיר בעקאָנט זיין גור
 דענסטמאַל, ווען דו וועסט ניט צימערן דורך צו דער שעפֿפֿונג אַ
 ביסעל נעהענטער צוצוקוקען... אָט וועל איך אַליין דיר ווייזען
 גאָטס אַ מייסטער ווערק, פֿון וועלכען אַ גאַרישער פֿאַראַרמייט האָט
 דיר ביו איצט געשטערט צו געניסען...

(אין הינטערגרונד זינקט די וואַנד אַיין, און עס לאָזט זיך זעהן אַ וואַנד-
 דער-שענער גאַרטען, אונטער אַ בוים, אויף דער ערד, זיצט אַ דאָס, אַ גאַקעטער, זיינע
 לאַנגע שוואַרצע האָר בערעקען זיינע שולטערן, ער קוקט זיך אַרום אין אַלע
 זייטען, מאַכט מיט די הענד בעוועגונגען און זעהט-אויס זיך זעהר צו לאַנגוויילען)

דער למד-וואו'ניק:

וואָס ווייזטו מיר דאָ? אַ גאַרטען?... אַ גאַקעטער זינגערמאַן
 זיצט אונטער אַ בוים און זעהט-אויס זיך זעהר צו לאַנגוויילען...

דער שטין.

איך ווייז דיר דאָ דאָס מעגשענקינד, ווי עס האָט אויס-
 געזעהן דאָן, ווען עס איז, ווי מען זאָגט, גור-וואָס פֿונ'ם אַיי
 אַרויס... זעה, ווי קלאַגדיג דער קעניג פֿון דער ערד זעהט
 געבעך אויס אַיינער אַליין... די גאַנצע ערד און אַלץ, וואָס זי
 ענטהאַלט, סיי אין זיך, סיי איבער זיך, געהערען צו איהם,
 און פֿונדעסטוועגען — ווי פֿרעמד ער פֿיהלט זיך דאָ! ווי גלייב-
 גילטיג יעדע זאַך איז איהם!... וואָס טוּיג איהם דאָס אַייביגע
 לעבען, וואָס גאָט האָט איהם געגעבען, ווען קיין שום פֿעסטער
 באַנד בינדט איהם צו דער ערד ניט צו?... דאָס געפֿיהל פֿון
 ריעבע אוי איהם נאָך אונבעקאַנט, און דערפֿאַר ריעבט ער גאַר-
 ניט, און דערפֿאַר געניסט ער פֿון גאַרניט... ווי שעהן, ווי פֿראַכט-
 פֿיר דער גאַרטען איז!... ווי רייצענד, ווי ענטציקענד די בלומען
 זענען!... וואָס פֿאַר אַ קוויקענדיגע פֿאַרפֿומען זיי פֿערשפריימען

אין דער לופט!... אויף איהם מאַכט עס אָבער דעם קלענסמען
 איינדרוק ניט. נעהם איהם, לעג איהם אַרײַן, זיי מיר מוחל,
 אין אַ שטאַל אַרײַן, זען איהם אַרײַף אויף דעם שפיץ פֿון אַ
 טורם, וואָרף איהם אַרײַן אין אַ גרוב אַרײַן, וועט פֿאַר איהם
 זיין אַיינס און דאָסזעלבע... (אָדס לעגט זיך אַוועק) אָט לעגט ער זיך
 גאַר שלאָפֿען... ער ווייזט אונז, אַז דער מױט איז איהם פֿיער
 אָנגענעהמער, אַידער אַזאָ לעבען... שטעל דיר פֿאַר, אַז גאָט
 זאָל איהם אָפֿילו געווען שענקען מױזענד אַייביג-לעבענדע חֲבֵרִים
 אַזעלכע ווי ער, וואָס פֿאַר אַ בענדער וואָלטען צוגעבונדען אַייגעס
 צום צווייטען? יעדער בעזונדער וואָלט איבערגעלעבט דאָס, וואָס
 דער לעבט יעצט איבער, און וואָלט זיך אַלץ געפֿיהלט אַרײַן
 צווישען די מױזענד אַנדערע... (עס בעווייזט זיך אַס זאָך, פֿיהרענדיג
 ס'ה'ן, אַנאַקעטע, ביי דער האַנד) אָט וועסטו זעהן עפֿים גייעס...

דער מלאַך (פערשטעלענדיג חוה'ן מיט זיינע פליגלען).

אָדס! אָדס!...

אָדס (ערוואַכענדיג).

אָט בין איך!...

דער מלאַך.

עס איז ניט גוט, אַז דער מענש זאָל זיין אַליין...

אָדס.

איך האָב געזוכט צווישען אַלע חיות פֿונ'ם פֿעלד, צווישען
 אַלע פֿויגעל, וואָס פֿליהען אונטער דעם הימעל, אין האָב ניט
 געפֿונען אַיין בעשעפֿעניש, וואָס זאָל זיין פֿאָסענד פֿאַר מיר.

דער מלאַך.

דאָ ברענג איך דיר אַוועזען, וואָס גאָט אַליין האָט פֿאַר
 דיר בעשאָפֿען...

אָדס (אָנגעהמענדיג חוה'ס האַנד).

יאָ, אָט דאָ זעה איך פֿלייש עהנליך צו מיין פֿלייש, און
 ביינער עהנליך צו מיינע ביינער...

דער מלאך (צושפרייט די פליגלען און לעגט ארויף די הענד אויף זייערע קעפּ).

פרוּכטפּערט אײך, מעהרט אײך, בעהערשט די גאַנצע ערד און בעפֿעלקערט זי!... געוועלטיגט איבער די פֿיש פֿון דעם ים! געוועלטיגט איבער די פֿויגעל פֿון אונטער דעם הימעל! געוועלטיגט איבער אַרץ, וואָס לעבט און בעוועגט זיך אזוי דער ערד!... (דער מלאך פֿערשווינדט. — אָדס געהמט-אַרום תּוֹהֵן און גיט איהר אַ קוש . זיי געהען לאַנגזאַם אָב)

דער שמן .

אָט האָט ענדליך דער רבּוּנז-של-עולם זיך אַרומגעקוקט, אַז ער האָט אַ קליינעם טעות געהאַט. האָטש ער האָט געפֿונען, אַז די שעפֿפֿונג איז פֿאַלקאָם גוט, האָט זי דאָך, ווי עס שיינט, געקאָנט נאָך אַ ביסעל בעסער זיין. און ער האָט זי מאַקי באַלד אַזיסגעבעסערט. אַזוי איז שוין די געוועהנהייט פֿונ'ם קינסטלער; ער לאָזט קיינמאָל גיט אַרזיס פֿון זיינע הענד אַ ווערק, ווי גוט עס זאָל איהם גיט אַזיסזעהן, אַז ער זאָל גיט געפֿינען, זיך צו-קוקענדיג אַ ביסעלע בעסער, דערביי נאָך אַ שמיר, נאָך אַ גלעט צו טהון... פֿריהער איז דער מענטש געווען אונשטערבליך, אָבער אַליין; יעצט איז ער אונשטערבליך און געזעלשאַפֿטליך אין דער-זעלבער צייט. די ליעבע איז געבאָרען געוואָרען אויף דער וועלט און וועט ווערען דער אַיזערנער באַנד, וועלכער וועט פֿון יעצט אָן און ווייטער צובינדען דעם מענטשן צו דעם מענטשן, און די מענשהייט צו דער וועלט. אָט דאָס איז ווירקליך אַ מייסטער-ווערק, וואָס פֿערדיענט געשעצט צו ווערען... אָבער פֿאַרוואָס ביזנוס פֿרוצירינג אַזוי טרויעריג געוואָרען ?

דער למד-ואוּניק (בעמערקענדיג אַ שלאַנג אַרומקריכען אויף אַ בוים).

איך זעה, ווי אַ גיפֿטיגע שלאַנג בעוועגט זיך אויף יענעם בוים און פֿער'סמ'ט אלע זיינע פֿרוכט... אָט קריכט זי אַראָב אויף דער ערד און שפּרינגט נאָך דעם נייגעבאָרענעם פֿאַר... (עס ווערט פֿינסטער אין גאַרטען)

דער שמן .

וואָס? די ליעבע געפֿעלט דיר גיט? ...

דער למד-ואו'ניק.

די ליעבע איז זעהר גוט. מיט איהר זענען אָבער געבאָרען געוואָרען דער האָס, די פֿאַלשקייט, די צושטערונג, דער טויט!...

דער שמן.

ווייס איך, וואָס דו רעדסט דיר איין... האָס, פֿאַלשקייט, טויט! וואָס פֿאַר אַ טויט? איז דען דער מענש יעצט וועניגער אונשטערבליך ווי פֿריהער? די נשמה לעבט אייביג, דער שטאַף לעבט אייביג. וואָס פֿאַר אַנאָנטערשיעד איז עס, צי זיי זענען צוזאַמען, אָדער צוטיילט?...?

דער למד-ואו'ניק.

גייסט פֿון פֿערהרונג! איך ווייס, צו וואָס דו שטרעבסט. דו שטרעבסט צו דער צוטיילונג פֿון דער נשמה מיט דעם קער-פֿער; דו שטרעבסט צו דער צושטערונג פֿון די פֿאַרמען; דו ווילסט מאַכען פֿון דער יעצטיגער וועלט דאָס, וואָס זי איז געווען אַידער גאָט האָט זי בעשאַפֿען: אַ כֶּאָאָס, אַ תּוֹהוֹ-וַבְּהוֹאָהוּ...

דער שמן.

דו האַלטסט מיך אַרױף, ווי איך זעה, פֿאַר גענוג שעדליך פֿאַר דער גאָטהייט? האַתּאָאָ... שענע יאָהרען דערלעבט: דער טייפֿעל לויבט דעם רבּוּז-של-עולם, און דער מענש לייקענט איהם אַלץ אָב! אונזערע ראָלען האָבען זיך געביטען, ווי איך זעה: יעצט בין איך דער מענש און דו דער טייפֿעל — האַתּאָתּאָאָ!...

דער למד-ואו'ניק.

דו האָסט אַ גרויסען קעוּת. איך לייקען דער גאָטהייט קיין זאַך נישט אָב. זי איז געווען, זי איז און וועט תּמיד בלייבען די פֿאַלקאָמענהייט אַליין. דו ביזט איהר קיינמאָל נישט שעדליך גע-ווען און וועסט איהר קיינמאָל שעדליך נישט זיין; פֿאַר דעם מעג-שען ביזטו אָבער אימער געווען אַנאָרזאַכע פֿון אוינגליק!...

דער שטן .

ווי איז דאָס מעגליך, וויבאלד גאָט אַליין פֿיהרט דיך ?

דער לַמַּד-וּאוֹנִיק .

גאָט האָט דעם מענשען געלאָזט די פֿרייהייט און די עהרע זיך אַליין צו פֿערטידיגען, און זעהר טרויעריג וועט זיין דיין לאַגע, ווען דער מענש וועט דיך בעזיעגען ... (ער ווייזט איהם אָן אויף דער מוסער פון דער נאַכט) אָט מיט איהר וועט פֿאַרען אויף אַייביג דיין גאַנצע מייפֿעלשע הערשאַפֿט! ...

דער שטן .

זאָל זי פֿאַלען, דאָס מאַכט מיר וועניג אַזויס. איך וועל מיך אויף יענער זייט ניט פֿיהלען ערגער ווי אויף דער זייט; איך פֿיהל מיך אומעטום גענוג בעקוועם: אויף דעם הימעל, אויף דער ערד, אין גן־עֶדֶן און אין גיהנום; איך האָב אומעטום אַ שענעם קבֿל־תּפֿנים.

דער לַמַּד-וּאוֹנִיק .

און פֿינדעסטוועגען אַרבייטסטו פֿאַר דעם גיהנום און ניט פֿאַר דעם גן־עֶדֶן! ...

דער שטן .

האָסט אַ מָעוּת! איך אַרבייט פֿאַר דעם מענשענס מוֹבָה וועגען. איך וויל, אַז דער מענש זאָל לעבען ווי גאָט האָט גע־באַטען... אַז ער זאָל האָבען דעם גן־עֶדֶן אַז אויף דער ערד, אַז אויפֿן הימעל... אַלעס, וואָס גאָט פֿערלאַנגט, איז, אַז דער מענש זאָל געניסען און זאָל איהם דאַנקען... ווען דער מענש זאָל זיין אַ ביסעל קליגער, וואָלט ער מיך פֿיעל מעהר געשעצט, ווי ער שעצט מיך. איך פֿיהר איהם, ווי מען פֿיהרט אַ קינד ביי דער האַנד, שטעל איהם אָב אומעטום, וואו ס'איז פֿאַרהאַן עפֿים צו געניסען, און ווייז עס איהם אָן ... אָפֿטמאָל מוז איך מיר נאָך מיט איהם דאָס האַרץ אָבעסען, אַיידער ער פֿאַלגט מיך... איך ווייז איהם 'אויך אָן דאָס שלעכטע — און ראַט איהם עס אויסצומירדען ... איך האָב ניט דאָס האַרץ צוצוועהן, ווי יענער

גראָבט מיט זיינע אַייגענע הענד פֿאַר זיך אַ קבר. אָט האָב איך
 דיך געזעהן געהן אין אַ קרומען וועג, לאָזט עס מיך ניט רוהען...
 און האָטשט איך ווייס, אַז דו ביזט אַיינגעשפּאַרט, און אַז מיינע
 רייד וועלען דיר אין אַיין אַיזער אַרײַן און דורך דעם אַנדערען
 אַרויס, קאָן איך מיר פֿונדעסטוועגען ניט שמערען, דיר צו ראָט-
 טהען דעם אומויסמיגען קאַמפּף דיינעם אויפֿצוהערען. דו וועסט
 אונגליקליך מאַכען אי דיך אַליין, אי די אַנדערע מענשען...
 דו דאַרפֿסט ניט פֿערגעסען, אַז קיין זאַך טהוט זיך ניט אָהן
 גאָטס ווירען, און אַז אַלעס, וואָס עקוויסירט, האָט זיין בער-
 שטיממען צוועק, זיין נויטיגע ראָלע אין דער שעפֿפֿונג... דאָס, וואָס
 דו רופֿסט שלעכטס, איז נויטיג, אום צו פֿיהלען דאָס, וואָס
 דו רופֿסט גוטס. פֿערניכט דאָס שלעכטס, וועסטו צושמערען
 די קאָנטראַסטען און פֿערוואַנדלען דעם מענשען אין אַנאַייגפֿאַ-
 כֿען שטיין; דאָס הייסט: דו וועסט טהון פּונקט דעם הַפֿך פֿון
 דעם, וואָס גאָט האָט זיך פֿאַרגענומען, געבענדיג דעם מענשען
 די מעגליכקייט צו פֿיהלען און צו געניסען... אויב עס איז דיר
 אַ ביסעל שווער דאָס גוטע צו געפֿינען, בין איך גרייט דיר צו
 געבען די בעסטע עֵצות, דיר אָנצוווויזען די שענסטע קוועלען,
 וואו דו וועסט עס קאָנען שעפען אָהן אויפֿהער. אָבער לאָז די
 מוטער פֿון דער נאַכט פֿריי, ווייל אָהן איהר איז אַסאָף אַי צום
 גוטען, אַי צום שלעכטען!...

דער למד-וואו'ניק (מיט איראָניס).

איך דאַנק דיר זעהר פֿאַר דיינע עֵצות; איך וואָלט דיר
 אָבער ראַטמהען צו זוכען אַזעלכען, וואָס קען דיך וועניגער פֿון
 מיר, פֿילייכט וואָלט ער זיי גיכער אויסגעהערט... איך קען דיך
 צו-גוט ...

דער שמן.

ערלויב מיר נור דיר אָנצוווויזען אַיין זאַך, וועלכע קאָן
 דעם מענשען גליקליך מאַכען אָהן צופֿיעל מיה...

דער למד-וואו'ניק.

ס'איז ניט נויטיג... גיב דיר ניט קיין אומויסמיגע מיה.

דער שמן.

דו ביזט דאך פריי מיך צו פאלגען אדער ניט... ציטערסטו
פילייכט, אז איך זאל דיר ניט פערפיהרען? אזוי שוואך פיהלסטו
דיר? ...

דער למד-ואו'ניק (מיט שטאָלץ).

איך ציטער? ... פאר דיר? ... גייסט פון פערפיהרונג! ווייז,
וואָס דו ווילסט, איך בין צו-מעכטיג פאר דייע קונצען מיך צו
שרעקען...

דער שמן (מיט א געלעכטער).

פונדעסטוועגען וואָלסטו אזוי דרייסט ניט געווען, ווען עס
זאל ויך האַנדלען אין דיין לעבען...

דער למד-ואו'ניק.

וואָס הייסט?

דער שמן.

איך מיינ, למשל, אז ווען עס זאל ויך מיר איינגעבען דיר
צו פערפיהרען, וואָלסטו מווען שטארבען...

דער למד-ואו'ניק.

שטארבען? ...

דער שמן.

שטארבען... טאָמער פיהלסטו דיר צו-שוואך, ראַט איך
דיר...

דער למד-ואו'ניק (מיט א געוואלטיגען שטאָלץ).

איך בין געווען אין גיהנום, צווישען די שדים, און האָב
געלאָכט פון זייער קעניג, זאל איך ציטערן פאר א שקלאף! ...?
ווייז, וואָס דו ווילסט! ... די מוטער פון דער נאָכט איז אין
מינע הענד! ... איך האָב געוועגט און וועל זיעגען ווייטער אויך! ...

דער שמן:

גוט! איך גלויב דיר אויף דיין וואָרט...

דער למד-ואו'ניק:

זיי זיכער, אז איך וועל עם האַלמען.

(עס דעהערט זיך פלוצים אַ ליידענשאַפּטליכע מוזיק. דער גאַרטען ווערט דאַזע בעלויכטען און מען בעמערקט אַ מאַסע יונגע נימפּען און באַקאָנט קעם, האַלב-געקליידעט, אַייגיגע מיט גאַרדענע וואַעס אין די הענד און מיט טרויבענקרענץ אויף די קעפּ)

צוויי נימפּען (יינגען).

און אויב, דו מענש, ווילסט גליקליך זיין,
פֿערגעסען אין דיין נויט,
ניט שרעקען פֿאַר קיין זאַרג, קיין פיין,
ניט דענקען מעהר אין שוויט, —
אַ קום, אַ קום אויף אונזער ברוסט,
דו ברויכסט קיין קאַמפּף, קיין קריעג!
אַ בעכער פֿול מיט ליעבעם-לוסט,
דאָס איז דער בעסטער זיעג! ...

אַלע (שאַנצען און יינגען).

אַ קום, אַ קום אויף אונזער ברוסט,
דו ברויכסט קיין קאַמפּף, קיין קריעג!
אַ בעכער פֿול מיט ליעבעם-לוסט,
דאָס איז דער בעסטער זיעג! ...

צוויי נימפּען (יינגען):

זוען ס'פֿרעסט דער צווייפֿעל אויף דיין האַרץ
און מאַכט די צייט דיר לאַנג;
זוען אַלעס שיינט דיר טונקעל, שוואַרץ,
בעדעקט מיט טריב און באַנג;
זוען ס'שטאַרבט דיין האַפֿנונג גענצליך אַב,
דו גלויבסט ניט מעהר אין גליק, —
הויב-אויף, אַ מענש, צו אונז דיין קאַפּ
און וואַרף צו אונז אַ בליק! ...

אַרע (טאַנצען און זינגען) .

אַ קום, אַ קום אויף אונזער ברוסט! א. א. וי.

צוויי נימפּען (זינגען) .

בעהאַלט דיין קאַפּ אויף אונזער שוים,
אַ, צימער פֿאַר קיין זינד!
די ליעבע היילט די ליידען אַזים
און מאַכט פֿאַר ליידען בלינד!...
בעהאַלט דיין קאַפּ אויף אונזער שוים,
פֿערטרענק דיך אין גע:ום!
דאַן זעהט די וועלט דיר רייצענד אַזים
אַ וואַהרער ליעבעס־קום...

אַרע (טאַנצען און זינגען) .

אַ קום, אַ קום אויף אונזער ברוסט! א. א. וי.

צוויי באַקבאַנטקעס (זינגען) .

און אויב דו פֿיהלסט דיך שוואַך און אַלט,
עס לעשט דיין זון זיך אַזים,
עס יאָגט אַ הימעל בלייך און קאַלט
פֿון לעבען דיך אַרזים, —
דאַן קאַנסטו דאָך מיט גאַלדנעם וויין
דערוואַרימען דיין בלוט:
ער העלפט פֿערגעסען לייד און פיין,
צו ליעבען גיט ער מוט...

אַרע (טאַנצען און זינגען) .

אַ קום, אַ קום אויף אונזער ברוסט! א. א. וי.

צוויי נימפּען (זינגען) .

די ליעבע שפייזט דאָך אַלין, וואָס לעבט
דאָ אויף דער ערדענ־וועלט:
עס פֿיהלט און בענקט, עס זיכט און שטרעבט

אויך ס'בלימעלע אין פֿעלד.
און ליעבען ווער עם קען נור גוט,
דער לעבט און ווערט ניט מיעד;
ער שעפט אין דעם אַי קראַפֿט, אַי מוט
און זינגט מיט אונז דאָס ליעד!

אַלע (שאַנצען און זינגען).

אַ קום, אַ קום, אויף אונזער ברוסט! א. א. וו.

צוויי באַקאַנטקעס (זינגען).

דער וויין, ער ברענגט די יוגענד צ'ריק,
ער דאַפֿעלט דעם גענום...
ער פֿילט דאָס האַרץ מיט פֿרייד און גליק,
ער רופֿט דעם ליעבעס־קום...
און ווער ס'דערטרענקט אין וויין זיין גוט,
דער לעבט און ווערט ניט מיעד;
ער טראַכט שוין מעהר ניט פֿון קיין מיז
און זינגט מיט אונז דאָס ליעד!

אַלע (שאַנצען און זינגען).

אַ קום, אַ קום, אויף אונזער ברוסט,
דו ברזיכסט קיין קאַמפֿף, קיין קריעג!
אַ בעכער פֿול מיט ליעבעס־לוסט,
דאָס איז דער בעסטער זיעג!...

(עס ווערט פינסטער אין גארטען. אַלע נימפען און באַקאַנטקעס פֿער-
שווינדען צווישען די בוימער.—דער למדן־אויניק בלייבט ווי פֿער־שפורט)

דער שמן (בעטראַכטענדיג איהם מיט אַ דורכררינגערען בליק).

איצט געה, זאָג, אַז די וועלט איז ניט גוט אַזוי ווי זי
איז, און אַז זי דאַרף דורכאַזים זיין אַזיסגעבעסערט! — פֿאַר
יעדען ביסעלע ליידען, וואָס דער מענש בעגעגענט אין לעבען,
איז פֿאַרהאַן מיזיענדער פֿערגעניגענס, צווישען וועלכע עם פֿער-
ליערט זיך ווי אַ טראַפֿען וואַסער אין דעם בריימען ים... אַט

האָסטו אַ קוועלע פֿון אונענדליכען גענום, וועלכע דו האָסט גאָר
 ביז איצט ניט געקענט. האָסטו געזעהן, ווי גליקליך זיי האָבען
 געשטייכעלט? האָסטו געהערט, ווי געמליך זיי האָבען געזונגען?
 די פֿייערדיגע שמראַהלען, וואָס גיסען זיך פֿון זייערע אויגען,
 דרינגען אַרײַן אין יעדער נשמה און פֿילען זי אָן מיט אַנאָי-
 ביגער גליקעליגקייט. . .

דער למד-ואו'ניק.

ווי קאָן מען געניסען, ווען די, וואָס פֿערשאַפֿען דעם
 גענום, זענען די אומגליקליכסטע נפשות אין דער וועלט? דו
 האָסט געזעהן אַ גליקליכען שמייכעל אויף זייערע ליפּען, איך
 אָבער האָב דאָרט געלייענט אַ ביטערע קללה... דו האָסט זיי
 געהערט זינגען, פֿאַר מיינע אויערען אָבער האָבען געקלונגען
 פֿערצווייפֿעלטע, האַרצרייסענדע געשרייען פֿון פֿערוועהמאָנטע
 הערצער... דו האָסט געזעהן אַרײַם שמראַהלען די גליקעליגקייט
 פֿון זייערע אויגען, איך אָבער האָב דאָרט בעגעגענט דאָס פֿיע-
 בער פֿון אַ נשמה, וואָס ווערט איפֿגעפֿרעסען פֿון חרטה... און
 אָט דאָס רופֿסטו פֿערגעניגען?... און אָט דאָס רופֿסטו אַ קוועלע
 פֿון אונענדליכען גענום?... גייסט פֿון פֿערפֿיהרונג! (ער קעהרט זיך
 פֿון איהם אַוועק מיט פֿעראַכטונג)

דער שמן.

וואָס דען איז דאָס? אַ לײַד? אַנאָנגליק? איז דען די
 ליעבע ניט די גרעסטע מתנה, וואָס גאָט געקאָנט געבען
 דעם מענשען? איז דען די ליעבע ניט די אורזאַכע פֿון דער מענשלי-
 כער אַייביגקייט?... .

דער למד-ואו'ניק.

די ליעבע איז געווען פֿאַר דעם מענשען אַ קוועלע פֿון אַי-
 ביגקייט; דו האָסט אָבער די קוועלע פֿעראַונירייניגט, האָסט זי
 פֿערוואַנדערט אין אַ שרעקליכען גיפֿט, וואָס מײַט אַי דעם קער-
 פֿער, אַי די נשמה! און ניט נור די ליעבע אַליין האָסטו פֿער-
 סמ'ט, נאָר אַלץ, פֿון וואָס דער מענש האָט געקאָנט אינ'ם לע-
 בען געניסען. יעדער גענום איז אַ קוועלע פֿון גייע ליידען...

דער שמן .

א קוועלע פֿון אייגעבילדעטע ליידען, זיי מיר מזחל,
אייגעבילדעטע ליידען ...

דער רמז-ווא'ניק (מיט איראניע).

אייגעבילדעטע ליידען ...

דער שמן .

געוויס, געוויס... האָבען דען די מעהרצאָהל מענשליכע
ליידען אַנ'אָנדער אורזאָכע ווי די איינבילדונג? דער מענש האָט
זי זיך אַליין בעשאַפֿען דערמיט, וואָס ער וויל איינשלינגען די
גאַנצע וועלט מיט אַמאָל, וועהרענד ער קאָן זי ערווערבען
ביסלעכווייז... אַלעס אינ'ם לעבען פֿאָדערט צייט. גאָט אַליין האָט
זיך אויך געמוזט דער צייט אונטערוואַרפֿען און מעהרערע טעג
אַרבייטען די וועלט צו בעשאַפֿען. אין ערשמען טאָג האָט ער
בעשאַפֿען דאָס לייב, אין צווייטען – עפּיס אַנדערש, און אַזוי
ווייטער ... וואָס טהוט אָבער דער מענש? אַנשטאָט צו געניסען
היינט פֿון אַיין זאָך, מאַרגען פֿון אַ צווייטער און אַזוי איבערצו-
געהן גראַדענווייז פֿון אַיין גענוס צום אַנדערען, – וויל ער אַלעס
מיט אַיין מאָל איינשלינגען. ער ערניעדעריגט און פֿערמיאָס'ט
אין זיינע אויגען אַלע איינציגע פֿערגעניגענס, ער לאָזט זיך
פֿערטראַגען פֿון זיין נאַרישער גאָה, פֿון זיין ווילדער נייציגקייט,
און יאָגט זיך נאָך עפּיס אַ מין פֿאַנטאַסטישעס וועזען, אַ כּימערע,
אַנ'אידעאל, וואָס ער האָט זיך אַליין בעשאַפֿען און וואָס פֿער-
מאָגט אין זיך ניט קיין ברעקעל ווירקליכקייט. אַרום אָט דער
כּימערע קאַנצענטרירט ער אַ גאַנצע וועלט מיט גליק, צו אָט דער
כּימערע איז ער מקריב אַלע אמת'ע פֿערגעניגענס פֿונ'ם לעבען
און זאָגאַר דאָס לעבען אַליין. און אַזוי ווי די כּימערע אַנטלויפֿט
פֿון איהם אַרץ ווייטער און ווייטער און לאָזט זיך קיינמאָל ניט
חאַפֿען, ווערט ער אַ פעסימיסט און פֿערשעלט אַי גאָט, אַי די
וועלט, אַי זיך אַליין... אָט ווילסטו אַליין יעצט אַ גאַנצע וועלט
קרבּ מאַכען צוליעב דייער אַ נאַרישער פֿאַנטאַזיע...

דער למד-וואו'ניק.

גייסט פֿון פֿערפֿיהרונג! ברענגען דייע פֿערס'מ'מע פֿער-
געניגענס מעהר צופֿריעדענהייט דעם מענשען? איז מעגליך פֿון
זיי צו געניסען מיט אַ רוהיגען געוויסען? און צי רייסט זיך דען
ניט אַרױס אַ קללָה פֿונ'ם מזל ביי דעם יעניגען, וועלכער גיט
זיך זיי איבער? ...

דער שמן.

דאָס איז דערפֿאַר, וואָס ער גיט זיך זיי קיינמאָל גיט
איבער מיט'ן גאַנצען האַרצען. ער קוקט תּמיד וויטער זיי ער
דאַרף. אַזוי האַנדלענדיג, וועסטו קיינמאָל צופֿריעדען גיט זיין.
אין געגענטיי, ווען דו בעגעגענסט עפֿים גוטעס אין לעבען, האַפּ
דיך אין דעם אָן און לאָז עס גיט אַרױס, ביז דו וועסט עס גיט
האַבען אַזױסגעשעפט. שפעטער וועסטו קאָנען געהן מיט אַ רוהיגען
געוויסען זוכען עפֿים נייעס, — און קיין נייעס וועט דיר קיינמאָל
גיט פֿעהלען... (עס דעהערט זיך אַ טראַמפּעטען-טויק) אָט וועסטו זעהן
עפֿיט גאָר שענעס.

(דער גאָרטען ווערט פּלאַצט צוריק בעלויכטען. מען בעמערקט צוויי גאָל-
דענע שטוהלען. אויף אַייגעס זיצט אַ יונגעראַן, פּאַלקאַמען עהגליך צום למד-
וואו'ניק, אָנגעטהון אין אַלט-יהודישע קעניגליכע קליידער, אַ קרוין אויפ'ן קאָפּ און
אַ סצעפּטער אין דער האַנד. בעבען איהם, אויף דעם צווייטען שטוהל, זיצט אַ
וואונדער-שענע יונגפֿרוי, אויך אָנגעטהון אין קעניגליכע קליידער. פֿאַר זייערע
פֿיס, און אויף אַ געוויסער ווייטקייט, שמעהען אַ היבשע צאָהל גרויסע האַרען
אויף די קניע און בוקען זיך פֿאַר זיי)

דער למד-וואו'ניק (דערשראָקען)

גייסט פֿון פֿערפֿיהרונג! וואָס ווייזטו מיר דאָ? ... ווער איז
יענער מענש, וואָס זיצט דאָרט אויף דעם שטוהל? ...

דער שמן.

דאָס ביזטו אַ לייך ... איך ווייז דיר, זיי אַזוי דו וועסט
אַזױסזעהן, ווען דו וועסט שמעהן אין דעם צענטר פֿון אַלע
מענשליכע פֿערגעניגענס. איך ווייז דיר די פֿערווירקליכונג פֿון
דער געמליכער ברכה: „פֿרוכטפֿערט אַיך! מעהרט אַיך! בע-
הערשט די גאַנצע ערד און בעפֿעלקערט זי! ...“ (עס קומען אַן גאָר

אנדערע האָרען, מיט זעקלעך גאָלד אין די הענר. זיי וואָרפען זיך פאַר דעם קעניג אויף די קניע און שיטען-אויס דאָס גאָלד פאַר זיינע פיס) אָט האָסטו דיינע געטרייע קנעכט: זיי לעגען פאַר דיינע פיס זייערע פֿער-מענעס; זיי וועלען דיר מיט פֿערגעניגען שענקען זייער לעבען, ווען דו וועסט עם פֿערלאַנגען... זעה, ווי גליקליך יענער איז, ווען דו וויליגסט-אין אַנצונעהמען זיין מַתָּנָה: עם איז לייכט צו זעהן, אז ער האָט דערגרייכט די העכסטע שמוּפֿע גליק, וואָס ער האָט אין זיין לעבען גע'חלז'ט...

(עס בעוויווען זיך אַ גרויסע צאָהל בעטלער; מענער, פרויען און קינדער, אין אַבגעריסענע קליידער. צווישען זיי - קרומע, בלינדע, הויקערדיגע. אַייגיגע הוסטען, אַנדערע קרעכצען, קינדער וויינען. זיי שטעלען זיך אָב פאַר דעם קעניג, וואָרפען זיך צו זיינע פיס און הויבען צו איהם אויף די הענר מיט געבעט)

דער למד-וואו'ניק (שפרינגט-צוריק דערשראָקען).

גאָט! ווער זענען די אונגליקליכע נפשות, וואָס איך זעה זאָס פֿאַר אַנ'עלענד!...

דער שמן'.

אונגליקליכע נפשות! האַ-הא! רעד ניט קיין נאַרישקייטען. זיי שטרעבען אויך צום גליק. זייער גאַנצער אידעאָל אין לעבען איז געווען זאָך-זיין אַנצוקוקען אַ קעניג מיט זייערע אַייגענע אויגען. זעה, ווי צופֿריעדען, ווי גליקליך זיי זעהען יעצט אויס... (דער קעניג מיט דער קעניגין געהען אַראָב פֿון זייערע שטובלען און טיילען די בעטלער גאָלד) אָט יעצט ביזטו עהנליך צו גאָט!... גאָט זיצט אויף דעם הימעל און טיילט מיט אַ פֿרייעביגער האַנד לעבען יעדען בעשעפֿעניש; דו זיצסט אויף דער ערד, און טהומסט דאָס זעלבע... וויפֿיעל גליקליכע דו מאַכסט יעצט!... זעה, זעה, אַלע שטראַה-לען זיי פֿון פֿערגעניגען!...

דער למד-וואו'ניק.

גייסט פֿון פֿערפֿיהרונג! אויך דער פֿערגעניגען דיינער לאָזט מיך קאלט ווי אַיז!...

דער שמן (פֿלומר'שט ערשמוינט).

וואָס? דו ווילסט קיין קעניג אויך ניט זיין?...

דער למד-ואו'ניק.

קאָן דיין קעניג זיך אַליין זעהענדיג מאַכען, ווען ער איז בלינד? קאָן ער אַראָברייסען דעם שלייער פֿון אַלע סודות? קאָן ער זיין אייגען האַרץ גאַנץ מאַכען, ווען עס בלוטעט? טרינקט ער קיינמאָל ניט זיינע אייגענע טרערען אין דער שטיף? האַפֿט ער ניט? בענקט ער ניט? ציטערט ער ניט פֿאַר דער פּאַלשקייט? זעהט ער קאָמיר דעם אָמת פֿנים-אַל-פֿנים? גייסט פֿון פּערפֿיהרונג! ניין, איך וויל קיין קעניג ניט זיין!... (צום פּעלד-שטיף) איז נאָך ניט צייט פֿון דאַנען אַרױסצוגעהן?

דער פֿערד-שטיין.

דער האָן האָט נאָך ניט געקרעהעט. עס איז נאָך אַליץ געפֿעהרליך דעם טונעל דורכצוגעהן... זיי רהיג: ווען דער גינסטיגער מאַמענט וועט קומען, וועל איך דיר עס צו וויסען געבען...

דער למד-ואו'ניק.

גוט, הער דיך צו מיט אויפֿמערקזאַמקייט. ביים ערשטען קרעה פֿונ'ם האָן, געהען מיר פֿון דאַנען אַוועק. (צום שטן) און דיר, גייסט פֿון פֿערפֿיהרונג, בעפֿעהל איך, מיך וואָס שנעלער צו פֿערלאָזען! איך בין שוין מיעד צו הערען דייןע פֿאַלשע פֿערפֿיהרערישע עצות. דו האָסט אַלעס געוויווען, האָסט גאַרניט אויסגעפֿיהרט; דאָס שפּיעל איז געענדיגט!

דער שטן.

זיי מיר מוזל, דו האָסט פֿערגעסען, אַז מיר האָבען קיין צייט ניט בעשטימט...

דער למד-ואו'ניק.

אויב אַזוי, האָב איך דאָך דאָס רעכט דיך אַוועקצושיקען. ווען איך וויל...

דער שטן.

ניין. דו האָסט געגעבען דיין וואָרט צו זעהן אַלעס, וואָס איך וועל דיר ווייזען.

דער למד-ואויניק.

האָסטו נאָך ניט געוויזען אַלעס, וואָס דו האָסט געקאָנט?

דער שמן.

ניין, איך האָב דיר נאָך אַיין זאַך צו ווייזען און דו
מוזט זי זעהן.

דער למד-ואויניק.

גוט, ווייז, וואָס דו קאָנסט. איך וועל האַלטען מיין וואָרט;
אַבער איך וועל דיך אויך צווינגען צו האַלטען דינס. דו זאָנסט,
אַז דאָס איז די לעצטע זאַך, וואָס דו האָסט מיר צו ווייזען?

דער שמן.

די לעצטע און די העכסטע פֿאַר אַזאַ מענשען ווי זי.
איך וועל דיר ווייזען, אַז אויב דו ביזט יעצט אַזוי גרויס און
מעכטיג, האָסטו עס גור מיר צו פֿערדאַנקען און ניט קיין
אַנדערען.

דער למד-ואויניק (מיט אַנ'איראָנישען שטייכל).

אַט איצט, אַמוועניגסטענס, ווייזטו דיך זוי דו ביזט אין
דער ווירקליכקייט: אַ וועזען, געוועבט פֿון ליגען און פֿאַלשקייט...

דער שמן.

דו וועסט דיך אַליין איבערצייגען, אַז דאָס, וואָס איך
זאָג, איז דער ריינער אַמת...

דער למד-ואויניק.

דו ביזט אונווירדיג אַפֿילו דאָס וואָרט, אַמת! אַרזיסצורע-
דען!... דיר דאַנקבאַר זיין פֿאַר מיין יעצטיגער מאַכט! די
הייליגקייט פֿיהרט מיך, די הייליגקייט שיצט מיך — און דו
ביזט מיין גרעסטער שונא!..

דער שמן.

דאָס איז דיינער אַנאַלטער קעות. האָט דיר די הייליגקייט
ניט פֿערבאַמען צו עסען פֿון געוויסע פֿרויכט? וואָס וואָלסטו אָהן
זיי געווען? דו בעשולדיגסט אינז, און מיר האָבען דיך בלינד
געמאַכט, וועהרענד דער, וועלכען דו פֿערגעטערסט מיט אַזוי
פיעל פֿייער, האָט דיך בעשאַפֿען בלינד און האָט געוואָלט, און
בלינד וואָלסטו אַייביג בלייבען!...

דער למד=ווא'ניק (מיט פעס).

שווייג! ... וואָג ניט צו לעסטערן די הייליגקייט!

דער שמן.

מיר ביזטו שולדיג דאָס ליכט פֿון דיינע אויגען!...

דער למד=ווא'ניק.

דיר בין איך שולדיג דעם מוים!...

דער שמן.

דעם מוים ביזטו שולדיג גאָט אַליין, זיין בלומדורשטיגער
דאַכע!...

דער למד=ווא'ניק (צייטערדיג פֿון אויפֿרענגונג).

שווייג! ...

דער שמן.

ער האָט מורא געהאַט, און דו וואָלסט ניט זיין גלייך צו
איהם! ...

דער למד=ווא'ניק (אַפֿאַרט).

גאָט! ...

דער שמן.

און דערפֿאַר האָט ער ביי דיר די אַייביגקייט גערזיבט!...
מיר האָבען פֿאַר דיר אונזער לעבען אַיינגעשמעלט, און די קללה,

וואָס זיין בלוטיגע קנאה האָט אזיף דיר געוואָרפֿען, איז אזיך
אזיף אונז געפֿאלען! איז דאָס די דאָנקבאַרקייט, וואָס דו פֿיהלסט
פֿאַר אונז? ... איז דאָס דיין גערעכטיגקייט? האָסען די, וואָס
האָבען דיך געמאַכט פֿאַר אַ גאָט, און פֿערנעמערן דעם, וואָס
האָט געוואָלט, אַז דו זאָלסט בלייבען אַ קריכעדיגער וואָרים? ...

דער למד=ואו'ניק (מיט שרעקליכער אייפרענונג).

שווייג, זאָג איך דיר! ... שווייג! ...

(דער גאָרטען ווערט צוריק בעלויכטען. מען בעמערקט אַ שענעם בלומענ-
פלאַץ. פונקט אין דער מיט - צוויי בוימער: דער „עץ-החיים" און דער „עץ-
הרעה"; דער ערשטער - אַ לאַרבֿערבֿוים, דער צווייטער - אַניעפעלבוים, אויף וועל-
כֿען די פֿרוכט אונטערשיעדען זיך גאַנץ דייטליך פֿון די בלעטער. די שלאַנג
הענגט אויף אַ צווייג פֿון דעם עפעלבוים)

דער שמן (ווייזענדיג אויף דער שלאַנג).

זעה - אַט וועמען דו ביזט שולדיג דאָס ליכט פֿון דיינע

אזיגען! ...!

(עס בעווייזט זיך אַט לאַך)

דער מלאַך .

אָדום! אָדום! וואוּ ביזטו? ...

(אָדום און חַנָּה, אַרומגענורט מיט גאַרטלעך פֿון פֿייגענבלעטער
בעווייזען זיך)

אָדום .

איך האָב דיין שטימע אין גאָרטען געהערט, און האָב
מזרא געקריגען. איך בין נאָקעט, און דערפֿאַר האָב איך
מיך בעהאַלטען ...

דער מלאַך .

און ווער האָט דיר געזאָגט, אַז דו ביזט נאָקעט? צו
האָסטו ניט אַמאָל געגעסען פֿון די פֿרוכט, וואָס גאָט האָט דיר
פֿערבאַטען?

אָדום .

די פֿרוי, וואָס דו האָסט מיר געבראַכט, האָט מיר געגע-
בען פֿון די פֿרוכט פֿון דעם בויים, און איך האָב געגעסען...

דער מלאך (צו הוה'ן).

און פֿאַרוואָס האָסטו דאָס געמיהן ?

חנה.

די שלאָנג האָט מיך אָנגערעדט, און איך האָב געגעסען...

דער מלאך (צו דער שלאָנג).

און דו, שלאָנג, ווייל דו האָסט געמיהן אַזאַ זאך, פֿער-
שאַלטען זאָלסטו זיין צווישען אַלע בעשעפֿענישען ! אויף דיין בויך
זאָלסטו קריכען, און עסען זאָלסטו שטויב דיין גאַנץ לעבען!...

דער שטן (שטילערהייד צום למד-ואו'ניק).

זעה, ווער עס איז די אורזאָכע פֿון קלָזות אויף דער
וועלט!...

דער מלאך (פֿאַרטועצנדיג).

אַנאָייביגער האָס זאָל עקויסמירען צווישען דיר און צווישען
דער פֿרוי, צווישען דייע קינדער און צווישען איהרע!...

דער שטן (שטילערהייד צום למד-ואו'ניק).

זעה, ווער עס איז די אורזאָכע פֿון האָס אויף דער וועלט!...

דער מלאך (צו הוה'ן).

און דו, פֿרוי, דו זאָלסט האָבען די גרעסטע טייל ליידען
אין דעם לעבען ! מיט וועהמאָג זאָלסטו מראָגען דייע קינדער,
מיט וועהמאָג זאָלסטו זיי געבאָרען; און בענקען זאָלסטו שטענ-
דיג צו דיין מאַן, און ער זאָל געוועלטיגען איבער דיר!

דער שטן (שטילערהייד צום למד-ואו'ניק).

זעה, ווער עס איז די אורזאָכע פֿון ליידען אויף דער
וועלט!... זעה, ווער עס איז די אורזאָכע פֿון שקלאַפֿעריי אויף
דער וועלט!...

דער מלאך (צו אדם'ן).

וון דו, אדם, ווייל דו האסט דיך געלאזט איבערדענען
פון דיין פרוי און האסט געגעסען פון די פערבאמענע פרוכט,
פערשאלמען זאל זיין, צו ליעב דיר, די גאנצע ערד! מיט
שווערער מיה זאלסטו דיך פון איהר ערנעהרען דיין גאנץ לעבען!
זי וועט דיר אפמאאל ארויסגעבען שטאכלען און דערנער און דו
וועסט גענזיט זיין צו עסען דאס גראז פונ'ם פערד מיט אלע
היות צוגלייך! מיטן שווייס פון דיין שטערן זאלסטו עסען
דיין שטיקעל ברויט ביז אין דיין מזיט אריין! פון שמויב קומסטו
ארויס, און צום שמויב וועסטו צוריקקעהרען!... (אדם און הוה בע-
האלטען זייערע פנימ'ער אין זייערע הענד און וויינען) פון יעצט און
ווייטער טארט איהר דאך ניט מעהר פערבלייבען! די גאנצע ערד
איז פאר אייך פריי — געהט פון דאנען!... (אדם און הוה ווארפען
זיך אויף די קניע און שטרעקען אויס צו איהם די הענד מיט געבעט) אומזוסט
אייער בעטען! איהר טארט דאך לענגער ניט בלייבען! געהט פון
דאנען!... (ער ווייזט זיי דעם וועג, אדם געהמט-אן תוהן ביי דער האנד און
זיי געהען איהם ביידע גאך. אין גארטען ווערט פינסטער)

דער שמן.

ער יאגט זיי ארויס, ווייל ער האט מזרא, און זיי זאלע
ניט עסען אויך פונ'ם עץ-חיים, און זאלען ניט לעבען אייביג.

דער למד=וואו'ניק (פערצווייפעלט).

גאט! וואס טהוט זיך מיט מיר?...

דער שמן.

אט יעצט קענסטו דיין אמת'ען שונא, און דו וועסט ווי-
סען, מיט וועמען צו קעמפפען...

דער למד=וואו'ניק (צויערנדיג פון וועהשאַג).

קעמפפען מיט גאט! ...?

דער שטן.

מיט דעם שעפפער פֿון האָס און שקלאַפֿעריי, מיט דעם
שעפפער פֿון גרוואַמער קגאה, מיט דעם שעפפער פֿונ'ם גאַנצען
זעלט-שמערץ!

דער לַמַד=וואַ'ניק (שמרעקענדיג צום שטן די פּוּסמען).

שווייג, דו אומריינע בריאה! וואָג ניט צו ריזבען מיין
הייליגקייט!...

דער שטן.

און דו רופסט הייליגקייט די קראַפֿט, וואָס האָט געוואַלט,
אַז דו זאָלסט בלייבען אַייביג בלינד? און דו רופסט הייליגקייט די
קראַפֿט, וואָס האָט אויף דיר געוואַרפֿען אַנאַייביגע קללה, וואָס
האַט דיך פֿער'משפֿט אַייביג צו ליידען און צו פֿרעסען, ווי אַ חיה,
דאָס גראָז פֿונ'ם פֿעלד, דערפֿאַר, וואָס זי האָט מורא געהאַט,
אַז דו זאָלסט ניט זיין גלייך צו איהר!?

דער לַמַד=וואַ'ניק (מיט קאַנוואַלסיווע בעוועגונגען און מיט
אַ ווייגענדיגער שטימע).

ניין, אויך וויל דייע זען ווערטער ניט הערען!... דיין צונג
איז פֿול מיט פֿאַלשקייט און מיט פֿערפֿיהרונג!... אַוועק פֿון מיר,
דו פֿערשאַלטענער גייסט! ... אַוועק!... אַוועק!...
(מען הערט אַ האָן קרעהען)

דער פֿעלד=שטיין.

קום, געשווינד!... ס'איז צייט צו געהן. דער האָן האָט
שׂיין געקרעהעט...

דער לַמַד=וואַ'ניק (צום שטן, אויסערייך).

אַוועק פֿון מיר, דו אומריינער גייסט!... אַוועק!... וואָג ניט
צו לעסטערן מיין הייליגקייט!... (ער דראָהעט איהם מיטן ספר-תורה'לע)

דער שטן (צוריקשפּרינגענדיג).

דו קעמפֿסט נעגען דיר אַליין, אומגליקליך בלינד מענשען-
קינד!...

דער פֿעלד-שטיין.

געשווינד! ... קום, עם וועט שוין באלד זיין צו-שפעט! ...
(ער און לילית לויפען אָב דורך דעם טוגעל רעכטס)

דער למד-ואו'ניק (ווי משוגע).

איך געה! ... היט די מוטער פֿון דער נאַכט! ... איך געה!
(ער לויפט ווי בידע נאָך און פון איבעראַשונג פערליערט ער דאָס ספר-תורה'לע.)

דער שמן (מיט אַ געלעכטער).

האַ-האַ-חאַ! ... איצט מעגסטו דיר שוין געהן ... דער פֿינק
איז אָנגעצונדען. עם וועט דיר אַזוי גרינג ניט אָנקומען איהם
אויסצולעשען! ... (בעמערקענדיג דאָס ספר-תורה'לע, געהט ער צו נאַנץ נאַהענט)
אַהאַ! איצט ליעגסטו אויף דער ערד! ... דיין כח איז אַוועקגענו-
מען, און איך מעג דיר שוין אויך אָנריהרען! ... (ער הויבט עס אויף
און קוקט דערין אַרײַן) און געה שמעל דיר פֿאַר, אַו אַ קעלבערנע
פֿעל זאָל האָבען אַזאַ מעכטיגע ווירקונג אויף אַ מעגשליכער
נשמה און האַלטען דעם טייפֿעל אָפֿטמאַל אויף אַ מייל די ווייטן!
האַ-האַ-חאַ! ... (ער וואַרפט עס אַוועק און געהט אָב דורך דעם טוגעל לינקס)

(פֿאַרהאַנג)



פינפטער טייל.

א טיך הינטער דער שטאָדט. אַ ברייטער וועג, וועלכער ציהט זיך
די גלענג פֿון דעם ערשטען ברעג, רעכטס און לינקס. דאָ און דאָרט,
געבען דעם וועג, עטליכע אַינזאמע בוימער. אין ערשטען פּלאַץ, רעכטס—
דעם לאַד-וואָניקס הייזעלע מיט שמרזי געדעקט. פֿאַר דעם הייזעלע—
אַ גרויסער דעמבאָווער בויס, פֿון וועלכען די אַראָבנעפֿאלענע געלע-
בלעטער לייענען אויף דער ערד. געבען דעם בויס אַ גרויסער שטיין.
אויף דער צווייטער ווייט טיך בעמערקט מען פֿון נאַנץ ווייט, אויף אַ גע-
וויסער הויקייט, די שטאָדט, וועלכע איז ערשערוויזן בעלויכטען און
וּשפּיגעלט אָב איהרע פֿיערלעך אין דעם שוואַרצען וואַסער. ס'איז
אַ פֿינסטערע הערבסט-נאַכט. דער ווינד פֿייִשט טרויעריג. עס רעגענט,
עס דונערט און עס בליצט.

פֿאַך (קומט פֿון דעם וועג לינקס און געהט צו דעם הייזעלע).

שוין לאַנגע יאָהרען אַזעלכע שרעקליכע פֿינסטערע געכט
ניט געווען... דונערט, בליצט, רעגענט, ווערטען קעהרט עס
איבער. ס'האָט זיך אַ נדאי אַ מְכַשֶׁפֶה אויפֿגעהאַנגען... (ער געהט—
צו צו די פענסטער פֿון דעם הייזעלע און קלאַפּט אָן שטיר, קיינער ענט-
פֿערט ניט... שוין פֿיערציג טעג, אַז ער איז פֿון דער היים
אַוועקגעאַנגען, און ער קומט ניט צוריק... ווער ווייט, וואָס מיט
איהם האָט זיך געטראָפֿען!... אוף! אוף! אוף! שלעכטע צייטען
קומען אָן... (ער זעט זיך אַנדער אויפֿן שטיין אונטער'ן בויס)

דער משוגענער פֿאַעט (פֿון נאַנץ ווייט, זינגענדיג).

און עס דונערט, און עס בליצט, און די פֿויגעלעך אַנטלוי-
פֿען... און די יונגפֿרוי טרוימט... איהר געליעבטער לייענע פֿאַר

איהרע פֿים און זינגט צו איהר שירה... קינדערלעך ווערען גע-
באָרען, קינדערלעך ווערען פֿערלאָרען — און די וועלט וויינט...

לְמַךְ (צו זיך אליין).

ער האָט מיר פֿונדעסטוועגען געוואָגט, אַז דעם פֿיערציגטען
טאָג וועט ער זיין צוריק. ס'איז שוין דער פֿיערציגטער טאָג
ביינאַכט, און ער איז נאָך ניט געקומען. (געהט ווידער צו און קוקט
אַרײַן דורך די פענסטער)

דער משוגענער פּאָעט (פון ווייטען, זינגענדיג).

און דער ווינד בלאָזט און פֿיפֿט שויערליך דורך די פֿעל-
דער... די בלעטער פֿאַלען אַראָפּ, און קיין בלומען איז ניט צו
געפֿינען, ניט אַזײַף דעם הימעל, ניט אַזײַף דער ערד...

לְמַךְ (קוקענדיג אין פענסטער אַרײַן).

פֿונדעסטוועגען דאַכט זיך מיר, אַז איך זעה דאָרט עמיצען.
גיט אַייגעס, נאָר צוויי... (ער שפּרינגט אָב דערשראָקען) נאָט! זייערע
אזיגען ברענען ווי גרויסע קוילען פֿייער!... און זייערע קערפּערס
זענען שוואַרץ ווי די נאַכט... ביי אַייגעס גיסען זיך שטרוזימען
בלומ פֿון די אזיגען...

אַ שמימע פֿונ'ם הייזעלע.

אַרים מענשענקינד!... ווילסטו גליקליך זיין? עפֿען אונז
אַזײַף די טהיר!

לְמַךְ.

ווער זענט איהר?

די שמימע.

אַ נאַרישער מוז האָט אונז דאָ פֿערשלאָסען און האָט די
גאַנצע וועלט אומגליקליך געמאַכט!...

למך.

איך בין ניט דער בעל-הבית פֿון דעם היזי און איך קאָן
מיר ניט ערלויבען אויפֿצורייסען אַ פֿרעמדע טהיר...

אָ בלינדער בעמלער (עפ"י ג'ט אויף אַ ניטארע און זינגט).

מענשען גוטע, האָט רחמנות!
אין דערפֿאַר זאָל גאָט אייך בענשען:
איהר זאָלט פֿון קיין גויט ניט וויסען
און ניט דאַרפֿען צו קיין מענשען!

די שטימע פֿונ'ם הייזעלע.

אומגליקליך מענשענקינד! אויב דיין לעבען איז דיר טייער,
שטייט ניט אַוועק דאָס גליק מיט דיינע אַייגענע הענד!...

למך (דערשראָקען).

ווער זענט איהר?

די שטימע.

די הערשער פֿון די, וואָס טהוען אונז שלעכטס, און די
שקלאָפֿען פֿון די, וואָס טהוען אונז גוטס...

אַ צווייטע שטימע פֿונ'ם הייזעלע.

איך מאַך מיאוס דאָס שענע און שען דאָס מיאוסע; ליכטיג
דאָס פֿינסטערע און פֿינסטער דאָס ליכטיגע; גליקליך דעם
אומגליקליכען און אומגליקליך דעם גליקליכסטען.

למך.

ווער זענט איהר?

די שטימע.

מיינע הענד זענען פֿול אַוצרות אָהן אַ צאָהל!...

דער בעמלער.

מענשען גוטע, האָט רחמנות!
אַ נדבָה קאָנט איהר געבען.
כִּיהאָב מײַן אויגענליכט פֿערלאָרען
אין מלחמות פֿאַר דעם לעבען...

דער משונענער פאָעמ (בעווייט זיך. - צום בעמלער).

גליקליך איז דער מענש, וואָס קאָן בזיגען זיין רוקען און בלייבען תמיד גלייך! דער בזים שמעלט זיך גענען, ווערט ער אזיסגעריסען מיט די וואַרצלען, מיט אַלעמען, און די מעגשען מאַכען פֿון איהם אַ פֿייער און וואַרימען זיך, ווען עס איז זיי קאַלט...

דער בעמלער.

מעגשען נומע, האָט רחמנות!
 מ'שמעהט פֿאַר אַיך אַ מענש אַ בלינדער!
 שענקט נדבות, שענקט מתנות!
 כ'בין קיין רשע, כ'בין קיין זינדער!...

דער משונענער פאָעמ :

נאַרישער מעגש! דו דאַרפסט עם אונז ניט זאָגען. מיר זוויסען דאָס אַליין אַיך גוט. דייע אזיגען זענען פֿערמאַכט ווי ביי אַ מ'זימען, און אַ מ'זימער זינדיגט ניט מעהר... האַ-חאָ, אַרץ איז אַמבעסטען אין דער בעסטער פֿון אַלע וועלטען! לייבניץ אַליין האָט עם מיר געזאָגט... (בעמערקענדיג לֵאָרֶץ) עה! עה! וואָס שמעהסטו עפּים מיט די הענד אין די קעשענעס? ביזטו אַ שומר, דאָן קלאַפּ מיט אַ שמעקען און שריי: סלזשיי!... סלזשיי!...

למד.

דאָ זענען פֿאַרהאַן צוויי ז'דים...

דער משונענער פאָעמ.

אַ-חאָ-חאָ! אַ נייעס ביזטו געוואָהר געוואָרען! אַלמער נאַר, ווייסטו דען ניט, אַז אַלע מעגשען זענען ז'דים און אַז אַלע ז'דים זענען מעגשען? די ציימען האָבען זיך שוין לאַנג געבימען. דער הימערל איז פֿינסטער בייטאָג און ליכטיג ביינאַכט...
 (דער געהיט צום פּענסטער פּונ'ם הייזלע און קוקט אַרײַן)

למך (האפט איהם אן ביי די העגד).

זיי געוואָרענט, זאָלסט ניט אויפֿמאַכען, זיי קאָגען אַרױם
און אונז בייז טהון.

דער משוגע'נער פּאָעט (רייסט זיך אַרױס).

לאָז, לאָז, איך ווײס ווי אַזוי מיט זיי צו האַנדלען. זעה
גור, ווי יענער ווײנט געבעך מיט בלוטיגע טרעהרען...

אַ שטימע פֿונ'ם דייוועלע.

אַרױם מענשענקינד, ווײלסטו גליקליך זײן, עפֿען אונז אַױף
די טהיר!

דער משוגע'נער פּאָעט.

קאָנסטו לעבעדיג מאַכען מײן געליעבטע?

די שטימע.

יאָ.

דער משוגע'נער פּאָעט.

ווי רופֿט מען דײך?

די שטימע.

מען רופֿט מיך דער גײסט פֿון די קאָשמאַרען; איך קען
אַבער אַױך וועבען די גליקליכסטע חלומות...

דער משוגע'נער פּאָעט.

וואָס דאַרף דען דער מענש מעהר, ווי אַ גליקליכען חלום?
איז דען דאָס גאַנצע לעבען עפֿים אַנדערש, ווי אַ חלום... וועסטו
מיר אָבגעבען מײן געליעבטע?...

די שטימע.

גאָך פֿיעל שענער ווי זי איז געווען!...

דער משוגע'נער פאָעט.

אויב אזוי, צו וואָס זאָלט איהר ליענען אין אַ קערקער
פֿערשלאָסען, גייסטער פֿון גליקזעליגקייט? וואָס פֿאַר אַ ווערט
וואָלט דאָס מענשענקינד אָהן אייך געהאַט? צי איז דען דאָס
מענשליכע גליק עפּים אַנדערש ווי אַ שווינד-ליכטעלע, וואָס
טאַנצט אַ זיג-זאָג און פֿערפֿיהרט אין אַ זומפֿ אַריין דעם יעניגען,
וואָס ליפֿט עס נאָך?... זייט פֿריי, איהר גייסטער פֿון גליק-
זעליגקייט! זייט פֿריי און פֿערשפּרייט אייער בלוז ליכט אזויף דער
גאַנצער וועלט! ס'איז טויזענד מאָל בעסער אַ גליקליכער קלוג,
איידיער אַ טרויעריגער אַמט!... (ער ברעכט-אויס אַ פענסטער)

למך (מיט שרעק).

וואָס טהוּסטו, משוגע'נער!... (ער פּרובט איהם אַוועקרייסען פֿון

פענסטער)

דער משוגענער פאָעט (ייד אַרייסרייסענדיג).

משוגע און פֿערקרימט איז געווען דער מזח פֿון יענע, וואָס
האַבען די פֿאַנטאַזיע אין אַ קערקער פֿערשלאָסען! קליג זענען
נור די, וואָס טאַכען איהרע פֿליגעל פֿריי!... (ער ברעכט-אויס דאָס
צווייטע פענסטער) גייסט פֿון קאַשמאַרען! די גאַנצע וועלט איז פֿאַר
דיר אָפֿען!... קום אַרױס און מאַך גליקליך דאָס אַרימע מענשענ-
קינד וועניגסטענס אזויף אַ מאַמענט!...

(דער קאַשמאַרענדיסט שפּרינגט אַרויס דורך אַ פענסטער. — די
דוגערען און בליגען הערען-אויף. די גאַנצע אומגענענד ווערט בלוי בעלויכטען)

דער בעמלער.

מיינע אזיגען האָבען זיך געעפֿענט און איך זעה דאָס
ליכט!... איך פֿיהל מיך ווי גיי-געבאַרען!...

למך

נייע קרעפֿטען עפּים פֿליסען אין מיינע אָדערען! אלץ
פֿרעהט זיך אַרום מיר; איך פֿיהל מיך יונג און שטאַרק, ווי
אין די אַלטע צייטען!...

דער משוגע'נער פאָעמ.

די נאַכט איז פֿערשוואַנדען! אַ זאַנפֿמע ליכטיגקייט צוגיסט
זיך איבעראַל ... ווי שען די פֿויגעלעך זינגען! די בלומען פֿער-
שפּריימען געמליכע פֿאַרפֿומען און דערקוויקען מיין צובראָכענע
נשמה! ... אָבער, גייסט פֿון גליקועליגקייט! וואו איז מיין גע-
ליעבמע? איך זעה זי נישט!...

דער גייסט (אַנטלויפּענדיג).

קעהר-אום דיין פֿנים צו דער שטאָדט און דו וועסט זעהן
דאָס, וואָס דיין האַרץ בעגעהרט!
(עס הויבט זיך אויף פֿונ'ם וואַסער אין מיטען דעם טיך זי געשטאַלט
פֿון אַ בילד-שענער יונגפֿרוי, אַיינגעהילט אין אַ ווייסען מאַנטעל. אַרום איהר
שווימען פיעל אַנדערע פֿרויענגעשטאַלטען)

דער משוגע'נער פאָעמ.

איך זעה זי! ... מיין נשמה איז פֿון טויט צוריק לעבעדיג
געוואָרען! ... איך זעה זי! ... טויזענד מאל שענער, ווי פֿריהער!...
איך זעה זי! ... (ער לויפט אַרײַן אין טיך אַרײַן און די אַנדערע לויפּען איהם נאָך)

דער בעמלער.

איך זעה מיין פֿרוי מיט מיינע קינדער!...

למד.

מיינע געשטאַרבּענע קינדער זענען לעבעדיג געוואָרען!...

(די געשפּענסטער פּערשווינדען אין וואַסער אַרײַן און די דריי מענער מיט
זיי. — עס ווערט צוריק פינסטער. — עס קומט אָן די אַלע פֿ'ט ע מיט אַ
גאַנצער פֿחנה שִׁדוּת אין שוואַרצע שלייערס, מיט קעמען אויף די הענד און אויף
די פֿיס)

די כּשׁוֹפֿ'מע (מיט בייזקייט און הוסטענדיג פֿון צייט צו צייט).

רינגעלט מיך אַרום פֿון אַלע זייטען און מאַכט אַרום מיר
אַ פֿער'כשׁוֹפֿ'מען קרייז, וואָס קיין שום בעשעפֿעניש פֿון בלוט און
פֿלייש, חוץ מיר, זאָל נישט קאָנען דורכֿברעכען! (אלע שִׁדוּת רינגלען
זי אַרום) אַט אַזוי: יעצט וועל איך מיט אַיך קאָנען רעדען מיט

פֿאַלקאָממענער זיכֿערהייט. לאָזט אַראָב יעדע פֿון אייך איהר גראָ-
בען פֿינגער צו דער ערד און הערט־אָים די שבועה, וואָס איך
וואָרף אויף אייך אַרױף. (די שדות שהוען, וואָס זי הייסט) ביים
פֿייער און פֿלאַם פֿון די שְׁבָעָה מדורי־גיהנום, ביים וואַסער פֿונ'ם
אַלטען מבוֹר, ביי אַלע דונערען און בליצען פֿון אַגעוויטער,
בעשווער איך אייך, טעכטער פֿון לילית, אַז ביי מיין ערשטען
ווינק, זאָלט איהר איהם אַרומרינגלען פֿון אַלע זייטען און טאַג-
צען אַרום איהם אַ ווילדען טאַנץ!

אַלע.

עס לעבע טָעות און צווייפֿעל!

די בשופֿ'טע.

ביי דער ערשטער קלֿלה, וואָס זיינע ליפען וועלען אַרױם-
זאַגען געגען דעם, וואָס ער פֿערגעטערט, זאָ"ט איהר אַריינשמע-
קען אייערע שאַרפֿע אַדלער־נעגעל און זיין לייב אַריין און עס
צורייסען אויף אַזויפֿיעל טיילען, וויפֿיעל אייער צאָהל בעמרעפֿט...

אַלע.

עס זאָל זיין, ווי דו בעפֿעהלסט!

(פֿון דערווייטענס אויפֿ'ן וועג לינקס זעהט מען דעם שְׁטן)

די בשופֿ'טע.

איך גיב אייך דאָס רעכט נור אויף זיין קערפֿער; זיין
נשְׁמה זאָלט איהר אָבער לאָוען פֿאַר מיר. איך וויל האָבען דעם
קבֿוד וי מיט מיינע אייגענע הענד איבערצוגעבען צו אונזער
מעכטיגען הערשער!

אַלע.

לעבען זאָל דער קעניג פֿון דער פֿינסטערניש!...

דער שְׁטן (אַנקומענדיג).

זי מעסט זיך דאָס גאָר ניט שלעכט אָן... (צו דער בשופֿ'טע)
עה! עה, אַלטע!

די בשופ'טע (מיט כעס).

ווער וואָנט עס מיט מיר אזוי צו רעדען?

דער שמן (מיט איראָניע).

א גליק, וואָס דו האָסט ניט מעהר ווי איין אויג; אַנדערש—
וואָלסטו מיך באַלד דערקענט.

די בשופ'טע (מיט שרעקליכען צאָרן).

ביזטו אַ מענשענקינד, וואָלען אויף דיר פֿאלען אַלע קללות
פֿון דעם גיהנום! ביזטו אַ שד, דאָן ציטער פֿאַר מיין מאַכט!
(װי דראַהעט איהם מיט איהר שמעקען).

דער שמן.

אַהאָ! אַלטע, וואָס מהוסטו? ערלויב אַ קאָץ דיר צו גלע-
טען דאָס פֿנים, דראַפעט זי דיר די אויגען אויס. — גֵרֶד־אַרְיֵן,
אַלטע מִכְשֶׁפָּה! ווייס, מיט וועמען דו רעדסט!

די בשופ'טע.

אין דו, ווייסטו מיט וועמען דו רעדסט?

דער שמן.

אויב איך בין מיך ניט מוזה, זעהסטו-אויס צו זיין אַ
קאַרטענוואַרפֿערין, אַנשׂין־הרע־שפרעכערין, אַ נבאִי־טע, וואָס
מאַכט חתונה אַלטע בתולות, און אָפֿשר איך אַ בריאה, וואָס
האַנדעלט מיט לעבעדיגער סחורה...

די בשופ'טע.

ציטער פֿאַר מיין נקמה!... די אַלע שדות, וואָס דו
זעהסט, זענען אונטער מיין מאַכט. אויב איך וועל זיענען, ווער
איך פֿרינצעסען פֿון דער פֿינסטערניש!...

דער שמן.

ווען די וואָלסט נאָך געהאַט ביידע אויגען און נישט גע-
קומט העכער ווי די דאַרפסט, וואָלסטו דערקענט, אין מיין
לינגען פֿום, ווער איך בין! (ער שופט איהר דעם פום אין פנים אַרײַן).

די פשוט'מע (איהם דערקענענדיג, וואַרפט זיך אויף די קניע).

איך בין דיין ערגעבענסמע דיענסט, גייסט פֿון פֿערפֿיהרונג!

דער שמן (זיך פערניגענדיג, מיט איראַניע).

און איך – אייער ערגעבענער דיענער, מאַדאַם! קאָן איך
מיר ערלויבען אייך צו פֿרעגען, פֿון וואָנען איהר קומט, וואוהין
איהר געהט און וואָס איהר גרייט דאָ אַז מיט אייערע ערגעבענסמע
דיענסטען? ...

די פשוט'מע.

איך קום פֿון דעם גיהנום, וואו איך האָב געהאַט דעם
קבור צו רעדען מיט דעם אַשמדאי אַליין; איך געה צום לַמֶד-
וואַניק; וואָס אָנבעלאַנגט די דריטע פֿראַגע, קאָן איך דיר
אויף איהר גיט ענטפֿערן.

דער שמן.

האַ-האַ-האַ! איך פֿערשמעה. עם האַנדעלט זיך אַנדאי ווע-
גען אַ ליעבעם-ערקלערונג! ... דיין הוסטען וועט איהם ענטציקען,
אַלמען! ..

די פשוט'מע.

איך געה בעפֿרייען די מוטער פֿון דער נאַכט.

דער שמן.

און די גלויבסט עפּים אויפֿצוטהון? ביז איצט איז דער
באַנצער גיהנום געגען איהם געבליבען אָהמעכטיג. מען וואָלט
זאָגען, אַז עם פֿליסט גאָר קיין מענשענבלוט גיט אין זיינע
אָדערען!

די בשופ'טע .

א שטומער פֿערשמעהט זיך פֿיעל לייכטער מיט א שטוממען,
ווי מיט אַרעדעוודיגען. צו בעהערשען דאָס מענשענקינד מוז
מען זיין אַ מענשענקינד .

דער שמן .

איך האָב געפרובט דעם צוויי פֿעל ...

די בשופ'טע .

וועל איך פֿרובען דעם טעות!...

דער שמן :

אויב אזוי, ווינש איך דיר ערפֿאלג ! און אויב דיר גע-
לינגט אָבצוגעבען דער מוטער פֿון דער נאַכט איהר פֿרייהייט,
דאָן איז דיין צוקונפֿט געזיכערט. דער גאַנצער גיהנום וועט דיר
דאַנקבאַר זיין. קודם-פֿל מוזטו מיר אָבער העלפֿען בעפֿרייען אונ-
זער אַרימען משחית'ען, וועלכער פֿלאָגט זיך געבעך דאָ, נעגען
זיין געוועהנהייט, צווישען פֿיער ווענד שזין אַזאָ לאַנגע צייט !

די בשופ'טע .

עס זאָל זיין. ווי דו בענעהרסט ! זאָג, וואָס דאַרף איך
טהון ?

דער שמן .

אזיסברעכען די טהיר. דער קאָשמאַרענגייסט איז שזין פֿריי.
די האַנד פֿון אַ מענשען האָט אזיסגעבראַכען די פֿענסטער און
האַט איהם אַרזיסגעלאָזט אויף דער ליכטיגער וועלט. משחית
מוז אָבער אַרזיס נור דורך דער טהיר .

(די בשופ'טע ברעכט אויס די טהיר פֿונ'ם הייזעלע. משחית, אַ ווידע
בריאה מיט אַ שוואַרצען האַריגען קערפֿער, ברענענדיגע, מיט ביזט פֿערגאַסענע
אויגען, אַ געזיכט, וואָס דריקט-אויס די העכסטע שטופֿע גרויזאַמקייט, לויפט
אַרזיס)

אַלע :

לעבען זאָל טעות און צווייפֿעל!... לעבען זאָל די פֿינסטער-
ציש!... (ווי פֿערשוויגדען)

(דער הימעל ווערט אויסגעלייטערט, די לבנה בעשיינט טרויעריג די אומ-
געזענדר. — זיעבען אלטע לַמֶּדֶן־אָרְנֵי קַעס קומענאָן אַיינציגווייז דורך דעם
וועג, רעכטס און לינקס, אלע אין קיטלען און מיט טליתים אויף די קעפּ)

אַיין לַמֶּדֶן־אָרְנֵי קַעס.

ווען וועט שוין אַמאָל קומען אַ סוף צו דער פֿינסטערער
נאַכט!...

אַ צווייטער.

דער גאָל איז ניט ווייט!...

אַ דריטער.

ער זיצט אין די מויערען פֿון רוים, בינדמאָב און פֿער-
בינדט זיינע וואונדערן...

אַ פֿיערטער.

דער טאָג איז קורץ, די אַרבייט איז שווער — און די
מענשען זענען פֿאָיל!...

אַ פֿינפטער.

מאַכט פֿון אלע הערצער איין האַרץ, פֿון אַלע נשמות —
אַיין נשמה, און די גאולה וועט קומען!...

אַ זעקסטער.

מיינע ליידען זענען אייערע, און אייערע ליידען זענען מיינע!...

דער זעבעטער.

וועה! די שכינה איז אין גלות!...

אַלע.

וועה! די שכינה איז אין גלות!...

דער ערשטער.

שווער, זעהר שווער איז זי צו בעפֿרייען! און פֿונדעסטוועגען
זוענדט עס זיך נור אין אונז אַליין. ווי געפֿינט מען אָבער די

אַמְת'ע נקודה? ווי אזוי ווערט מען געוואָהר, ווי גרזים אונזער
 אַייגענער פֿח איז? ווען איז אונז ערלויבט אונזערע אַייגען צום
 הימעל אויפֿצוהויבען, און ווען מווען מיר געהן מיט דעם קאָפּ
 צו דער ערד געבויגען? האָפֿנונג אָהן מעשים ברענגט צו ספּקוּת;
 צופֿיער גרױבען אין אַייגענעם פֿח פֿיהרט צו יאוש. וואו? וואו?
 געפֿינט מען די אַמְת'ע נקודה, וואו אונזער פֿח זאָל מעגען טהון
 און אונזער האַרץ האָפֿען גאַנץ פֿריי?... שזין אַריבער פֿיערציג
 מעג, זינט אונזער חבר איז פֿון אונז אַוועקגעגאַנגען! נאָך ביים
 ערשמען מֶשְׁמֶר האָט ער בעדאַרפֿט זיין צוריק, און ווי איך זעה,
 איז ער שזין פֿון דאָרט ניט אַרױסגעקומען!

דער צווייטער.

ער האָט צופֿיער געגלויבט אין זיין אַייגענעם פח!...

דער דריטער.

יא, ער האָט צופֿיער געגלויבט אין זיין אַייגענעם פח!...

דער פֿיערטער.

ער איז געווען צו-יונג...

דער פינפטער.

ס'איז נאָך ניט געווען די ריכטיגע צייט...

דער זעקסטער.

ער האָט געוואָלט אויפֿבויען אַ שטאָדט אויף אַ בית-עלמין—
 זענען די מֵתים אַרױס פֿון זייערע קברים און האָבען די לעבע-
 דיגע צו זיך אַריינגעשלעפט ...

דער זיבעטער.

מיר האָבען איהם ניט בעדאַרפֿט לאָוען געהן אַליין!...

דער ערשטער.

מיר האָבען צופֿיער געזאָרגט פֿאַר די טויטע, און מיר
 האָבען פֿערגעסען אין די לעבעדיגע! לאַמיר האָמש זוכען אַרום

זיין הזיו. אויב ער איז געפאלען א קרבן פאר דער קדושה,
אויב די האַנד פֿון דער פֿינסטערניש האָט ביי איהם דאָס לעבען
אָוועקגערויבט, וועלען מיר געפֿינען זיין קערפּער ניט ווייט פֿון
זיין הזיו. און אויב מיר געפֿינען איהם ניט ...

דער זעקסטער.

האָט ער געצווייפֿעלט ...

דער ערשטער.

האָט די הייליגקייט פֿערלאָרען א קינד, און מיר—א חברו...

דער זעקסטער.

דאָן קאָנען מיר רייסען קריעה און בעוויינען אַנייעם
קרבת...
(זיי צושפּרייטען זיך אַרום דעם הייזעלע און זוכען פֿין אַלע זייטען)

דער ערשטער (אַריינגיקענדיג אין הייזעלע אַרײַן).

די טהיר און פֿענסטער זענען אויסגעבראָכען. און אינעוועניג
איז קיינער נישטאָ ...

דער צווייטער (צולויפֿענדיג).

עס דערקענט זיך די האַנד פֿון אַ שזנא!

דער דריטער.

זעהט נור, וואָס עס טהומט זיך אויף דער ערד!... די טריט
זענען ניט קיין מענשענטריט ...
(די איבריגע, צולויפֿענדיג, קוקען אויף דער ערד)

דער ערשטער.

די סיטרא אַחרא איז דאָ אַרום דורכגענאַנגען...

דער דרימער .

איך דערקען די מריט פֿון משחית'ען . ווי זענען היים ווי
פֿייער און רױט ווי בלוט ...

דער ערשטער .

עס וועט נאָך אָפֿשר צייט זיין איהם מציל צו זיין...

דער צווייטער .

מיר וועלען געהן נאָך די שפורען ...

אַלע .

מיר געהען!.. מיר געהען!.. (ווי געהען אָב דורך דעם וועג,
לינקס)

(אויף דעם טיך בעווייזט זיך אַ שיפעל, אין וועלכען מען בעמערקט דעם
לַמֶּד־וָאוֹנִיק, דעם פֿערד־שטײן און לִילִית'ן. דאָס שיפעל שמעלט
זיך אָב ביים ברעג און אַלע דריי שטייגען-אויס און געהען צו דעם הייזעלע)

דער לַמֶּד־וָאוֹנִיק (דערשראָקען) .

טהיר און פֿענסמער אויסגעבראָכען, און די גייסטער פֿער-
שוואונדען!..

דער פֿערד־שטיין .

דאָס האָט געטהון אַ האַנד, געגען וועלכער דו ביזט
אַהנמעכטיג ...

דער לַמֶּד־וָאוֹנִיק .

אַ האַנד, געגען וועלכער איך בין אַהנמעכטיג?

דער פֿערד־שטיין .

אַ האַנד פֿון אַ מענשענקינד ...

דער לַמֶּד־וָאוֹנִיק (מיט טרערען אין דער שטימע),

אַ מענשען!.. מענשען!..

דער פֿעלד=שמיין .

פֿינדעסטוועגען, זיי ניט אויגרוהיג, אָהן דער מוטער פֿון
דער נאַכט זענען יענע גייסמער אונשעדליך ...

דער למד=ואו'ניק (מיט כעס).

און די מוטער פֿון דער נאַכט איז אין מיין געוואַלט...

דער פֿעלד=שמיין .

יאָ, אין דיין געוואַלט... און אין דיין געוואַלט וועט זי
בלייבען אזוי ראַנג, ווי קיין מענשענקינד וועט ביי דיר דיין
לעבען ניט אוועקרויבען... דו ביזט איהר הער און זי דיין שקלאָף;
דו קאָנסט איהר בעפֿעהלען, זי וועט דיך אַלעס פֿאַלגען און
וועט, ביי דיין לעבען, קיין זאָך ניט טהון אָהן דיין ערלויבעניש...
(ער פיהרט אַרײַן לילית'ן אין תּײַועלע אַרײַן) פֿאַר אַנטלױפֿען דאַרפֿסטו ניט
מזרא האָבען. זי וועט פֿון דאַנען ניט אַרױסגעהן, סײַדען דו
אַרײַן וועסט עם איהר בעפֿעהלען .

דער למד=ואו'ניק (ווי אַנדערזענדיג מיעד אויפֿן שמיין און
אַנשפּאַרענדיג דעם קאַפּ אויף בידע הענד).

אָה, דאָס ווייס איך גאַנץ גוט!...

דער פֿעלד=שמיין (נאָך אַ מאָמענט שטילשווייגען) .

נו, האָב איך מיין שבועה געהאַלטען?

דער למד=ואו'ניק .

טריי געהאַלטען .

דער פֿעלד=שמיין .

האָב איך דיר געהאַלפֿען זיכען, קעמפֿען און פֿאַנגען?

דער למד=ואו'ניק .

יאָ ...

דער פֿעלד-שטיין.

איך בין אַלואָ פֿון מיין שבועה ריין און קאָן פֿריי פֿון דיר
אַוועקגעהן?

דער למד-ואו'ניק.

די וועלט איז פֿאַר דיר פֿריי.

דער פֿעלד-שטיין.

איך דאַנק דיר!

דער למד-ואו'ניק.

עס קומט מיר פֿון דיר קיין דאַנק ניט. דו האָסט דיין
וואָרט געהאַלטען און איך האַלט מיינס.

דער פֿעלד-שטיין.

די מומער פֿון דער נאַכט איז אין דיין געוואַלט און מיט
איחר זענען מיר, אַלע קליינע גייסמער, אויך דינע שקלאַפֿען!...

דער למד-ואו'ניק.

איך וויל מיין מאַכט געגען דיר ניט אויסנוצען. דו קאָנסט
דיר געהן. ווען מיין ציעל וועט זיין דערגרייכט, וועל איך דינע
מוזות געדענקען ...

דער פֿעלד-שטיין (אַוועקגעהענדיג).

אַיין זאך מוז איך דיר נאָך זאָגען: זיי פֿאַרויכטיג, מענשענ-
קינד, ווייל צופֿיעל ליכט האָט דיזעלבע ווירקונג, וואָס די
פֿינסטערניש; ביי אַ געוויסער שמופֿע האָבען זיי ביידע די אַייגענ-
שאַפֿט דאָס אזיג פֿון דעם מענשען בלינד צו מאַכען ...

דער למד-ואו'ניק (נערווען).

שווייג!...

דער פֿעלד-שטיין (פערשווינדענדיג).

זיי פֿאַרויכטיג!...

ווידער-קולות (פון אלע זייטען).

זיי פֿאַרויכטיגו... זיי פֿאַרויכטיגו... זיי פֿאַרויכטיגו...

(דער למד-ווא'ניק שפּרינגט-אויף און קוקט זיך אַרום דערשראָקען. — די קולות שטילען זיך ביסלעכווייז-ביסלעכווייז אַיין. — דער הימעל ווערט פינסטער. — דער שטן בעווייזט זיך אויף דעם וועג און בעהאַלט זיך הינטער אַ בוים, און אז דער למד-ווא'ניק זאָל איהם נישט בעמערקען)

דער למד-ווא'ניק (אינטער דעם אייגרוק פון די ווידער-קולות).

„זיי פֿאַרויכטיג, מענשענקינד, ווייל צופֿיעל ליכט האָט די- זעלבע ווירקונג, וואָס די פינסטערניש... זיי פֿאַרויכטיגו...“ און דאָס זאָגט מיר אַ גייסט, וועלכער, טראָץ דער אומריינקייט, וואָס רינגעלט איהם אַרום, פֿיהלט אַ געהיימע אַכטונג פֿאַר דער אונשוילד און פֿאַר דער טונגענד... „זיי פֿאַרויכטיג, מענשענקינד!“ זאָל אַרזאָל די פֿערשאַלטענע פינסטערניש זיין מיט דער ליכטיגקייט אזוי ענג פֿערבונדען, אז אָהן איהר זאָל דאָס מענשענזאָיג זיין פֿער'משפט צו אַנ'אייביגער בלינדקייט?... „צופֿיעל ליכט האָט דיזעלבע ווירקונג, וואָס די פינסטערניש!“ און וואָס בעשמעהט אַלזאָל די העכערקייט פֿון איינער איבער דער צווייטער, וויבאַרד ביידע מאַכען מיינע אויגען בלינד?...“

דער שטן (בעהאַלטען).

איינע מאַכט די צווייטע מילד!...

דער למד-ווא'ניק (אויפהויבענדיג דעם קאָפּ צום הימעל).

איינע מאַכט די צווייטע מילד!... אויב אזוי, זענען זיי דאָך ביידע נויטיג?

דער שטן (בעהאַלטען).

ביידע נויטיג!...

דער למד-ווא'ניק (דערשראָקען).

איז דאָס אַ בת-קול פֿונ'ם הימעל, אָדער איז דאָס דער אַבקלאַנג פֿון מיינע אייגענע ווערטער?...“

דער שטן (בעהאלטען).

אייגענע ווערטער!...

דער למד=ואו'ניק (ייד צוהערענדיג).

יא, דאָס איז דער אַבקלאַנג פֿון מיינע אייגענע ווערטער...

דער שטן (בעהאלטען, גאנץ שטיל).

ווערטער!...

דער למד=ואו'ניק (פער'הלומ'ט).

און אָפּשר האָט גאָט געוואָלט, אַז דער מענש זאָל בלייבען בלינד? ... צוואַס אַלואַ דער אייביגער קאָמפּף געגען דער פֿינסטערניש? צוואַס אַלואַ וועלען אויסבעסערן די וועלט?... האָט ער אַליין דען ניט פֿערויכערט, אַז אַלץ, וואָס ער האָט בעשאַפֿען, איז זעהר גוט?...

דער שטן (בעהאלטען).

ער האָט געוואָלט, אַז דו זאָלסט בלייבען אייביג בלינד... ער האָט מזרא געהאַט, אַז דו זאָלסט ניט זיין גלייך צו איהם!...

דער למד=ואו'ניק (קוקענדיג צום הימעל, ווי צומישט).

אַז איך זאָל ניט זיין גלייך צו איהם?... פֿאַרוואָס אַלואַ קלאָגט זי זיך, די שכינה? פֿאַרוואָס געהט זי אין קעמען געשלאָסען און טראָגט אַ שוואַרצען שלייער אויף איהר פֿנים?...

דער שטן (בעהאלטען).

זי געהט ניט אין קיין קעמען געשלאָסען; זי טראָגט ניט קיין שוואַרצען שלייער אויף איהר פֿנים; די שכינה איז ניט מעהר, ווי אַ פֿערפֿיהרעריש געשפענסט, וואָס דיין קראַנקע פֿאַנד טאַזיע האָט אין איהר פֿערצווייפֿלונג אויסגעוועבט; דאָס איז די פֿערקערפֿערונג פֿון דער אייביגער קללה, וואָס גאָט אויף דיר געוואָרען!... דאָס איז דיין צער, דיין יאָמער, דיין ווערט ש מערץ!...

דער למד-ואו'ניק (מיט שרעקליכער אויפרענגונג).

פאלשקייט! ליגען! פערפיהרינג! איך דערקען דיין שטימע:
 זי פערפאלגט מיך אָהן אויפהער און דרינגט אַריין ביו אין דעו
 טיעפֿקייט פֿון מיין האַרצען!... איך ווייס, איך ווייס, צו וואָס
 דו שטרעבסט, דו שטרעבסט אַרויסצורייסען די הייליגקייט פֿון
 מיין נשמה; דו שטרעבסט צו צושטערען דעם בָּנֵן פֿון אַנאַנץ
 לעבען; דו ווילסט טויטען מיין שכינה און פֿערמ־שפּטען דאָס
 מענשענקינד צו אַנאַייביגען צער, צו אַנאַייביגען גֵלוּת!... ניין,
 איך וועל דאָס ניט דערלאָזען!... איך וועל דאָס ניט דערלאָזען!...
 (ער לויפט צו צום הייליגען... און שלעפט אַרויס לילית'ן אין דרויסען אַרויס) האָסט
 שוין גענוג געלעבט אויף דער וועלט, טוטער פֿון דער נאַכט!
 גענוג גרויס איז שוין די צאָהל פֿון דייע קרָבֵנוֹת!... האָסט
 געקעמפֿט מיט דער גאָטהייט; האָסט געוואָלט בעהערשען די
 אַייביגקייט – און שטאַרבען וועסטו דורך דער האַנד פֿון אַ מענשענ-
 קינד!... (ער שטייט זי אָב פֿון יד) אָט דאָ, אונטער דער געדיכטער
 פֿינסטערניש, וואָס הענגט איבער מיין קאָפּ, וואָס שלעפֿערט אַיין
 די אונשולד און די טונגענד און רויבט ביי זיי זייער גאַנצע
 טעטיגקייט אַוועק, אונטער דערזעלבער פֿינסטערניש זאָלסטו
 פֿאַלען אַ קרבֿן און מיט דיין אַייגען בלוט אַבוואַשען די שוואַרצ-
 קייט, וואָס רינגעלט מיך אַרום!... (ער האַפט אַרויס אַ מעסער און בעהעמט
 עס אין דער לופֿט) האָסט שוין גענוג געלעבט אויף דער וועלט;
 דיין ענדע איז געקומען!...

דער שטין (בעהאַלטען).

האַלט אַיין דיין האַנד, זעהן פֿון בלוט און פֿלייש!... דו
 ווילסט אומברענגען די, וואָס האָט דיר אַ לעבען געשאַנקען,
 און די לאַזט לעבען יענע, וואָס האָט געוואָלט, אַז די זאָלסט
 בלייבען אונבעווענליך ווי אַ שטיין?... געדענק, אַז די פֿינסטערניש
 האָט דיך געמאַכט פֿאַר אַ גאָט!

דער למד-ואו'ניק (אויסצושטערנדיג).

ווייער דויעלבע שטימע!...

דער שמן (בעהאלטען)

די ליידען זענען דער קוואל פֿון יעדער טעטיגקייט, און
טעטיג זיין – דאָס איז לעבען!

דער למד=ואו'ניק :

לעבען, דאָס איז גליקליך זיין !...

דער שמן (בעהאלטען).

לעבען, דאָס איז שטרעבען ; דאָס אמת'ע גליק איז דער
מויט !...

קולדות פֿון אלע זייטען.

זיי פֿאַרזיכטיג, מענשענקינד !... זיי פֿאַרזיכטיג...

דער למד=ואו'ניק (ויד אַרומקוקענדיג ווילד).

יא, איך וועל זיין פֿאַרזיכטיג !... פֿאַרזיכטיג מיט אייך, צו-
שטערענדע גייסטער !... אָבער פֿאַרוואָס ציטערט מיין האַנד ?...
פֿאַרוואָס לויפֿט-אַרום אַ גיפֿטיגע קעמ איבער מיין גאַנצען קער-
פער ?... פֿאַרוואָס האַפט אַ געהיימע מורא מיך אָן און שמעלט-
אויף מיינע האַר, ווי טשוועקעס, אויף מיין קאָפּ, דערהערענדיג
די ווערטער, וואָס קלינגען פֿאַר מיינע אויערען ?... זיי פֿאַרזיכ-
טיג !... זיי פֿאַרזיכטיג, מענשענקינד !... און מיין האַרץ ווערט
פֿערקלעמט און מיין גאַנץ וועזען ציטערט, ווי אין אַ פֿיעבער.
איך בין געווען אין מיטען דעם גיהנום, האָב געקעמפֿט מיט
דעם אַשמדאי אַליין ; האָב מיך קיינמאָל פֿאַר זיין פֿינסמערער
מאַכט ניט געשראַקען, און איצט, ווען איך שמעה שוין אויף
דער שוועל פֿון דעם זיעג, ווען איך האַלט שוין דאָס גליק
אין מיינע אַייגענע הענד, זאָל איך ציטערן און מורא האָבען
דערפֿון צו געניסען ?... אָ, הייליגקייט ! איך פֿיהל, איך פֿיהל,
ווי קליין און נישטיג מיין פּח איז אָהן דיר ! אויב דו געדענקסט
דיין הַבֿטָחָה, שמעה ניט פֿון דערווייטען ! פֿערגעס מיך ניט אין
דעם יעצטיגען מאָמענט ! מיין פּח איז צושוואַך ; מיין מוט פֿער-
לאָזט מיך !... אָ, שכינה ! ליידענדע מוטער פֿון דער מענשהייט !

בעוויוו דײך און העלף דיינע קינדער אין זייער גויט!...
(די שכינה, אין שווארצען שליער, ערשיינט)

די שכינה.

איך וואַנדער-אָרום דורך דער לאַנגער, פֿינסטערער נאַכט,
קלאַפּ אין אלע טהירען און קיינער לאָזט מיך ניט אַרײַן!...

דער לַמַד-וּאֹנִיָק (ערשטויגט, קוקענדיג אויף לידיתן און
אויף דער שכינה).

עהנליך, ווי צוויי טראָפּען וואַסער!...

די שכינה.

דו דערקענסט מיך ניט, מיין זעהן?

דער לַמַד-וּאֹנִיָק.

פֿאַרוואָס ביזטו צו מיר אַזוי קאַלט, מוטער?...

די שכינה.

דו אַרײַן האָסט דײך אומגעביטען; איך בלייב תָּמיד
דיזעלבע...

דער לַמַד-וּאֹנִיָק (מיט טרערען אין דער שטימע).

מוטער, איך וויל האַלטען מיין שבועה!...

די שכינה.

דו האָסט צו-וועניג געדענקט, אַיידער דו האָסט געשוואָרען,
מיין קינד!...

דער לַמַד-וּאֹנִיָק (מיט טרערען אין דער שטימע).

מוטער, איך וויל האַלטען מיין שבועה!... העלף מיר!...

די שכינה

איך טאָר קיין זאַך ניט טהון..

דער למד-ואו'ניק ווי משוגע, לויפט-צו צו לילית'ן, דרעהענ-
דיג דאס מעסער אין דער לופט).

שמאָרב, מוטער פֿון דער נאַכט! ... שמאָרב! ... שמאָרב! ...
(אין דעם מאַסענט, וואָס ער וויל זי אָנהאַפּען, בעווייזט זיך די פּוּל'טע
מיט איהר נאַנצער כּהנה שְׂדוֹת, וועלכע זעהען-אויס פּוּנקט ווי לילית'ן און
די שכינה)

די שְׂדוֹת (כייטענדיג אַלעמאָל זייערע ערטער, מאַנצען און זינגען
אַרום דער שכינה און לילית'ן).

צורייסט אויף מ'זיענד שטיק די וועלט,
פֿערפֿיהרט, פֿערפֿיהרט דאָס מענשענקינד!
און אויב יְהוָה בענשט, דאָן שעלט
און מאַכט דעם מענשענס אַזיגען בלינד! ...
(ווי בלייבען שטעהן אין אַיין רייהע מיט דער שכינה און מיט לילית'ן)

דער למד-ואו'ניק (ווי צומישט).

וועלכע איז די שכינה? ... וועלכע איז די מוטער פֿון דער
נאַכט? ... וועמען זאָל איך מ'זימען? ... וועמען זאָל איך לעבען
לאָוען, ווען אַלע זענען גלייך? ... אָ, הייליגקייט! ... פֿערשטוים
מיך ניט! .. זאָג, וואָס איך זאָל טהון? ...

די שכינה.

דאָס דאַרף קומען פֿון דיין אַייגענער נשמה! ...

דער למד-ואו'ניק:

איך וויל דיך בעפֿרייען, שכינה! ...

די שכינה.

דו האָסט געצווייפֿעלט! ...

דער למד-ואו'ניק (מיט אַ האַרצרייסענד געוויין).

ניין, שכינה, איך וויל גלייבען! ... העלף מיר! ... (ער לויפט
מיט דעם מעסער און ווכט לילית'ן)

די שדוּת (בייטענדיג זייערע ערטער, מאַצען און זינגען).

אומזיסט דאָס ליכט, אומזיסט די שיין,
וואָס דו פֿערשפרייטסט, אָ הייליגקייט!
דער אַשמדאָי מוז זיענער זיין
און קעניג פֿון דער אַייביגקייט!

(ווי בלייבען ווידער שטעהן אין אַיין רייהא מיט לילית'ן און מיט דער שכינה)

דער למד-וואַניק (שערצווייפעלט, קוקט ווילד אַרום זיך).

וועלכע איז די שכינה? ... וועלכע איז די מוטער פֿון דער
נאַכט? ... וועמען זאָל איך שעלטען? ... וועמען זאָל איך בעגשען? ...
איך הויב-אויף מיין האַנד און ציטער, אַז מיין מעסער זאָל ניט
טרעפֿען דער, וואָס איך פֿערגעטער! ... (ער זוכט ביי זיך) מיין
תּוֹרָה! ... וואו איז מיין תּוֹרָה! ...

די שכינה.

דו האָסט געצווייפעלט! ...

דער למד-וואַניק (ניט אַ ווידרען געשריי).

כִּהָאָב פֿערלאָרען מיין תּוֹרָה! ... כִּהָאָב פֿערלאָרען מיין
קראַפֿט! ...

אַלע שדוּת (זיך בייטענדיג מיט די ערטער).

ער האָט געצווייפעלט! ... מיר וועלען זיענען! ...

דער למד-וואַניק.

מיינע אויגען ווערען טונקעל! ... וואו איז די שכינה? ... וואו
איז לירית? ...

די שדוּת (בייטענדיג אַלעמאָל זייערע ערטער).

לעבען זאָל טענות און צווייפעל! ...

דער למד-וואַניק (קוקענדיג ווילד אַרום זיך).

זענען זיי אַלע שכיבות? ... זענען זיי אַלע שדוּת? ... (ער וואַרפט
אָנעק דאָס מעסער) גיין! ... איך וויל ניט מוזמען די הייליגקייט! ...

די שדות.

ער האָט געלעסמערט!...

די שכינה.

ער האָט פֿערגעמערט!...

די שדות.

ער האָט פֿערלאָרען!...

די כּשופֿ'טע (האפט פון דער ערד דאָס מעסער און דער-
שטעכט דעם לַמ־וואַ'ניק, שרייענדיג).

דו ביזט בעזיענט!... שטאַרב!...

דער לַמ־וואַ'ניק (פּאַלענדיג טויט).

וואו... איז... די... שכינה? וואו... איז... לי... לית?...

די כּשופֿ'טע מיט אַלע שדות (פּערשווינדענדיג).

לעבען זאָל טעות און צווייפֿעל!... לעבען זאָל די
פֿינסטערניש!...

די שכינה (אויפהויבענדיג די הענד צום הימל, מיט געוויין).

און דערווייל זאָלען טיינע קינדער ליידען?... און דערווייל
זאָלען זיי טרינקען די ביטערניש בעפֿערווייז און דו וועסט עס
צוועהן און שוויגען?... אָ הימלישער פֿאַטער!...

שטימען פֿון אויבען.

וועה! די שכינה איז אין גלות!... וועה! די שכינה איז אין

גלות!...

(די שכינה זעצט זיך אַראָפּ געבען דעם טויטען קערפּער פּונ'ם לַמ־וואַ'ניק
און וויינט גאַנץ שטיל. — דאָס פֿאַהאָנג פּאַלט לַאַנגאַס)



